Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT

פרייז 30 גראשען

היינט 22 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 173 | Łódź, Piątek, 26 lipca 1935 r. | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, כ״ה תמוז תרצ״ה | № 173

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

או'נאויפהערליכע אנטי=יודישע עקסצעסן אין דייטשלאנד

א ריזיגע שטאט=פערוואלטונגען פערווערט יודען צו בעזוכען די באד=אנשטאלטען. — יודען בעוויזען זיך נישט אין גאס. — שמרייכער פאדערט איינצופיהרען געטאס

בערלין, 25 (יט״א טעלעגראפיש)

דער ספעציעלער יט״א קארעספאנדענט מעלדעט אז די אנטיסעמיטישע עקסצעסן אין דייטשלאנד הערען נישט אויף. די יודען ווייזען זיך בכלל נישט אין די גאסען און געהען נאר ארויס אין נויטיגע פאלען. די נאצים זוכען אין אלע קאפעען יודישע געסט הגם אזעלכע זענען דארט לגמרי נישט בנמצא.

אין מערב־בערלין איז די יודישע סינאגאגע בעשמוצט געווארען מיט מיאוס'ע און בעליידיגענדע אויפשריפטען.

אין „אנגריף" איז פערעפענטליכט א אינטער־וויאו מיט שטרייכער'ן, וועלכער פאדערט, אז אין די דייטשע שטעט, וואו עס זענען נאך געבליבען יו־דען זאל פאר זיי איינגעארדענט ווערען ספעציעלע געטאס.

קעניגסבערג, 25 (ספ. טעל.)

דער פאליציי־פרעזידענט פון קעניגסבערג, האט פערעפענטליכט אן אויפרוף צו דער בע־פעלקערונג, אז זיי זאלען מיטהעלפען דער פאליציי צו בעקעמפען די יודישע פראוואקאציעס. אלס בע־וויז האט דער פאליציי־פרעזידענט ציטירט א פאקט, אז יודישע אייגענטימער פון א געשעפט האבען אליין ביי זיך אויסגעהאקט די שויבען כדי צו קענען ווארפען די שולד אויף די נאצים.

בערלין, 25 (ספ. טעל.)

די בערלינער שטאט־פערוואלטונג מאכט אויפ־מערקזאם די יודישע בעפעלקערונג אויף דעם פער־באט צו בעזוכען די באד־אנשטאלטען, וואס איז ארויסגעגעבען געווארען נאך אין יאהר 1933. די שטאט־פערוואלטונג ווייזט אן מיט נאכדרוק, אז דאס נישט ריכטען זיך מיט דער דאזיגער ארדנונג ווערט בעשטראפט ווערען ווי א פערברעכען געגען דער עפענטליכער ארדנונג. אן'עהנליכער פערבאט איז ארויסגעגעבען געווארען אין קארלס־רוהע, מאנהיים, פריבורג, באכום, ווילינגען און פריסנען.

אין האנאווער האט מען ארעסטירט א 40־יעהריגען יוד, בעהרענס, דערפאל ווייל ער האט בעליידיגט א געוועזענעם קאמבאטאנט, וואס איז ביי איהם געווען בעשעפטיגט.

אין דעם קוראָרט מיסדרוי ביים באלטישען ים, איז מיטוואך אין אָוועגד געקומען צו געוואלדיגע אנטי־יודישע מאניפעסטאציעס. די מאניפעסטאנטען זענען זינגענדיג אנטיסעמיטישע לידער, געגאנגען פון איין פענסיאנאט אין צווייטען טראגענדיג טראנס פאראנטען מיט אויפשריפטען: „יודען, מיר גיבען אייך 24 שעה צייט". די פענסיאנאטען־אייגענטימער האבען גלייך אויסגעדריקט זייער גרייטקייט צו קינ־דיגען די יודישע געסט די צימערען.

אין קעלן האט מען ארעסטירט 6 טשעכישע יודען, וועלכע מען בעשולדיגט אין אונלעגאלען ארויספיהרען קיין אויסלאנד רעגיסטרירטע מארקען.

פאריז, 25 (ספ. טעל.)

פון וויען מעלדעט מען, אז אין דער פראפא־גאנדע־צענטראל עפון די נאציאנאל־סאציאליסטען האט מען געפינען פלענער פון עפענטליכע בנינים און בריקען. דער אויטאר פון די פלענער רידימי־ליער איז ארעסטירט געווארען.

ערר האט ערקלערט, אז די בנינים און בריקען האבען געזאלט דורך נאציאנאל־סאציאליסטען צו־שטערט ווערען.

אפרופען די אלימפיאדע אין בערלין

אוזא פאדערונג איז ארויסגערוקט געווארען אין פראנקרייך

פאריז, 25 (יט״א טעלעגראפיש)

אין פראנקרייך האט זיך אנגעהויבען א בעווע־גונג, אז צוליב די אונאויפהערליכע יודען־ און קאר־טאליקען־פערפאלגונגען, זאל די אלימפיאדע אפ־געווארפען ווערען פון דייטשלאנד.

פלעביסציט וועגען איבעררייסען די בעציהונגען מיט דייטשלאנד פאדערט אן אמעריקאנער סענאטאר

וואשינגטאן, 25 (ספ. טעל.)

דער סענאטאר קינג פון שטאט אוטא האט ערקלערט, אז ער וועט אריינטראגען א פארשלאג אין סענאט וועגען אדורכפיהרען א פלעביסציט צי די אנטי־יודישע און אנטי־קאטולישע פער־פאלגונגען אין דייטשלאנד געבען נישט קיין מאטיוו אז די פעראייניגטע שטאטען זאלען איבעררייסען די פאליטישע און האנדעלס־בעציהונגען מיט דייטש־לאנד.

דייטשלאנד שיקט אפ צום פעלקער־בונד

לאנדאן, 25 (יט״א טעלעגראפיש)

אויף אן אינטערפעלאציע פון דעפ. ווערדשוואוו אין ענגלישען אונטערהויז וועגען די אנטי־יודישע עקסצעסן אין דייטשלאנד, האט דער ענגלישער אויסערן־מיניסטער האאר געגעבען א אויסמיידענ־דיגען ענטפער און ערקלערט, אז דער ענין געהערט

טויט־שטראף פאר קאמוניסטען

בערלין, 25 (ספ. ט

דער פאקס־טריבונאל אין בערלין האט פערמישפט היינט דעם קאמוניסט קלאוס, וואס איז ארויסגעגע־בען געווארן דעם פאלקס־טריבונאל, נאכן איינפירען די פעראָרדנונג וועגען אנווענדען שארפערע שטרא־פען פאר צוגרייטען מלוכה־פערראט

דייטשלאנד שיקט צום ציוניס־טישען קאנגרעס 34 דעלעגאטן

פראג, 25 יט״א טעלעגראפיש)

אין גאנץ דייטשלאנד זענען פערקויפט געווארען 100.863 שקלים. פון דייטשלאנד וועלען אזוי ארום געשיקט ווערען צום קאנגרעס 34 דעלעגאטען.

ווארש. ראבינאט פראקלאמירט א תענית

צוליב די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד

ווארשא, 25 (טעלעפאניש)

היינט איז פארגעקומען א ספעציעלע זיצונג פון ווארשעווער ראבינאט אויף וועלכער עס איז בעשלאסען געווארען, אין שייכות מיט די אונ־מענשליכע רדיפות אויף די יודען אין דייטשלאנד צו פראקלאמירען א טענות אויף א האלבען טאג.

עס איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען וועגען דעם ענין צום קאמיטעט וואס פערנעהמט זיך מיט די פליטים פון דייטשלאנד, ווי אויך צו א רייהע רביים וועגען געמיינזאם בעשטימען דעם טאג פון טוענות.

ניו־יארקער בירגערמייסטער נעהמט אן רעפרעסיעס געגען דייטשע בירגער

ניו־יארק, 25 (ספ. טעל.)

דער ניו־יארקער בירגערמייסטער לא־גארדיא האט אפגעזאגט א דייטשן בירגער אין דער רעכט אויס צופיהרען זיין פראפעסיע אלס מאסאזשיסט, מאט־ווירענדיג עס דערמיט, וואס יודען אמעריקאנער ביר גער ווערען אויך בעגרעניצט אין זייערערעכט אין דייטשלאנד. דער דייטשער קאנסול האט געגען דער האנדלונג פון ניו־יארקער בירגערמייסטער אריינגע־טראגען א פראטעסט צו דער אמעריקאנישער רע־גירונג.

ניו־יארק, 25 (ספ. טעל.)

אין ניו־יארק איז פארגעקומען א מיטינג פון די נאציאנאל־סאציאליסטען מיט'ן ציל צו פראטעס־טירען געגען דעם ניו־יארקער בירגערמייסטער לא גארדיא דערפאר, וואס ער האט נישט ערלויבט א דייטשען בירגער אויסצופיהרען זיין פראפעסיע אין אמעריקא צוליב דעם, וואס אמעריקאנישע בירגער הויפטזעכליך יודען ווערען שיקאנירט אין דייטש־לאנד. איינינע רעדנער האבען געשטעלט די פראגע צי דער אמעריקאניש־דייטשער האנדעלס־אפמאך פון 1925 פערזיכערט נישט פאר די דייטשע בירגער אין אמעריקא.

בירגערמסייטער לא־גארדיא האט דערויף געענט־פערט, אז די אלע אפמאכען האבען נישט קיין בעדיי־טונג צוליב דער פערפאלגונג פון אמעריקאניש־יו־דישע בירגער.

נאטע פון פוילישען גענעראל קאמיסאר צום דאנציגער סענאט

גדיניע, 25 (ספ. טעל.)

דער פוילישער גענעראל־קאמיסאר מיניסטער פאפעע, וועלכער איז היינט צוריקגעקומען פון ווארשא, האט ארויסגעשיקט א נאטע צום סענאט, אין וועלכער ער שטעלט פעסט, אז די פוילישע רעגירונג אונטערשטיצט פולשטענדיג זיין שטאנדפונקט און אז די פעראָרדענונג פון פינאנץ־מיניסטער וועט נישט צוריקגעצויגען ווערען. גלייכצייטיג האט דער גענע־ראל־קאמיסאר אין נאמען פון דער פוילישער רע־גירונג אויפגעפאדערט דעם סענאט די דערמאנטע פעראָרדענונג.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער טייערע און אונ־פערגעסליכע מוטער, שוויגערמוטער, גראסמוטער, שוועגערין און טאנטע

נ״ע אסתר פרידמאן

אשת המנוח ר' העניך קלמן ז״ל

(געב. משאשניאק) אין עלטער פון 68 יאהר.

די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג, דעם 26 יולי 1935, 1 א זייגער בייטאג פון טרויער־הויז 11 ליסטאפאדא (קאנסטאנטינער) 11, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

געקליבען א פערוואלטונג פון יודישע ארטיסטען אין ווארשע

ווארשא, 25 (טעלעפאניש)

נאך די חייסע שטורמישע דעבאטען איבערן טעטיגקייטס־בעריכט פון דער פערוואלטונג, ווערט דורך די דעלעגאטען פון צוזאמענפאהר מיט א מעה־הייט שטימען, אויסגעדריקט דער אפטרעטענדער פערוואלטונג אבסולאטאריום. די לעצטע נעילה־זי־צונג ווערט בעשטימט אויף מיטוואך 12 ביינאכט. עס ווערט אנגענומען א גאנצע רייה רעזאלוציעס. וועלכע זאלען האבען דעם ציל איבערצובויען דעם גאנצען סיסטעם פון היינטיגען טעאטער וועזען, און אין א בעדייטענדער מאס צו פערבעסערן דעם מצב פון יודישען אקטיאר אין פוילען. דערנאך קומען פאר די וואהלען פון אלע פעראיינס־אינסטאנצען אין דער פערוואלטונג זענען געקליבען געווארען די ארטיסטען: מ. ברין, א. קורץ, ה. הארט, מ. מזאה, מ. מעלמאן. אין דער רעווזידיר קאמיסיע: י. סטרו־גאטש, ש. לאנדוי, ז. קאץ. אין פעראיינס־געריכט: מ. ליפמאן, ד. לערערמאן, י. וויסליץ, דאמב און בראקארזש. 8 אין דער פריה דערקלערט דער פאר־זיצער פון פרעזידיום מזאה, דעם 18־טען צוזאמענ־פאהר פאר געשלאסען.

א קוואטע אויף דאקטוירים אין ארץ־ישראל

ירושלים, 25 (יט״א טעלעגראפיש)

די ארץ ישראל רעגירונג האט איינגעפיהרט א קוואטע אויף דאקטוירים.

PARK Helenów

פארק העלענאוו!

מארגען, שבת, דעם 27-טען יולי 1935, 9 א זייגער אוונט גאר איין איינציגער רעוועלאציאנס-אויפטריט פון די ליבלינגען פון גאנץ פוילען

זמרה זעליגפעלד-קיפנים,

אלא ליליה, יהודית בערג, וול. גאדיק

אין פראגראם: לידער און לידלעך פול מיט רייץ, הומאר און סענטימענט ווי אויך טענץ.

איינטריטס-בילעטן 1.09 זל., זיץ-פלעצער 2.20 זל. פאר קינדער 54 גר. שוין צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע, אין דער טערקישער צוקערניע, פיעטריקאווער 12 ווי אויך אין קאסע פון פארק העלענאוו.

פאספארטוס און הנחה-בילעטן אונגילטיג.

זאת ברכתי אביע מעומק לבי היא ברכת מזל-טוב למר

זאב נ"י ורעיתו פלאמיאק

ליום שמחתם הוא שמחת בר מצוה של בנם

גרשון שרגא נ"י

ויזכו לשבוע ממנו רוב טוב ונחת של הרי יהודה;

ברגשי כבוד

מוקירו צבי זאב בערקאן.

עפענטליכע ערקלערונג!

אין „נייעם פאלקסבלאט" פון פערגאנגענעם פרייטאג, האט זיך בעוויזען אנ'איסור פון קאלער רב אויף אונזער חשיבן שוחט ר' מאיר געזונדהיים.

דארמיט ערקלערען מיר, אז ר' מאיר געזונדהיים שחט מיט דער הסכמה פון דעמזעלבען רב און פון כמעט אלע קאלער בעל-הבתים, נאך מעהר, דער רב האט ביז איצט גענומען פון ר' מאיר געזונדהיים 50 פראצענט פון עח'טה-געלד

מיר אונטערגעשריבענע אין נאמען פון 70 לאנגיעהריגע קאלער בעלי-בתים בעטען דעם חשוב'ן ר' מאיר געזונדהיים זיך נישט אפ-צושרעקען און פאדערן איהם אויף, אז ער זאל ווייטער ביי אונז זיין שוחט.

דוד עקערמאן, פנחס שטערן, שמואל אהרן משארנילאס, ישראל קירזשנער, יאשל בערנער, יעקב בולווא, משה שניידערמאן, ב. ליבערמאן, פ. וויערשקאווסקי, בערל עקערמאן, וואלף גאנז, זעליג גאנז, לייבוש פרימערמאן, שלמה גראס, ישראל יהודה גראס א. אנד.

„תחכמוני" שענקיעוויטש № 3

טעל. 143-78.

אכטונג עלטערן!

דער גרינדליכער רעמאנט און איבערבוי פון „תחכמוני" = לאקאל ווערט די טעג פערענדיגט.

איינשרייבונגען צום נייעם שול-יאהר נעמט אן די קאנצעלאריע פון „תחכמוני" טעגליך פון 9 ביז 2 און פון 5 ביז 7 נאכמיטאג.

די לייטונג.

בעמערקונג: פון 15/7 איז טעטיג א צייטווייליגער סעקרעטאריאט פון „תחכמוני" אין ווישניאווא גורא. ווילא מילער,ביים וואלד.

די לייטונג

פון די ביז איצט בעריהמטע ארטאדאקסישע מוסדות החנוך

„דרכי נעם"

אין לאדז (קילינסקיעגא 50, טעל. 215-26 (אל. 1-טער מאי 20, „ 200-43

מאכט בעקאנט די ג' עלטערן, אז אונזערע מוסדות החנוך זענען צום נייעם שול-יאהר 1935/36 געווארען רעארגאניזירט, פערגרעסערט און האנצעסיאנירט דורכ'ן ווארשעווער שול-קוראטאריום סוב נומער 16878—9/35 אונטערן נאמען:

„ארחות נעם"

אלס שולען פון 3-טער קאטעגאריע, ד. ה. אז אונזערע מוסדות זענען די איינציגע רעליגיעזע שולען אין אונזער שטאט מיט די דאזיגע רעכט.

מיר טיילען אויך מיט, אז ס'קימען שוין פאר אין אונזערע מוסדות החנוך די איינשרייבונגען פון תלמידים צום נייען שול-יאר 1935/36 אויך אלע אלטע תלמידים מוזען בנייען די איינ-שרייבונגען אויפן קומענדען שול-יאהר.

די מתיבתא לתלמוד ולהוראה ווערט צום נייעם שול-יאהר פערגרעסערט אונטער דער לייטונג פון רבנים גדולי התורה.

די העכערע קלאסען ביי אונזערע מוסדות החנוך ווערען רעארגאניזירט און עס וועלען אחוץ א ברייטען האנדעלס-קורס, געלערנט ווערען 2 פרעמדע שפראכען.

די גן-ילדים'ם ביי די ערציהונגס-אנשטאלטען ווערען צום נייעם שול-יאהר פערגרעסערט און פערשענערט און וועלען שטיין אונטער דער לייטונג פון אנ'ערשטקלאסיגען ספעציאליסט אויף דעם געביט.

די קאנצעלאריעס זענען טעטיג פון 9—1 און פון 4 ביז 7.

די לייטונג.

בעמערקונג: אויפן פערלאנג פון פיל עלטערן ווערט צום נייעם שול-יאהר אויך אין אונזער מוסד החנוך אל. 1 מאי 20, געעפענט א מחלקה ז' אז אוך א 7-טע קלאס

צו אלע שוקלים אין לאדז

זונטאג, ד. 28/VII קומען פאר די וואהלען צום 19-טען ציוניסטישען קאנגרעס.

אלע שוקלים באטייליגען זיך אין די וואהלען צו דער העכסטער אינסטאנץ פון דער אלוועלטליכער ציוניסטישער ארגאניזאציע!

די וואהלען קומען פאר אין פאלגענדע 5 וואהל-קרייזען:

דער 1-טער וואהל-קרייז געפינט זיך אין לאקאל פון דער פאלקס-שול אסטראוויעצקי, זגערזשער 38. צום דאזיגען וואהל-קרייז געהערען פאלגענדע גאסען: גאנץ באלוט, זגערזשער, אלט-שטאט, וואלבארסקא, פראנציסקאנער, בזשע-זשינער, לימאנאווסקיעגא, פאדושעטשנא דרעוונאווסקא, און די ארומיגע גאסען:

דער 2-טער וואהל-קרייז געפינט זיך אויף נאוואמיעסקא 22, צום דאזיגען וואהל-קרייז געהערען פאלגענדע גאסען: נאוואמיעסקא, פלאץ-וואלנא-שטשי, אנראדאווא, 11-טער ליסטאפאד, זאוואדזקא, פאלודניאווא, פאמארסקא, פולנאצנא און אלע ארומיגע גאסען.

דער 3-טער וואל-קרייז געפינט זיך אין לאקאל פון צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד פילסודסקיעגא 69.

צום דאזיגען וואהל-קרייז געהערען פאלגענדע גאסען: פילסודסקיעגא, שענ-קעוויטשא, נאווראט, גלובנא, קילינסקיעגא טראוגוטא, זאגאיניקאווא, פשעיאזד, נארוטאוויטשא, צעגעלניאנא און די ארומיגע גאסען.

דער 4-טער וואהל-קרייז געפינט זיך אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, שרודמיעסקא 29.

צום דאזיגען וואהל-קרייז געהערען פאלגענדע גאסען: פיעטריקאווער (פון נ. 1 — נ. 150), באנדורסקיעגא, אנדזשעיא, 6 שערפיען, לעגיאנוב, שרודמיעסקא, זאכאדניא, וואולטשאנסקא, גדאנסקא, זשעראמסקיעגא ליפאווא, לעשנא און אלע ארומיגע גאסען.

דער 5-טער וואהל-קרייז געפינט זיך אין לאקאל פון בני ציון, זשגאווסקא 7.

צום דאזיגען וואהל-קרייז געהערען פאלגענדע גאסען: גייערס און שייבלערס ראיאן, פיעטריקאווער (פון 151 ביז ענדע), זשווירקי, וויגורי, ראקאטשינסקא, נאווא-זאושעווסקא און אלע ארומיגע גאסען. אלע שוקלים מוזען מיט זיך מיטברענגען דעם שקל און א פערזענליכען דאקומענט.

די וואהלען קומען פאר אין אלע וואהל קרייזען פון 9 פריה ביז 10 אווענד.

וואהל-קאמיסיע צום 19-טען ציוניסטישען קאנגרעס אין לאדז.

Dom Ekspedycyjno-Handlowy

HERMAN PRZEDBORSKI i S-ka

Łódź, Sienkiewicza 8. — Telefony 214-10 i 208-31.

טראנספארטען מיט אלגעמיינע וואגאנען נאך ווארשא, בידגאשטש, גדאנסק, גדיניע, קראקא, טארנאוו, רזשעשאוו, לעמבערג

ס'ווערען אויך אנגענומען איבערפירונגען אויף אלע געגענדען אין לאנד ווי אויך ווערען ערלעדיגט זעמטליכע

צאל-טראנספארטען.

שנעל, פינקטליך און סאלידע בעהאנדלונג.

№6 מעבעל №6

פון דער פיינסטער אויספיהרונג לויט'ן נייעסטען סטיל צו ערמעסיגטע פרייזען

עמפפעהלט די פירמע MARKOWICZ i NASIELSKI

6 Piotrkowska 6

tel. 149-71

№6 בעמערקונג: די וועניגער מאדערן מעבעל פערקויף איך מיט 75 פראצ. ביליגער №6

די עלעגאנטע וועלט!

שיך די לעצטע מארעלען

עמפפעהלט

SALON OBUWIA

A. OGÓREK

Łódź, Zawadzka 11, tel. 202-86.

בעמערקונג: ספעציעלע אפטיילונג פון מענער-שיך אין א גרויסען אויסוואהל.

אין טיפען וואסער

דאס איז נישט דער ערגסטער מיטעל, ווען מען וויל עמיצען אויסלער-נען שווימען, ארייננווארפען איהם אין טיפען וואסער.

אין דער פראקטיק איז עס אזוי ווערטלעך. במליצה הייסט עס: מעסט די כחות לויט דער פערמעסטונג און נישט די פערמעסטונג לויט די כחות.

דאך האט דער מענש נישט שטענ-דיג די דרייסטקייט זיך צו האלטען ביי דעם כלל. ער האט מורא פאר א גרוי-סער ריזיקא, אפילו ווען ער ווערט פאר-אויסגעזעהן זייער גרויסע גוצען האט ער מורא ריזיקירען מיט אלעם, וואס ער האט.

אבער אויב די ריזיקע איז נישט קיין גרויסע און מען קען האבען פיל נוצען? יעדער קליגער מענש וועט מורה זיין, אז דאן דארף מען דאס טון.

אזוי איז אייגענטלעך אין דער מלוכה-לאטעריע. די ריזיקע איז א מיני-מאלע. א פערטעל לאס קאסט 10 זל. און א גאנצער לאס — 40 זל. געווינען אבער קען מען פאר דעם 100 טויזענד זל.

אין דער 3-טער קלאס, וועלכעס ציהונג עס הויבט זיך אן דעם 13-טען אויגוסט, זענען גרויסע געווינסען צו 100 און 50 טויזענד זל. פאראן צו 3. חוץ דעם פיל אנדערע געווינסען. די אלגע-מיינע סומע פון די געווינסן 1.991.700 זל. —

הזכרה

זונטאג, דעם 28-טען יולי, 11 א זייגער פארמיטאג קומט פאר אויפ'ן בית החיים א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונזער אונפערגעסליך יונג-פערשטארבענעם זוהן

נ"ע ראובן

גרונדמאן

צו וועלכע אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערן געבעטען צו קומען.

פאמיליע גרונדמאן

בעקאנטמאכונג!

געעהרטע קאנסומענטען!

דער געוועזענער כשר'ער

באר „מאנגריא"

2 לעגיאנוב 2

איבערגענומען אונטער דער לייטונג פון בעיוואוסטען פאכמאן לעאן אפאטאווסקי און עמפפעהלט פרישע געשמאקע מיטאגען פון 1 זל. אז ווי אויך פריהשטיקען און אווענדברויט'ן.

פרישע זאפטיגע

אמעריקאנער עפעל

צו ביליגע פרייזען

צו בעקומען אין דער

אוואצארניע „גדיניא"

שרודמיעסקא 4.

צווי צימער און קוך

מיט בעקוועמליכקייטען (ווינשענסווערט מיט באדע-צימער) אין צענטרום, נישט העכער פון צווייטען שטאק, ווערט געזוכט דירעקט פון ווירט צו דינגען. אפערטען אין אדמיניסטר. פאר „R."

פאר גארד,

בִּיזשוטעריע

און לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

נאָר אַ נס קאָן אָפּהיטען פון אַ מלחמה
צווישען איטאַליען און אַביסיניען

לאָנדאָן, 25 (ספּ. טעל.)

דער ספּעציעלער דיפּלאָמאַטישער קאָרעספּאָנדענט פון „ניוס קראָניקל" מעלדעט, אַז די איטאַליענישע מיליטערישע קרייזען האָבען נאָך מיט אַ יאָהר צוריק אויפמערקזאַם געמאַכט מוסאָליני'ן אויף דער נויטווענדיגקייט צו עפענען אַ קאָרידאָר, וואָס זאָל פאַראייניגען ביידע איטאַליענישע קאָלאָניעס אין אפריקאַ עריטרעאַ און סאָמאַלי-לאַנד. דער קאָרעספּאָנדענט ווייזט אָן, אַז דער פּראָיעקט האָט אָנגעטראָפען אין געוויסע קרייזען אויף אַ שטאַרקען ווידערשטאַנד. איצט זענען די מלחמה-צוגרייטונגען אויף שוין צו־ווייט, אַז מען זאָל קענען אָננעהמען דאָס די פעלקער-ליגע וועט קענען ליקווידירען אויף אַ פרידליכען אופן דעם קאָנפליקט. איטליען האָט ארויסגערוקט פאָדערונגען, וואָס זענען פאַר אַביסיניען נישט אָננעמבאַר. לויט דער מיינונג פון קאָרעספּאָנדענט פאָדערט איטאַליען, אַז אַביסיניען זאָל איהר אָוועקגעבען 3—4 פּראָווינצען, אויף וואָס אַביסיניען וועט אָהן קאַמף נישט מסכים זיין. דעריבער קען נאָר אַ נס אָפּהיטען פון אַ מלחמה, וואָס דראָהט צו זיין אַ זעהר פערביסענע.

אַביסיניען פאָדערט תּיכּף צוזאַמענצורופען דעם ראַט פון דער פעלקער-ליגע

בערלין, 25 (ספּ. טעל.)

פון זשענעווע מעלדעט מען, אַז צום גענעראַל-סעקרעטאַריאַט פון דער פעלקער-ליגע איז אָנגעקומען היינט אַ נאָטע פון דער אַביסינישער רעגירונג, וואָס פאָדערט תּיכּף צונויפצורופען דעם ראַט פון דער ליגע. ווי מען שמועסט האָט דער גענעראַל סעקרעטאַר פון דער ליגע אין אַ געשפּרעך מיט'ן אַביסינישען פאָרשטעהער אין פּאַריז זיך אָפּגעזאָגט נאָכצוקומען דער דאָזיגער פאָדערונג און איז געבליבען ביי דער פּראָצעדור, וואָס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען דורך דעם ראַט אין הסכם מיט דער רעזאָלוציע פון 25 מאַי.

עס ווערען געמאַכט אַלע פאָרבערייטונגען צו דער מלחמה

אַדיס אַבעבאַ, 25 (ספּ. טעל.)

ביי דער אונטערשטיצונג פון דער שוועדישער מיסיע אין רויטען קרייץ איז היינט אין אַדיס אַבעבאַ געשאַפען געוואָרען אַ אַביסינישע פרייוויליגע געזעלשאַפט פון סאַניטאַרען און קראַנקען-פלעגער.

דער קייזער האָט ארויסגעגעבען ווייטערדיגע פּעראָרדענונגען וועגען דער זיכערקייט פון אויסלענדער.

פון אינפאָרמירטע קרייזען מעלדעט מען, אַז אַביסיניען האָט בעקומען אַ הלואה פון ענגלאַנד.

די איטאַליענער האָבען אויפגעפאָדערט די גריכען, וואָס געפינען זיך אונטער זייער שוץ צו פערלאָזען אַביסיניען שפּעטסטענס ביז 4 אויגוסט. קיין דזשיבוטי זאָל זיין אָנגעקומען פרישע טראַנספּאָרטען געוועהר און אַמוניציע פון ענגלאַנד.

מוסאָליני'ס ביידע זיהן פאָהרען קעגען אַפריקאַ

רוים, 25 (ספּ. טעל.)

וויקטאָר מוסאָליני, דער עלטסטער זוהן פון איטאַליענישען פּרעמיער איז נאָמינירט געוואָרען אלס פּאָדפּאָרוטשניק פון לופט-פליהער מיליטער, ווי אויך ברונאָ מוסאָליני, דער יונגערער זוהן איז נאָמינירט געוואָרען אַלס סערזשאַנט. ביידע זענען צוגעטיילט געוואָרען פון 1-טען אויגוסט צו דער 9-טער עסקאַדרע באָמבען-עראָפּלאַנען, וואָס פליהט אינגיכען אָפּ קיין מזרח-אַפריקאַ.

איטאַליען וויל ווייטער פיהרען אונטערהאַנדלונגען

זשענעווע 25 (ספּ. טעל.)

די איטאַליענישע רעגירונג האָט ארויסגעשיקט צום גענעראַל - סעקרעטאַר פון דער פעלקער-ליגע אַ דעפּעשע, אין וועלכער עס ווערט אָנגעוויזען, אַז די איטאַליענישע רעגירונג איז ווייטער גרייט איבערצוגעבען דעם קאָנפליקט דער אַרביטראַזש-קאָמיסיע אויב די קאָמיסיע וועט זיך פערנעהמען נאָר מיט דער פראַגע פון קאָמפּראָמיס. די איטאַליענישע רעגירונג האָט בעאויפטראַגט איהר פאָרשטעהער אין אַדיס אַבעבאַ צו מאַכען דעם פאָרשלאַג דער אַביסינישער רעגירונג. אויב עס וועט אָנקומען אַ פּאָזיטיווער ענטפער, דאַרף די אַביסינישע רעגירונג אָנווייזען איהר פאָרשטעהער דאַמין, אַז דורכ'ן אָפּזאָגען זיך פון זיינע פּרעטענזיעס וועט דער קאָמיסיע געגעבען ווערען די מעגליכקייט ווייטער צו אַרבייטען.

אַ וואָרט, וואָס צאָהלט זיך אָב...

ווילם איהר האָבען די זיכערקייט, אַז אייערע שיך וועלען שטענדיג גוט אויסזעהן און לאַנג אויסהאַלטען און אַפילו נאָך עטליכע שעה געהן וועט איהר נישט פיהלען קיין פערמאַטערטקייט, דאַן פאָדערט דייטליך פּיי בּיי קויפען נייע שיך און פיי פּייס פעררינכטען אַלטע שיך

BERSON
SPORT
WYPUKŁE OBCASY GUMOWE
פאָדערט נאָר די מאַרקע בערסאָן.
וואַרפט אָפּ נאָכגעמאַכטע!

"ליגת-הצדק" — ניי-פּאַנאַטאָוויע! לאָדז, ציגעל-גאַס 17.

מאָרגען שבת, דעם 27-טען יולי 1935, 9 אַ זייגער אָוונד
ווערט אין ווישניאָווא גורא אין לאָקאַל פון דער נייער כלאָדניאָ וואָלאַסקאַ פּאַרקומע
אַ גרויסע פערוויילונג
לטובת דער נאַכט-פּאָגאַטאָווי "ליגת הצדק" איז לאָדז. ● גאַסט-אויפטריטען פון די בעסטע רעווי-אַרטיסטען, די ליבלינגען פון גאַנץ פּוילען
אַלאַ לילית, יהודית בערג און וול. גאַדיק
איז זייער בעסטען רעפּערטואַר.
אויסערדעם אַ ים אַטראַקציעס! רייך פּערזעהענער בופעט. גרויסע פאַנטען-לאָטעריע! אָהן קויפּס-צוואַנג. פּרייזען פון די בילעטען 1.50 זל.
פאָרפערקויף פון בילעטען ביי ה' שטער, ווילאַ ראַפּאָפּאָרט און אין טאָג פון דער פערוויילונג ביי דער קאַסע.

שטרענגער אויפרוף
פון ראַבינאַט

ס'איז אויסערגעוועהנליך די שרעקליכע הפקרות פון די קצב'טע רבקה, זשגאַוסקאַ 80 אַלע ווייסען אַז זי איז ספּעציעל מאכיל טריפות, וועלכע פערקויפט טריפהנע גריישען אַלס כשר און חלב אַלס פעטס, און נישט בלויז ענצעל, נאָר אויך אויף הורט אין פיל יאַטקעס, און פּערפּלייצט די שטאָט מיט עסען טריפות און חלב איסור כרת ר"ל. מיר שרייען געוואַלד, ווער ס'האָט ביי איהר געקויפט פלייש אָדער פעטס ברויך כשר'ן די כלים און אויב וועלכער קצב וועט ביי איהר קויפען וועט ער ווערען גע'אסר'ט. מיר בעטען אויסצורופען אין אַלע בתי תפלות.
לאָדזער ראַבינאַט

אַ פערקויפער
וואָס איז בעקאַנט אין דער טוך-בראַנזשע אויפ'ן לאָדזער מאַרק, קען זיך מעלדען זאָפאָרט ביי דער פירמע
W. HURWICZ, Łódź, Piotrkowska 35.

נאָר פאַר מענער!
דער לאַנג-עקזיסטירענדער לאָדזער ערשטקלאַסיגער ספּעציאַליסט פון הויזען איז צוריקגעקומען פון פּאַריז. ווער עס וויל טראָגען הויזען לויט דער לעצטער מאָדע דאַרף זיך ווענדען נאָר צו דעם ספּעציאַליסט פון הויזען.
B. FAJWLEWICZ אַלעע 1 מאַי 2, פראָנט, 1. שטאָק
קומט און איבערציינגט איין רעקלאַמע פּרייזען!

דעם טיפסטען מיטגעפיל דריקען מיר אויס אונזער חבר
יעקב בלאַנקעט
צוליב'ן טויט פון זיין
מוטער
געפינט אַ טרייסט אין אונזער געמיינזאַמער אַרבעט.
די פאַראייניגטע לעבער-גייער
אין לאָדז.

3-טער טעאַטער-פעסטיוואַל
אין מאָסקווע
פון 1-טען ביז'ן 10-טען סעפּטעמבער 1935
איינשרייבונגען און גענויערע אינפאָרמאַציעס דורך:
Wszystkie oddziały „ORBISU" w Warszawie
„ORBIS" ul. Marszałkowska 153, tel. 2-50 86
„UNION LLOYD" ul. Chmielna 44, tel. 6-22-24
Wszystkie oddziały „WAGONS LITS COOK"

אַכטונג עולים קיין ארץ-ישראל!
צום בילינגסטען רעיעלסטען און זיכערסטען איז דאָס איבערציקען באַגאַזש, סחורות, ראַשינען א. אַ. וו. נאָר דורך דער
פּויליש-ארץ-ישראלדיגער טראַנספּאָרט געז.
„PALEX" Sp. z o. o. WARSZAWA, Królewska 49.
Tel.: 611-41 i 611-47 פּ"אָנט נעגענאיבער דעם פאָלקסטעגנאַ-אַמט
פערטרעטער פאַר לאָדז און אומגעגענד:
Biuro Ekspedycyjne „SYTNER" Łódź
Nowomiejska 3, tel. 144-29.
די טראַנספּאָרטע געהען אָפּ אין ספּעציעלע זאַמעל-וואַגאָנען יעדע וואָך און קומען אָן קיין ארץ-ישראל אין פערלויף פון 12—14 טעג. די זאַכען ווערען אָפּגענומען פון שטוב און צוגעשטעלט אין א"י, גלייך ביזן הויז אין אַלע שטעט ווי אויך אין אַלע קאָלאָניעס. גענויע אינפאָרמאַציעס ווערען ערטיילט אומזיסט.

לאָדזער מאַשינען-צענטראַלע פון
ש. קראַקאַצקי
לאָדז, טראַוגוטאַ 2, טעל. 206-24
מאַכט בעקאַנט דער ג' קונדשאַפט וועגען דער ערעפענונג און עמפּפעהלט צו נידריגע פּרייזען און אויף זעהר גינסטיגע בעדינגונגען

ניי-מאַשינען
ספּעציעלע פאַר דער אינדוסטריע: טעקסטיל, טריקאָטאַזש, שטריק, שטרימף, האַנדשוה, וועש, שטיקעריי. לעדער, גאַלאַנטעריע א. אַ. וו. זאָווי פאַר גאָרן-פאַבריקען

אַ רייכער אויסוואַהל פון נאָדלען און טיילען שרייב און רעכען
מאַשינען
פון ערשטקלאַסיגע מאַרקען אין דער יודישער און אַנדערע שפּראַכען
מאָטאָציקלען
פון וועלט-מאַרקען
NORTON
ROYAL ENFIELD
ספּאָרט-אַרטיקלען, אַקצעסאַריען, טויש-טיילען פון די אויבענע מאַרקען שטענדיג אויף לאַגער
ספּעציעלע רעפּעראַטור-וואַרשטאַטען
אונטער דער לייטונג פון ערשטקלאַסיגע פאַכמענער.

העלענאָוו | הילפס-פעראיין „תומכי אורחים"
די גאַרטען-פערוויילונג,
וואָס האָט בעדאַרפט פאָרקומען זונטאָג, דעם 21-טען יולי איז צוליב דעם אונגינסטיגען וועטער אָפּגעלייגט געוואָרען אויף
זונטאַג, דעם 4-טען אויגוסט
די בילעטען זענען גילטיג.

שפּאָרט געלד
דורכקויפען רעיעלע סחורה
צו די ביליגסטע פּרייזען
לאָזט זיך נור ביי דער פירמע
„באַרון"
לאָדז, נאַוואָמיעסקאַ 30 טעל. 210-58
וועלכע איז די איינציגע
ביליגע און רעיעלע קוועלע
פון גוטען קידוש-וויין
פון די געשמאַקסטע פּאַלעסטינער, אונגאַרווינען, ווי אויך אַלע סאָרטען
ליקיער, בראַנפען'ס און מעהר

פאַר קראַנקע און רעקאָנוואַלעסצענטען!!!
אָריגינעלע רויטווייבען
ווי אויך אונגאַר-ווייבען
אין דער בעסטער קוואַליטעט צו זעהר צוגענגליכע פּרייזען בעקומט מען אין דעם בעקאַנטען חנון-געשעפט פון
ע. שיקער
אינה.: ישראל שיסיער
לאָדז, פּולנאָצנאַ 1
טעל. 107-84

פּראָוויז. רעזולטאַט פון די קאָנגרעס־וואַלן אין א״י

יְרוּשָׁלַיִם, 25 (יט״א טעלעגראַפיש)
דער פּראָוויזאָרישער רעזולטאַט פון די קאָנגרעס וואַהלען איז פאָלגענדער: עס זענען אָפּגעגעבן געוואָרען 62.900 שטימען. אין די קאָלאָניעס זענען אָפּגעגעבן געוואָרען 3256 שטימען. דערפון איז אויף די אַרבייטער־ליסטעס געפאַלען 464 שטימען די איבעריגע אויף די אַנדערע ליסטעס. אין די שטעט זענען אויף די אַרבייטער־ליסטעס אָפּגעגעבן געוואָרען 34.908 שטימען. הפועל המזרחי 6.908, וועלט־פעראייניגונג (א) — 4312. וועלט־פעראייניגונג (ב) 20.738, מזרחי — 2230, קאָמוניסטען — 831.

א פערטעל מיליאָן פונט עודף פון די הכנסות אין אַיי חודש

יְרוּשָׁלַיִם, 25 (יט״א טעלעגראַפיש)
די ארץ ישראל־רעגירונג האָט פערעפענטליכט א בעריכט פאַרן חודש אַפּריל, לויט וועלכען עס איז צו זעהן, אַז דער עודף פון די הכנסות פאַר דעם חודש בעטרעפט א פערטעל מיליאָן פונט.

עמיר אַבדולא רופט א קאָנפערענץ צו בעקעמפען די יודישע אימיגראַציע

יְרוּשָׁלַיִם, 25 (יט״א טעלעגראַפיש)
דער עמיר אַבדולא רופט צונויף אין די נאָהענטסטע טעג א קאָנפערענץ פון די פאָרשטעהער פון די אַראַבישע פאַקטאָרען אין שכם, וואו עס וועט בעטראַכט ווערען די פראַגע צו בעקעמפען די יודישע אימיגראַציע און יודישע באָדען־קניות.

הונגער־שטרייק פון קאָמוניס־טען אין די פּאַלעסטינער תפיסות
פּאָליציי שיסט אויף א קאָמוניסטישער דעמאָנסטראַציע

יְרוּשָׁלַיִם, 25 (יט״א טעלעגראַפיש)
אין ירושלים איז פאָרגעקומען א קאָמוניסטישע דעמאָנסטראַציע אין שייכות מיט דעם הונגער־שטרייק פון די אַרעסטירטע קאָמוניסטען אין דער ירושלימ׳ער תפיסה. די פּאָליציי האָט בײַם צוטרייבען די דעמאָנסטראַציע געשאָסען אָבער קיינעם נישט געטראָפען.
אויך די אַרעסטירטע אין דער עכו׳ער תפיסה האָבען זיך סאָלידאַריזירט און ערקלערט א הונגער־שטרייק.

אָפּגערופען דעם דייטשען קאָנסול פון ירושלים
צוליב זיין יודישער פרוי

יְרוּשָׁלַיִם, 25 (יט״א טעלעגראַפיש)
פון דאָ איז אָפּגערופען געוואָרען דער דייטשער קאָנסול צוליב דעם, וואָס זיין פרוי האָט זיך אַרויס־געוויזען פון יודישער אָפּשטאַמונג.

3 חדשים אַרעסט פאַר פער־שפרייטען אַנטי־יודישע אויפרופען

טשענסטאָכאָוו, 25 (יט״אא טעלעפאָניש)
4 ענדעקעס, וואָס האָבען פונאַנדערגעטיילט אַנ־טי־יודישע אויפרופען זענען פערמשפּט געוואָרען צו 3 חדשים אַרעסט.

4343 יודען אַנגעקומען אין יוני קיין ארץ ישראל

יְרוּשָׁלַיִם, 25 (יט״א טעלעגראַפיש)
אין חודש יוני זענען אָנגעקומען קיי ארץ ישראל 4343 יודען.

געשטאָרבען דער אַרויסגעבער אַרצט

וואַרשאַ, 25 (טעלעפאָניש)
היינט איז דאָ געשטאָרבען דער בעקאַנטער בוכ־הענדלער אַרויסגעבער זיגמונט אַרצט, עהרען־מיט־גליד פון בוכהענדלער־פערבאַנד אין פּוילן, פערוואַל־טונגס מיטגליד פון דער געזעלשאַפט „רוך".

צוליב 17 זלאָטיס דערמאָרדעט א קינד

וואַרשאַ, 25 (טעלעפאָניש)
די פּאָליציי האָט היינט געפינען דאָס וועגעלע פון דעם דערהרגעטען קינד. דאָס וועגעלע צוזאַמען מיט די קישעלעך און ווינדעלעך האָט אָפּגעקויפט א קריסט פאַר 17 זל. אויפ׳ן פלאַץ קערצעלי.
צוליב 17 זל. איז אַלזאָ אויסגעפיהרט געוואָרען אַזאַ שרעקליכער קינדער־מאָרד.

O każdej porze Pamiętaj:
S. Fuchs Piotrkowska 50, tel. 121-36 i 121-16
ogłoszenia do wszystkich gazet

ציוניסטישע פרויען!
וועהלט די פאָרשטעהער פון מלוכה־בויענדע פאָלקס־ציוניזם!
אגיטירט און שטימט פאַר דער ליסטע 1

דראָהענדער קאָנפליקט אויפן ווייטן מזרח

די לאַגע אויפ׳ן ווייטען מזרח איז ווידער געוואָרען אָנגעשטרענגט. יאַפּאַניש סאָוויעטישע גרע־ניץ אינצידענטען געהען נישט אַראָפּ פון סדר־היום. לעצטענס איז נאָך צוגעקומען אַ מאַנדזשו־ריש־מאָנגאָלישער קאָנפליקט, וואָס האָט אָנגענומען גאָר שאַרפע פאָרמען. אין אָנהויב האָט מען גע־מיינט, אַז מיט׳ן מאָמענט ווען עס וועט בעזייטיגט ווערען דער סכסוך צווישען יאַפּאַן און ראַטען־פערבאַנד, צוליב דער מזרח־כינעזישער באַהן וועט די לאַגע זיך דאָרט סטאַביליזירען און עס וועט אַריינטרעטען אַ געוויסע בערוהיגונג.
דער מאָסקווער קאָרעספּאָנדענט פון דער „גאַ־זעטאַ פּאָלסקאַ" אָטמאַר שרייבט וועגען ווייטען מזרח פאָלגענדעס:
6 וואָכען נאָכ׳ן פערקויפען די מזרח־כינעזישע באַהן, דעם 1.טען מאַי זענען 10 יאַפּאַניש־מאַנדזשורישע זעלנער אַריבער די סאָוויעטישע גרע־ניץ און בעשאָסען אַ סאָוויעטישען גרעניץ פּאַטראָל דער׳הרגענדיג צוויי זעלנער. זייט דאַן זענען פאָר־געקומען אַ גאַנצע רייהע אינצידענטען, וואָס האָבען אויסגעזעהען זעהר ערנסט.
ביז איצט האָט די סאָוויעטישע פּרעסע בא־מעלדעט וועגען פאָלגענדע גרעניץ פאַלען: דעם 6 מאַי האָט מען פון מאַנדזשורישען ברעג בײַם טייך אמור בעשאָסען אַ סאָוויעטישען פּאַטרול דער׳הרגענדיג איין זעלנער, און פערוואונדענדיג אַ צווייטען; דעם 3 יוני איז אַ עהנליכער צוויי פּערזאָנענדיגער פּאַטרול בעשאָסען געוואָרען פון הינטען דורך אַ אָפּטיילונג פון 20 יאַפּאַנישע מאַנדזשורישע זעלנער, וועלכע האָבען זיך גע־האַט בעהאַלטען אויפ׳ן טעריטאָריום פון ראַטען־פערבאַנד — דער פיהרער פון פּאַטרול איז דער׳הרגעט געוואָרען און זיין קערפּער איז מיט־גענומען געוואָרען אויף דער מאַנדזשורישער זייט
אויסערגעוועהנליך כאַראַקטעריסטיש פאַר די דאָרטיגע בעציהונגען זענען די קאַטעגאָרישע אָפּ־לייקענונגען הן דער יאַפּאַנישער זייט, וועלכע פער־זיכערט קאַטעגאָריש, אַז דער אינצידענט [illegible] פאָרגעקומען אויפ׳ן מאַנדזשורישען טעריטאָריום.
דעם 16 יוני זענען פאָרגעקומען 4 אינ־צידענטען: אינדערפריה האָט אַ מאַנדזשורישע קאַנאָניערקא בעשאָסען א לודקע מיט אַ סאָוויע־טישען פּאַטרול, אין אָוועגד האָבען מאַנדזשורישע מאַשינען געוועהרען — איבער אמור בעשאָסען. דאָס דאָרף פּאָפּיכא (אויף צפון פון בלאַגאָוויעש־טשענסק) — דאַן איז בעשאָסען געוואָרען אַ סאָוויע־טישע קאַניאָניערקא, ווי אויך אַ סאָוויעטישער פּאַטרול, וואָס איז געגאַנגען אויפ׳ן סאָוויטישען ברעג.
דעם 23 יוני איז אַ יאַפּאַנישע אָפּטיילונג פון 40 זעלנער און צוויי אָפיצירען אַריינגעדרונגען אַ האַלבען קילאָמעטער טיף אויף דעם סאָוויעטי־טעריטאָריום, דאָסזעלבע האָט זיך איבערגע׳חזרט דעם 26 יוני. דער וויזיט פון די שיף־אויגיגע האָט יעדעס מאָל געדויערט ביז 6 שעה.
די רעקאָרד חוצפה פון די יאַפּאַנער איז אָבער געווען דער אינצידענט פון 27 יוני: צוויי יאַ־פּאַנישע קאַנאָניערקעס האָבען פּאָרסירט דעם פּאַ־יאַרסקי קאַנאַל אויפ׳ן אַמור, וואָס טיילט אָפּ כאַ־באַראָווסק פון דעם אינזעל סאַנדזיאַטשו. נישט האָבען די יאַפּאַנ. קאַנאָניערקעס פערביי דעפּילירט קוקענדיג אויף די סיגנאַלען פון דער [illegible] פאַר דער הויפּט שטאָט פון „לאַנד פון ווייטען מזרח" — כאַבאַראָווסק, מיט האַרמאַטען און מאַ־שינען־געוועהרען אָנגעשטעלט אויף די סאָוויעטישע וואַך־פּאָסטענס דערביי האָבען זיי פאָטאָגראַפירט וואָס עס האָט זיך נאָר געלאָזט...
פון די יאַפּאַנישע זייט פערזיכערט מען, אַז די דערמאָנטע אינזעל געהערט צו מאַנדזשוקאָ, אָבער לויט די ייִדישע יאַפּאַנישע מאַפּעס געהערט שוין אפילו כאַבאַראָווסק אויך צו מאַנדזשוריען.
וועגען די אַלע פראַגען וועט דאַרפען ענט־שיידען די סאָוויעטיש־יאַפּאַניש־מאַנדזשורישע קאָ־מיסיע וואָס דאַ[illegible] די נאָהענטסטע טעג געשאַפען ווערען מיטן ציל צו ערלעדיגען די גרעניץ קאָנ־פליקטען אויף א פרידליכען אופן.
דאַגעגען די פראַגע וועגען שליסען אַ סאָוויע־טיש יאַפּאַנישען נישט אַגרעסיע אָפּמאַך, מאַכט די יאַפּאַנישע רעגירונג אָפּהענגיג פון דער דע־מיליטאַריזאַציע פון סאָוויעטישען ווייטען מזרח, דער דאָזיגער בעדינג איז אָבער פאַר דער סאָוויעטישער זייט פולשטענדיג נישט [illegible]
יאַפּאַן ווידער [illegible] וועט זיך קיינמאָל נישט בערוהיגען — האָבענדיג אויפ׳ן קאַרק אַ 200 טויזענדיגע און ווי עס מיינען אַנ־דערע אפילו אַ 300 טויזענדיגע סאָוויעטישע אַרמעע אויפ׳ן אַמור און איסורי בעזונדערס די לופט־פליהער באַזע אין [illegible] וואַלאָדיוואָסטאָק, וואָס בע־דראָהט די וויכטיגסטע צענטרען פון יאַפּאַנישען אַרכיפּעלאַג.
דאָס איז אייגענטליך דער הויפּט יסוד פון שטענדיגע קאָנפליקטען, וועלכע עס וועט נישט בעוויזען צו בעזייטיגען די נאַכגיביגקייט מצד דער סאָוויעטישער זייט, אין אַלע „שטרייט פראַגען" וועלכע עס רוקט אַרויס טאָקיאָ.
לעצטענס איז די לאַגע געוואָרען נאָך קאָמ־פּליצירטער צוליב דער מאָנגאָלישער פראַגע, די וואַכענדיגע בעראַטונגען [illegible] די פאָרשטעהער פון דער מאָנגאָלישער פאָלקס רעפּובליק מיט די פאָר־טרעטער פון דער מאַנדזשורישער רעגירונג האָבען זיך געענדיגט מיט גאָרנישט.
ווי עס זאָל אָבער נישט זיין, וועט דער ווייטער מזרח נאָך לאַנג האַלטען צוגעשמידט די אויפמערק זאַמקייט פון מאָסקווע. וועלכע וואָלט געוואָלט געוואָלט ז׳ וועדענדען אין אַ אַנדערער ריכטונג.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי	90.45
3 פּראָצענטיגע פּיראָווקאַנע	42.00
4 „ דאָלאַרווקאַ	53.15
7 „ סטאַביליזאַציע (אמ.)	66.00
5 „ וואַרשאַווער ש.־ב. 1934	58.63
5 „ לאָדזער	52 50
ענגלישער פונט	26.25
דאָלאַר אָפיצ. 5.27,75 נישט אָפיצ.	5.25
גאָלד־דאָלאַר	9.10
גאָלד־רובל	4.70
דייטשער מאַרק	1.77

טעאַטער פּאַפּולאַרני אַנדראַוואַ 18.
„יודישע טעאַטער־סטודיע"
מאָרגען שבת, דעם 27־טען ד. ח. 9.15 אָוונט צום 3־טען מאָל
„מיינע הערן איהר האָט פערשפּילט"
סצעניש רעפּערטואַר אין 16 בילדער, רעזשי — אירעם. אינסצעניזאַציע — כ. עמעס.
בילעטען פון 50 גר. ביז 1 זל. צו בעקומען א גאַנצען טאָג ביי דער קאַסע פון טעאַטער.

3 רעליגיעזע שוקלים! שטימט:
פאַר א רעליגיעזן א״י, פאַר א ברייטער מאַסן־עליה.
פאַר א שטאַרקער רעליגיעזער אַרבייטער־אָרגאַניזאַציע
אין א״י. פאַר א יוד. מדינה־פּאָליטיק אין ארץ־ישראל.
פאַר א רעליגיעזער קאָלאָניזאַציע און שול־וועזן אין ארץ־ישראל
שטימט פאַר דער מזרחי און תורה ועבודה ליסטע נומער 3

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט
זגעזשער 11, טעל. 246-09
נעמט אָן פון 4–8 אָוונט.

Doktór
F. KLOZENBERG
נערווען־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Narutowicza 37, tel. 105-53

צו פערדינגען
2 גרויסע שטובען
98 קאַניאַווע שיטער־פּולק 3.
צו ערפאַהרען בײַם הויז־וועכטער.

קויפט פון דער ערשטער קוועלע!
קינדער־וועגעלעך, מעטאַל־בעטען, אויסגעבעטע־אָן ספּרענזשינע־מאַטראַ־צען „Patent"
ווירטשאַפט שקעס
ביי פאַבריקס־לאַגער „DOBROPOL"
פּיעטריקאַווער 73.

שייטלען
מיט פּאַריזער שריינדן און פערטיגע שייטל
ביי קערש
סקווערא 15

מיטערס
געדענקט, אַז אַ וואַנץ דערנעהרט זיך מיט׳ן בלוט פון אייערע קינדער!
נאָר מיט א ליכט
FUMIGATORE-CIMEX
קענט איהר אויסראָטען אַזוי, אַז די וואַנצענוועלעכע זיך שוין מעהר נישט וויזען. מיר פיהרען אָדורך דעזינפעקציעס פון וואוינונגען אונטער גאַראַנטי.
אָנמעלדונגען: טעלעפאָנען: 77-120 און 59-156.

דרוקעריי און ליטאָגראַפיע
פון י. דיאַמענט
איז איבערגעטראָגען געוואָרען
אויף קילינסקיעגאָ 63, אין הויף
טעל. 188-76

5 בלאָק פון אַרבייטענדע א״י אין לאָדז 5
אַכטונג, חברים און סימפּאַטיקער פון אַרב. א״י
שבת. 10 פרי קומט פאָר אין „ציגאַנעריאַ" שרודמיעסקאַ 17
א מאַסען־מיטינג
מיטן אַנטייל פון די ח״ח פון דער א״י דעלעגאַציע.
שבת נאָכמיטאָג קומען פאָר פּלג. מאָביליזאַציע פערזאַמלונגען
1) אין פּועלי־ציון, פּיעטריקאָווער 83 — 4 נ״מ.
2) אין העובד, פּלאַץ־וואָלנאָשטשי 6 — 4 „
3) אין התאחדות, פּילסודסקיעגאָ 76 — 4 „
4) אין גורדוניה, זשעראָמסקיעגאָ 31 — 5 „
6) אין השומר־הצעיר, פּיעטריקאָווער 110 5 „
6) אין „פרייהייט", פּיעטריקאָווער 33 — 5 „
7) אין „וותיקיניה", פּילסודסקיעגאָ 76 — 5 „
8) אין פּליישער און טראַנספּאָרט־פעראיין, ב. יאַ־סעלעוויטש 16 — 6 נ״מ.
8 אַ זייגער אָוונט קומט פאָר אין צענטראַלן וואַל ביוראָ פון בלאָק פּיעטריקאָווער 83 א
פערזאַמלונג פון וואַל אַקטיוו
די סעקרעטאַריאַטן פון בלאָק זענען טעטיג א גאַנצען טאָג: 1) בערעק־יאָסעלעוויטשאַ 16 פאַר 1 און 2 וואַל אַבוואָד, 2) פּילסודסקיעגאָ 76 פאַרן 3 און 4 וואַל אַבוואָד 3) נאָוואַ זאַשעווסקאַ 41 פאַרן 5 וואַל אַבוואָד.
דאָס צענטראַלע וואַל ביוראָ געפינט זיך אויף פּיעטריקאָווער 83 (2. שטאָק)
שטימט פאַר דער ליסטע נומער 5

ציוניסטישע ארגאניזאציע לאדז, שרודמיעסקא 29

צו אלע ציוניסטן אין לאדז!

זונטאָג, דעם 28 יולי ה. י. קומען פאָר די וואַהלען צום 19־טען ציוניסטישען קאָנגרעס, וועמענס בעשלוסען וועלען האָבען אַ דעצידירענדע בעדייטונג פאַר דעם גורל פון דער ציוניסטישער בעוועגונג און איהר ווייטערדיגער ענטוויקלונג. דער דאָזיגער קאָנגרעס וועט אויך דאַרפען ענטשיידען איבער עיקר'דיגע פּראָבלעמען בנוגע דעם יודישן אויפבוי־ווערק אין ארץ־ישראל, וואָס מאַכט לעצטענס אַזעלכע ריזען־שריט פאָראויס.

מיר, די אַלגעמיינע ציוניסטען, (אָרגאַניזירט אין דער „וועלט - פּערייניגונג פון אַלגעמיינע ציוניסטען") קאָנצענטרירען אַרום זיך אַלץ, וואָס איז קאָנסטרוקטיוו און שעפעריש אינ'ם ציוניזם. מיר זענען די, וואָס טראָגען אויס אויף אונזערע פּלייצעס דעם גרעסטען טייל אַרבייט און ברענגען די שווערסטע קרבנות פאַר דער פערווירקליכונג פון די ציוניסטישע אידעאַלען. מיר זענען אויך די, וועלכע שטעהען תמיד אויף דער וואַך פון דער גאַנצקייט און ריינקייט פון דער אַלוועלטליכער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע — און דעריבער מוזען מיר זיין אויף דעם קאָנגרעס ווי געהעריג פאַרטרעטען. אונזער שטים מוז אין דער איצטיגער אחריות'פולער שעה געהערט ווערען און ווי געהעריג אויף דעם אויסגאַנג פון קאָנגרעס משפיע זיין.

אונזערע לאָזונגען זענען:

1) אַ פערגרעסערטע עליה פון אלע פאלקס־שיכטען און בעיקר פון האַנדווערקער און קוואַליפיצירטע אַרבייטער.

2) רעגולירונג און קאָנטראָל פון דער גאַנצער עליה דורך דער יודישער אַגענץ;

3) אַ שטאַרקע פּאָליטישע אָפענזיווע פאַר דער פערווירקליכונג פונ'ם גרויס־ציוניזם;

4) אַ פּלאַנמעסיגע נאַציאָנאַלע פּאָליטיק אויפ'ן קאָלאָניזאַטאָרישען, ווירטשאַפטליכען און סאָציאַלען געביט:

5) אַ פערשנעלערונג פונ'ם טעמפּאָ פון א"י־אויפבוי;

6) קאַמף פאַר יודישע אַרבייט;

7) סאָציאַלער פרידען אין ישוב;

8) אַ מעכטיגע איינהייטליכע און שעפערישע ציוניסטישע ארגאניזאציע.

אַלע ציוניסטען אין לאָדז, וועמען דער גורל פון דער ציוניסטישער בעוועגונג און פון אונזער אויפבוי־ווערק אין א"י ליגט אויפ'ן האַרצען, וועלען דעריבער אויפגעפאָדערט זיך מאַסענהאַפט צו בעטייליגען אין די וואַהלען און אָפּגעבען זייער שטים

1

פאר דער ליסטע נומער

וועלכע איז די ליסטע פונם ריינעם מלוכהשען ציוניזם

שבת, דעם 27/7 קומען פאר פאלגענדע מיטינגען

1) שוהל „באר מרים" נאָווע־זאַרשעווסקא 18, 9 אינדערפריה
2) שוהל „אהל יעקב" גדאנסקא 18 10 „
3) שוהל „סיני", גלובנא 62 10 „
4) ארגאנ. „התחיה", זאכאדניא 66 4 נאָכמיטאָג
5) ארגאנ. „דורשי ציון" לימאַנאָווסקיעגאָ 7 4 „
6) ארגאנ. „בני ציון", זשגאָווסקא 7 6 אָוונט
7) קליינהענדלער־פעראיין, זגערסקא 38 6 „
8) ארגאנ. החלוץ הכלל ציוני, קאַסטשושקי 21 7 „
9) קבוץ „בדרך", קילינסקיעגאָ 96 7 „
10) האנדווערקער־פערבאנד, פּילסודסקעגאָ 69 9 „
11) ציוניסטישע ארגאניזאציע, שרודמיעסקא 29 9 „

מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען די ה"ה:

ד"ר ראָזענבלאַט, משה לימאַן, אלעקסאַנדער יאָעל, אליעזר שיין, בערנאַרד פרוינד, צבי רינגאַרט, מאיר טעמפּעלהאָף, אריה חייקין, חיים ווידאַווסקי, נפתלי מיכעלסאָן, שמואל ליפּעל, יעקב פראַשקער, י. דזיעוויענצקי א. א.

1

פעזונדערע מאסענווייז אונזערע וואהל־מיטינגען:

1 שטימט אויף דער ליסטע נומער 1

ווען יודיש בלוט...

(ענדע פון 7. זייט)

טראָפען בלוט, איינפאך אויפן דיפּלאָמאַטישען וועג, אפילו אהן בעזונדערע אנשטרענגונגען.

אזא מזל האָט שוין דאָס פינסטערע לאַנד. דער ווימאַרער רעפובליק, דער דייטשער דעמאָקראַטיע, האָבען דאָס פרייע ענגלאַנד און די אזוי גערופענע ציוויליזירטע מלוכות נישט געוואָלט נאָכגעבען וואָס א האָר איז ווערט. היטלערן אָבער האָט מען נגענעבען אַלץ. אפילו א ים־אָפּמאַך האָט דאָס מעכטיגע ענגלאַנד געשלאָסען מיט דעם שוואכען דייטשלאַנד און אזוי ארום אַליין געבראָכען דעם ווערסאַילער טראַקטאַט.

וואָס־זשע איז פאר א וואונדער, וואָס היטלער־דייטשלאַנד, דאָס צעטרעטענע, בעזיגטע, ענטוואָפענטע דייטשלאַנד. האָט אַלץ דערגרייכט און צוריק דעראָבערט, נאָר אין דעם לעצטען האַלבען יאָר. זי האָט צוריק בעקומען דאָס סאַאר־געביט, האָט איינגעפיהרט מיליטער־פליכט און פערשטאַרקט איהר אַרמעע ביז צו דער שטופע פון פאַרן קריג, וואָס איז געגען די מיליטערישע בעשטימונגען פון ווערסאַילער טראַקטאַט, האָט געשלאָסען א ים־אָפּמאַך מיט ענגלאַנד, וועלכער מאכט דייטשלאַנד פאַקטיש פאַרן הערשער פון באַלטישען ים, און האָט דערגרייכט אַנדערע פּריווילעגיעס און דער־אָבערונגען, וועלכע האָבען געהויבען דעם פרעסטיזש פון היטלער־לאַנד, און זי ווידער אַוועקגעשטעלט אין איין רייהע מיט די גרויסע מלוכות, מיט די טאָן־געבערס און דעה־זאָגערס, אזוי אז מען זוכט אצט דייטשלאַנדס פריינדשאַפט און מען איילט זיך צו שליסען מיט איהר אָפּמאַכען און קאָנטראַקטען.

וואָס־זשע איז פאר א וואונדער, וואָס היטלער־דייטשלאַנד, פיהלענדיג אזוי צו זאָגען, א פעסטען באָדען אונטער די פיס, נישט שעהמענדיג זיך פאַר קיינעם, נישט מורא־האָבענדיג פאַר די שטראָף־רייד פון איהרע „פריינד", האָט זיך איצט גענומען, מיט נאָך מעהר ענערגיע צו פערווירקליכען די הויפּט־פונקטען פון נאַציסטישען „פּראָגראַם": צו „רייניגען" די ראַסע און אויסצוראָטען די יודען. דער מיט גיט מען אויך „בעשעפטיגונג" די מאַסען, וועלכע זענען נישט אַלעמאָל ענטציקט מיט די אויסערליך פּאָליטישע ערפאָלגען.

אָט די יודען ־ פערפאָלגונגען — דאָס איז „אינערליכע פּאָליטיק". און אין די אינערליכע אַנגעלעגענהייטען דייטשלאַנדס „טאָר" זיך קיינער נישט מישען. דאָס איז אַנ'אינטערנאַציאָנאַלער חוק.

די „פריינד" דייטשלאַנדס, דאָס גרויסע פרייע ענגלאַנד און די אַנדערע, האָבען איצט שוין נאָר קיין העזה און קיין מוט נישט צו זאָגען מוסר, צו רעדען א וואָרט וועגען יודען.

און אויב זיי „רעאַגירען" שוין יאָ — איז אָט, וואָס זיי זאָגען, די ציוויליזירטע און הומאַנע מלוכה מענער:

— ס'איז טאַקע א גרויסער רחמנות אויף א האַלבען מיליאָן יודען, אָבער.... געשעפט איז געשעפט... פּאָליטיק איז פּאָליטיק...

אנ'אייפערזיכטיגע פרוי

(ענדע פון 9. זייט)

און גוט פערדינט. און ווי מיין מאַן האָט עס מיך איצט ליב געהאַט!

ס'האָט זיך געפונען א שותף מיט געלד. מיר האָבען געעפענט א מאָדע־געשעפט. אונז איז אַוועג גאָרנישט שלעכט. מיין מאַן איז געוואָרען דער פירער פון געשעפט און איז געווען מערקווירדיג פעהיג. מיין מאַן האָט זיך איניגע מאָל אויסגעדריקט, אז לויט דעם ווי ס'איז אויסגעקומען, דענקט ער, אז ס'איז אַנ'אמת'ער נס געווען וואָס ס'האָט זיך אזוי געמאַכט, וואָס ער האָט פערלוירען זיין שטעלע. ווען נישט וואָלט ער מסתמא פערבליבען אַנ'אייביגער „באַנק־קוועטשער" מיט אַנ'אייביגען קלעגליכען געהאַלט. און איך האָב איינגעזעהן, אז פאַר מיר איז די צייט געקומען פריי צו מאַכען מיין האַרץ פאַר מיין מאַן.

ס'איז נאַכט געווען. מיין מאַן האָט זיך לעבען מיין זייט געפונען. איך האָב גענומען פריי מאַכען מיין האַרץ. ער האָט מיך נישט איינגאַנצען פערשטאַנען. ער האָט איבערגעפרעגט:

„וואָס רעדסטו? וואָס פּלאַפּלעסטו? איך פערשטעה א וואָרט נישט".

האָב איך גערעדט דייטליכער, דערצעהלט מעהר איינצעלהייטען. ער האָט זיך האַסטיג פון זיין געלעגער אויפגעהויבען. ער האָט ליכטיג געמאַכט, מיך ערשטוינט אָנגעקוקט. איך האָב זיך אַוועקגעזעצט. מיין גאַנצער קערפּער האָט געציטערט. איך האָב געענדיגט מיין דערצעהלען. אויף א מאָמענט איז ער פערבליבען ווי א פערגליווערטער. פּלוצים האָט ער גענומען לאַכען און לאַכענדיג האָט ער גערעדט:

„משוגענע, משוגענע! אז דו קענסט משוגע ליבען האָב איך אַלעמאָל געוואוסט, אָבער אז דו זאָלסט קענען זיין אזוי משוגע אייפערזיכטיג און אזעלכע זאַכען אויפטון, דאָס האָב איך גאָר נישט געוואוסט".

און ער האָט מיך גענאַפּט קושען און האַלזען, האַלזען און קושען.

„יוסף און זיינע ברידער"

(ענדע פון דער 15־טער זייט)

טען פון יעקב און זיינע זיהן, ווייבער און קינדער, טשערעדעס, טאָג־לעבען און נאַכט־לעבען, זאָרג און פרייד, שווערע שאָטענס פון דער צוקונפט, וואָס גנב'ען זיך אַריין אין דעם אידילישען לעבען, און דעם אומבעגרייפליכען שיקזאַל. וואָס לויערט איבער די געצעלטען פון יעקב. א לעבען פון פשטות, און זעלבסטפערשטענדליכקייט און פון אומפערשטענדליכקייט. עפּעס פיהלט זיך אין דער לופט, אז א שטריק ווערט געדרעהט, א שיקזאַל ווערט פערקנוילט און קיינער ווייסט דאָך נישט וואָס. די ערשטע סטראָפע פון א ליד, וואָס ציהט זיך אין אומענדליכקייט.

קאַפּיטעל נאָך קאַפּיטעל דערצעהלט אונז טאָמאַס מאַן די ביבלישע לעגענדע, און ווען מען קומט צו יעקב'ן מיט דער שווערער בשורה: וועגען יוסף'ס פערשווינדען אין דער מדבר, טרויערט יעקב, און זיין טרויער פערגעהט, ווייל שטיל דאָס לעבען ארום איהם און אומטראַגיש. אָבער, „אַך, פרומער זקן, האָסטו געפיהלט, וואָס פאַר א טומעל עס איז פערבאָרגען אונטער דעם שווייגען פון דיין וואונדערליך־גרויסען גאָט? און ווי דיין נשמה וועט צוריסען ווערען אין אַנ'אומבעגרייפליכען גליק? ווען דו ביזט געווען נאָך יונג פון גוף, האָט דיר דער מאָרגען געוויזען דיין גרעסטען גליק, ווי א חלום און אַנ'איליזיע! דו וועסט מוזען ווערען זעהר אַלט, כדי צו פערשטעהן, אז אויך דיין ביטערסטער צער איז אויך א חלום און אַנ'איליזיע".

אָט אזוי שליסט טאָמאַס מאַן דעם צווייטען באַנד פון דעם ראָמאַן, דער שלום־אַקאָרד פון זיין בוך, דער שליסעל צו דעם „צוליב וואָס?".

אין פריהלינג פון דער געשיכטע און אין ווינטער, אין יעקב'ס געצעלטען אָדער איר די שטיינערנע מדבריות פון די שטעט פון היינט, שטענדיג פרייד און ליד, איליזיע און חלום, און זיי גלייכען זיך אויס.

טאָמאַס מאַן זוכט אַנ'אויסגלייך אין דעם לעבען, פאַר אונזער לעבען, ווייט געגאַנגען ביז בית־אל, ביז חברון און צוריקגעקומען: אייביג מדבר און אָאַזיס, און איבער אַלץ דעם דער מיראַזש. אין חלום געשיכטע געבוירען, אין חלום דער קנויל צערייסען, נאָך אַמאָל וועלען די פעדים זיך צוזאַמענעמען און דער אייביגער שפּיל אויפסניי. יעקב'ס געצעלטען שטעהען נאָך אַלץ.

אבצימארקן־פאבריק
WYTWÓRNIA ODBIJANEK
ספר: שטרימף, מאנופאַקטור, זיידע, טריקאָטאַזשן און גאַ־בערייען
פערטיגט אויס די דרוקעריי
„FUTURA"
Piotrkowska 64
tel. 236-25.

CASINO
היינט און פאלגענדע טעג!
מעכטיגע ליבעס־דראַמע
„Vanessa"
Hellen Hayes
Robert Montgomery
דער פילם איז א שלאַגער פון דער אמעריקאנער פּראָדוקציע.
אויסער'ן פּראָגראַם: אַווטלענדישע אַקטואַליטעטען. פערקלענערטע פרייזען.
אָנהייב 6 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 א זייגער בייטאָג.

ראַדיאָ - פּראָגראַם

פרייטאָג דעם 26 יולי.

6.30 — פריהמאָרגען־תפילה. 6.36 — גימנאַסטיק. 6.50 — פּליטען. 7.20 — פריהמאָרגען ־ צייטונג. 7.30 — פּליטען. 8.25 — פּראַקטישע אָנווייזונגען. 11.57 — צייט־סיגנאַל. 12.03 — מעטעאָראָלאָגישע ידיעות. 12.05 — מיטאָג־צייטונג. 12.15 פאַר זומער־וואוינונגען און קור־ערטער. 1 — א מאָמענט פאַר פרויען. 1.05 — מיליטער־לידער. 1.30 — פון ארבייטס־מארק. 1.35 — סובטעלע מעלאָדיעס. 3.15 — בערזשע־איבערזיכט. 3.25 — עקספּאָרט־ידיעות. 3.30 — שומאַנ'ס קאָמפּאָזיציעס. 4 — וויסענשאַפטליכע פאָרלעזונג. 4.15 — אָרקעסטער־קאָנצערט. 4.35 — שמועסען פאַר קראַנקע. 4.50 — ערצעהלונג. 5 — קאָנצערט. 6 — טוריסטישער רעפעראַט. 6.15 — „גאַנץ פוילען זינגט". 6.45 — פּליטען. 7.15 — רעקלאַמע־קאָנצערט. 7.30 געזאַנג־רעציטאַל. 7.50 — „דער ראַדיאָ־גזלן". 8 — אריע. 8.10 — לייכטע לידלעך. 8.45 — אָווענד־צייטונג. 8.55 — בילדלעך פון אַמאָליגען און איצטיגען פוילען 9 — אָרקעסטער ־ קאָנצערט. 10 — אַלגעמיינע ספּאָרט־ידיעות. 10.04 — לאָקאַלע ספּאָרט־ידיעות. 10.10 — טאַנץ־מוזיק. 11 — מעטעאָראָלאָגישע ידיעות פאַר לופט ־ קאָמוניקאַציע. 11.05 — טאַנץ־מוזיק.

שבת דעם 27־טען יולי

6.30 — פריהמאָרגען־תפילה. 6.36 — גימנאַסטיק, 6.50 — פּליטען. 7.20 — פריהמאָרגען־צייטונג. 7.30 — פּליטען. 8.25 פּראַקטישע אָנווייזונגען. 11.57 — צייט־סיגנאַל. 12.03 — מעטעאָראָלאָגישע ידיעות. 12.05 — מיטאָג־צייטונג. 12.15 — פידעל־קאָנצערט. 1 — א מאָמענט פאַר פרויען. 1.05 — אָפּערעטען־מוזיק. 1.30 — לייכטע מעלאָדיעס. 2.30 — פּליטען. 3.15 — בערזשע ־ איבערזיכט. 3.25 — אונזער ים־האַנדעל. 3.30 — פאַנטאַזיע־טעאַטער. 4 — טעכנישע עצות. 4.15 — סאָליסטען קאָנצערט. 4.50 — ערצעהלונג. 5 — פאַר זומער־וואוינונגען און קור־ערטער. 6 — ספּאָרטליכע ראַטגעבער. 6.10 — פּאָעזיע. 6.15 — „גאַנץ פוילען זינגט". 6.30 — פערלאַגס ־ איבערזיכט. 6.40 — דאָס קולטורעלע און געזעלשאַפטליכע לעבען. 6.45 — לידער. 7.15 — רעקלאַמע ־ קאָנצערט. 7.30 — „אונזערע לידער". 7.50 — אַקטועלער שמועס. 8 — פּליטען. 8.10 — פרעהליכע אוידיציע. 8.30 — געזאַנגס־רעציטאַל. 8.45 — אָווענד־צייטונג. 8.55 — בילדלעך פון אַמאָליגען און איצטיגען פוילען. 9 — אוידיציעס פאַר פּאָלאַקען אין אויסלאַנד. 9.30 — קאָנצערט. 10 — אַלגעמיינע ספּאָרט ידיעות. 10.06 — לאָקאַלע ספּאָרט־ידיעות. 10.10 — אוידיציע פון ווילנע. 10.30 — פּליטען. 11 — מעטעאָראָלאָגישע ידיעות פאַר לופט־קאָמוניקאַציע. 11.06 פּליטען.

פ א ר ק
העלענאוו
טעל. 209-52

זונטאג, דעם 28 יולי, 8.45 אוונט אייבאלייבציגער אויפטריט פון בעקאנטע ארטיסטן פון די רעוידען־ביהנעס
Eugenjusz BODO דער בעליבטסטער פילם־אקטיאר
Stefcia Górska בעקאנטע ארטיסטקע פון „Banda“ טעאטער

ביים קלאוויר: A. GIMPEL אין פראגראם: די שלאגער־לידלעך און וואונדערשעהנע טענץ. איינטריטס־בילעטן צום פרייז פון 1.09 זל. ווי אויך זיך־פלעצער צו 3.30 זל. צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע, אין דער טערקישער צוקערניע פיעטריקאווער 12 ווי אויך אין קאסע פון פארק „העלענאוו“

שוין פון 4 א זייגער נאכמיטאג קאנצענטירט דער סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער דירעקציע פון ס. פיעטרושקא.

גרויסע מיטינגען פון „מזרחי“ פאר די וואהלען צום 19־טען ציוניסטישען קאנגרעס

ווי בעוואוסט קומען שוין פאר, קומענדיגען זונטאג די וואהלען צום 19־טען ציוניסטישען קאנגרעס.

אין צוזאמענהאנג דערמיט פיהרט דער „מזרחי“ אדורך א ברייט־פערצווייגטע אגיטאציע צווישען די קרייזען פון דער היגער רעליגיעזער יודישער בעפעלקערונג, און מארגען שבת וועלן אין א רייה שוהלען און בתי מדרשים געהאלטען ווערען רעדעס וועגען דער בעדייטונג פון איצטיגען וואהל־קאמף פארן רעליגיעזען יודענטום.

גלייכצייטיג קומען פאר 3 גרויסע מיטינגען, און נעמליך: 1) מוצש"ק פ' מטות אין אייגענעם לאקאל א גרויסער מיטינג, 2) אין לאקאל פון „החלוץ־המזרחי“ פינקט. 8.30 א זייגער א יוגענד־מיטינג, 3) אין לאקאל פון „השומר הדתי“ פינקט. 9 אוונט א האנדווערקער־מיטינג.

עס וועלן רעדען: הרב נייפעלד (ווארשא), פ. גאטהארד (ווארשא), מ. העלמאן, י. ראזענבערג, ב. דאבזשינסקי, י. פוקס, א. טשיכאטא, י. דעמבינסקי ש. שטערן, נ. ביעזשאנסקי, מ. ראזענבערג, י. גאלדהאמער, י. ש. קאלבע א. א. בערנשטיין א. א.

פון סוחרים־דעטאליסטען־פעראיין

די סעקציע פון גארקיכען־בעזיצער ביים סוחרים פעראיין פעטריקאווער 90 האט אונטערגענומען א ברייטעאקציע לטובת די מיטגלידער. צו דעם צוועק איז אויף דער לעצטער פערוואלטונגס־זיצונג אנגענומען געווארען א רייה בעשלוסען, וואס האבען דעם ציל צו ברענגען פאר די מיטגלידער פערשידענע פערלייכטערונגען אויפ'ן געביט פון פיהרען זייערע אונטערנעהמונגען.

נייע פערוואלטונג
אין לוין־וועבער־מייסטער־פעראיין

אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון די לוין וועבער, וואס איז פארגעקומען זונטאג, איז אויסגעוועהלט געווארען א נייע פערוואלטונג, וועלכע האט זיך קאנסטיטואירט אויף פאלגענדען אופן:

פרעזעס — יוזעפאוויטש דוד, וויצעפרעזעס — טויבע זלמן, סעקרעטאר — ראזענפארב בנימין, קאסירער — כראפארט עמנואל, פערוואלטונגס־מיטגלידער: באנקער י., ראפאפארט אברהם, לעווין יחיאל מאיר, הערשליקאוויטש אפרים און שטיין ש. קאנדידאטען: ליפשיץ לייבוש, טאראנטשיק ר. און קירשבוים מאיר. רעוויזיאנס־קאמיסיע: בעלפער אברהם, פריידענרייך הענעך און יאקובאוויטש יעקב דוד.

צום מארגענדיגען קאנצערט־אויפטריט
פון אלא לילית, זמרח זעליגפעלד־קיפנים, יהודית בערג און וול. גאריק אין „העלענאוו“

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט קומט פאר מארגען, שבת אוונט אין „העלענאוו“ דער לאנג־דערווארטעטער קאנצערט פון די אויבענדערמאנטע ארטיסטען.

אין פראגראם: די בעסטע און נייעסטע שלאגער־לידער 1פון זייער רייכען רעפערטואר, ווי אויך טענץ.

5 דער דאזיגער קאנצערט וועט זיכער אדורך מיט דעם גרעסטען ערפאלג.

קינסטלער־אוונט
פון אויג. באדא און סטעפטשא גורסקא

זונטאג אוונט, דעם 28 ד. ח. קומט פאר אין פארק „העלענאוו“ איין איינציגער אויפטריט פון די בעליבטע ארטיסטען אויגעניוש באדא און סטעפטשא גורסקא.

אין פראגראם: די נייעסטע אינלענדישע און אויסלענדישע שלאגערען.

דער אויפטריט פון די דערמאנטע ארטיסטען האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג.

מארגען, שבת א פארשטעלונג פון דער יוד. טעאטער־סטודיע „מיינע הערען איהר האט פערשפילט“

מארגען, שבת, 9 אוונט אין פאפולארני־טעאטער, אגראדאווא 18 שפילט די „יודישע טעאטער־סטודיע“ צום דריטען מאל „מיינע הערן איהר האט פערשפילט“.

די לעצטע פארשטעלונגען זענען צאלרייך בעזוכט געווארען און זענען זעהר ווארים אויפגענומען געווארען.

בערל־שמערל־טעאטער איז קאלומנע

דאס בעליבטע מאריאנעטען טעאטער „בערל־שמערל“ אונטער דער לייטונג פון דיכטער משה בראדערזאהן, וועט היינט פרייטאג, מארגען שבת און איבערמארגען זונטאג געבען פארשטעלונגען אין קאלומנא אין זאל „קאלומנאדע“ אויף סאנדאמיערסקא גאס.

דאס פראגראם א. נ. „מזל טוב קאלומנע“ ענטהאלט א רייכע גאלעריע לאלקעס פון די אנגעזעהנסטע געזעלשאפטליכע און פאליטישע פערזענליכקייטען און פערמאגט אנ'אוצר פון הומאר, וויץ און סאטירע.

די טעקסטען זענען געשריבען פון משה בראדערזאהן, י. אבארזשאנעק און ח. י. בזשוסטאווסקי. לאלקעס געשניצט דורך ש. טאבאק, מוזיק ארראנזשירט פון דוד בייגעלמאן.

—=—

פונקט ווי דער פרעזעס אזוי זענען אויך די סעקרעטארען

(א) אין דער היגער פראקוראטור איז איינגעפלאסען אנ'אנקלאגע געגען דעם סעקרעטאר פון קריסטליכען פעראיין פון די הויז־בעזיצער אויף די עקען־שטאט, יאן שימאנסקי, און זיין געהילף וואנדא קאטשמארעק — באשר בכן, זיי האבען, ווי עס וועזען ארויס די ביכער, פערשוועגדעט אנ'ערך 2 טויזענד זל. פעראיינס־געלדער, און 540 זל., וואס זיי האבען גערארפט איינצאהלען אין דער „אובעזפיעטשאלניע“.

דער אנגערופענער הויזבעזיצער־פעראיין האט משמעות נישט קיין מזל צו סעקרעטארען, ווארום מיטן פריהערדיגען סעקרעטאר סטאניסלאוו פיעקאלא איז געשעהען אנ'עהנליכע מעשה.

אויך דער געוו. פרעזעס פון פעראיין איז אנגעקלאגט געווארען פארן בעגיין מיסברויכען.

—=—

טעאטער „ראזמאיטאשטשי“
דיר. דוד צעלמייסטער.

אומבעדינגט לעצטע 7 גאסטשפילען
... יטניאלסט היימ לער הענינג פון הייי ...
לודוויק זאץ

היינט פרייטאג, 9.15 אוונט
מארגען שבת, 4.30 נ. מ. צו ביליגע פרייזן
מארגען שבת, 9.15 אוונט
פרעמיערע! ווידער עפיס נייעס! פרעמיערע!
דער גרויסער מייסטער אין גאר א נייעם טיפ און כאראקטער,
געשפילט אין ווארשא 4 חדשים נאכאנאנד
אלץ פאר קינדער
לעבענס־בילד אין 3 אקטען 4 בילדער. יאנקעלע שוסטער — לודוויק זאץ.
דער גאנצער אנסאמבל פון „ראזמאיטאשטשי“ אין קונסט־ראלען.

זונטאג בייטאג 4.30 נאכמיטאג נאר איין מאל
„דער ריידיקגייער“

אבאנס! דאנערשטאג גרויסער געזעגענונגס־אוונט פון
לודוויק זאץ

מעלדונג

זש. ט. ק. (וואולטשאנסקא 35, טעל. 121-53)

די נאהענטסטע אויספלוגען:

טישער אויספלוג נאך פאדוויאנטשין. איינשרייבונגען ביז'ן 26 ד. ח. אין סעקרעטאריאט.

שבת דעם 27 ד. ח. קומט פאר א טוריס־

א 3־טאגיגער אויספלוג אויפ'ן פוילישען ים־ברעג:

פון 1—4 אויגוסט ה. י. קומט פאר א 3־טאגיגער אויספלוג אויפ'ן פוילישען ים־ברעג. אין פראגראם: בעזוך פון גדיניע, שטאט־אנשטאלטען, פארט־איינריכטונגען. העל (רייזע מיט א זעגעלשיף), יאסטשעמביא־גורא און א 2־טאגיגער אויפענטהאלט אין קארוויע. איינשרייבונגען ביז'ן 29 ד. ח. אין סעקרעטאריאט.

א 4־טאגיגער אויספלוג נאך ווילנע (אויפ'ן אלוועלטליכען צוזאמענפאהר פון ייווא) טראקי און אומגעגענד:

דער שלל מערקווירדיגקייטען, וועלכע ווילנע שטעלט מיט זיך פאר אויפ'ן קולטורעלען, היסטארישען און נאטורשיינקייטליכען געביט און ספעציעל — דער צוזאמענפאהר פון „ייווא“, אויף וועלכען עס וועלען זיין פארטרעטען די גרעסטע פערזענליכקייטען פון דער יודישער וויסענשאפטליכער וועלט, צאהלרייכע דעלעגאציעס פון די וויטסטע ישובים ווי, דרום־אמעריקא, דרום־אפריקא און אנד. איז א גענוגענדע גאראנטיע, אז דער אויספלוג וועט דערוועקען א געהעריגע פעראינטערעסירונג אין די ברייטע שיכטען פון דער יוד. אינטעליגענץ.

7־טאגיגער אויספלוג אין די טאטרען:

פון 4—11 אויגוסט ה. י. קומט פאר א 7־טאגיגער אויספלוג נאך זאקאפאנע און די טאטרען.

אינפארמאציעס און איינשרייבונגען אין סעקרעטאריאט.

אויספלוג נאך וולאדזשימיעזשאוו. סולעיוב און אומגעגענד:

זונטאג, דעם 4 אויגוסט ה. י. קומט פאר אני אויספלוג נאך וולאדזשימיעזשאוו, סולעיוב און אומגעגענד. איינשרייבונגען אין סעקרעטאריאט ביז'ן 2 אויגוסט איינשליסליך.

טוריסטישע אפרוה־קאלניע אין קארוויע ביים באלטישען ים.

דער סעקרעטאריאט פון זש. ט. ק. (וואולטשאנסקא 53, טעל. 121-53) נעמט אן טעגליך פון 10—2 און 6 — 10 איינשרייבונגען אויף דער טוריסטישער אפרוה־קאלאניע אין קארוויע ביים באלטישען ים. די קאלאניע געפינט זיך הארט ביי דער פלאזשע, אין דער גרעסטער ווילע „זניטש“ און ארומיגע געביידעס. 2, 3 און 4־פערזאניגע צימערען. עס קומען פאר סיסטעמאטישע אויספלוגען אין דער אומגעגענד. בעזוך פון גדיניע, העל, דאנציג, צאפאט, קארטוז (קאשובישער שווייץ) ראזעוויע (ים־לאמטער) און אנד. אויפ'ן ארט א קלאוויר, ראדיא, ביבליאטעק, און טאג־פרעסע.

DR. MED. H.
Różaner
ספעציאליסט פאר
הויט, ווענערישע און סעקסועלע קראנק.
NARUTOWICZA 9,
tel. 128-98.
נעמט אן פון 9—1 פארמ. און פון 5-9.

גרויסע פערוויילונג אין ווישניאווא גורא לטובת „לינת הצדק“

מארגען שבת אוונט קומט פאר אין לאקאל פון דער נייער „כלארניא וולאסקא“ אין ווישניאווא־גורא, א גרויסע פערוויילונג לטובת דער נאכט־פאגאטאוויע פון „לינת הצדק“.

צווישען די פיל איבעררראשונגען וועט זיין די גרעסטע אטראקציע, דער גאסט־אויפטריט פון די ליבלינגען פון פוילען אלא לילית, יהודית בערג און וולאדיסלאוו גאריק אין זייער פערשידענארטיגען רעפערטואר.

ס'איז צו האפען, אז דער ברייטער עולם וועט אונטערשטיצען אזא נוצליכע אינסטיטוציע, ווי עס איז די נאכט־פאגאטאוויע פון לינת הצדק און מאסענווייז בעזוכען די דאזיגע אימפרעזע

גארטען־פערוויילונג
פון „תומכי אורחים“

די גארטען־פערוויילונג פאר „תומכי אורחים“ וואס האט געזאלט פארקומען זונטאג אין העלענאוו איז צוליב דעם אונגינסטיגען וועטער אפגעלעגט געווארען אויף זונטאג דעם 4־טען אויגוסט.

ביי שוואנגער־פרויען און יונגע מוטערס
שטארקט דאס נאטירליכע ביטער־וואסער FRANCISZKA JÓZEFA דאס ריכטיגע פונקציאנירונג פון מאגען און קישקעס. פרעגט דאקטוירים. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד־אפטעקען.

לודוויק זאץ
אין דער פרעמיערע „אלץ פאר קינדער“ אין „ראזמאיטאשטשי“ טעאטער

יעדע נייע פרעמיערע פון קינסטלער ווערט ערווארט מיט גרויס נייגיר, ווייל לודוויג זאץ איז דער גרויסער מייסטער פון טיפען, וואס איין ראל איז מיט גארנישט עהנליך צו זיינע פריהערדיגע געשפילטע ראלען. בעזונדערס איז דאס ווערט בעמערקט צו ווערען אין דער היינטיגער פרעמיערע „אלץ פאר קינדער“ וואו לודוויג זאץ שפילט די הויפט־ראל יאנקעל שוסטער. דער קינסטלער האט די מעגליכקייט זיך צו בעווייזען אין אייגער פון זיינע גלאנץ־ראלען, וואו ער האט געפייערט א גרויסען טריומף שפילענדיג „אלץ פאר קינדער“ אין ווארשא 4 חדשים נאכאנאנד מיט אנ'אונגעהויערען ערפאלג.

לודוויג זאץ בלייבט אין לאדז נאך אויף 7 גאסטשפילען און נישט מעהר

„אלץ פאר קינדער“ ווערט געשפילט היינט און מארגען, בייטאג און ביינאכט

ציגיינער עליך ישראל
זיי לייגען גארנישט צו, נאר נעמען, וואס עס לאזט זיך — אלץ איז פאר זיי א „מאסעמאטען“

(א) אויב האט לאדז פון די ציגיינער צו זינגען און צו זאגען, אויב לאזען זיי נישט שלאפען און שוין אין די פריהמארגען־שעה'ן זענגען די ציגיינערינס אויס אויף די הייף זייער מאנאטאנע „קארטי סטא־וויאטש, פאוורו־זשיטש פאנ־סטווא קאזשאן“, אויב ...רעפט איהר זיי אן אומעטום אין די צוקערניעס, רעסטויראציעס, אין שטוב, אין פארק — איז עס נאך האלבע צרות, קען מען זיך גאך, ווי עס איז פאר זיי פערהיטען, אגב איז פער האנען געגוג פאליציי, וועלכע קען רעאגירען אויפ'ן פאל פון א גנבה'לע אדע... דאגעגען איז אבער ערגער א סך אויפ'ן דארף, בפרט אויף די זומער־וואוינונגען, וועלכע זיי בעלאגערען ממש און נעהמען, וואס עס לאזט זיך זיי און נישט די ליעטניקעס היטען זיי, נאר זיי היטען אפ די ליעטניקעס; קוים ריהרט מען זיך ארויס פון שטוב, פערשאוגדען עופות, קישענעס און אנדערע חפצים.

ווי מיר דערוויסען זיך, האט פאליציי אונטערגענומען שריט, אז די „שווארצע“ גנבות אויף די דערפער זאלען אויפהערען.

אין ווישניאווא־גורא
דעם „ביליגען
פאלקסבלאט“
בעקומט מען יעדען טאג 8 פריה
ביים צייטונגס־פערקויפער יאמניק,
ווילע קאוואלא.
בעשטעלונגען ווערען אפגעשיקט אהיים

KLAVIOL „Ap. Kowalski“ USUWA bezpowrotnie ODCISKI

מודעה. ברוך-קראנקע!
ליידענדע אויף פערשידענע רופטורן פערקרימונגען פון רוקען-ביין, פיס און הויקערס!
א הילף און א רפואה!

ביי ווינקעל, גופעל, בויך און קיסברוכען אויך אין געפעהרליכסטען צושטאנד ביי מענער, פרויען און קינדער. ספעציעלע הילף ביי פרויען, מוטערברוך, מאגען און נירען-ברוך!

ברוך-ליידענדע! איהר קענט געזונד ווערן אהן בלוטיגע אפעראציעס און געפאהר! פערנאכלעסיגט נישט און ראטעוועט אייער געזונד כל-זמן ס'איז נאך צייט, ווייל דער ברוך ווערט גרוים ווי א מענשען-קאפ, די קישקעס ווערען פערדרעהט און מ'קען בראנדיג ווערען. דורך מיין מעטאדע ערפונדענע ספעציעלע גומי=הייל-באנדאזשען, וועלכע האלטען צו די גרעסטע פערנאכלעסיגטע געפעהרליכע ברוכען און בעזייטיגען ראדיקאל מיט גאראנטיע. מיין ספעציאליטעט איז אויך: הייל-אפאראטען און גארסעטען נאך דעם סיסטעם פון פראפעסאר ד"ר האפפא, ד"ר העססינג און האללאט. געגען אלערליי פערקריפלונגען, פערקרימטע פלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאט-פיס. פאר אמפוטירטע אינוואלידען אמעריקאנישע קונסט-פיס (סאלאן-ארבייט).

ביים ארא‏פלאזען זיך פון מאגען. קישקעס און געבירט-מוטער, עמפפעהל איך ספעציעלע הייל-באנדאזשען לו"ט דעם סיסטעם פון פראפ. ד"ר גלענארד. דער אמת'ער בעריהמטער און גאנץ פוילען פון אוניווערזיטעטס=פראפעסארען אנערקענט

ספעציאליסט
Ortoped NATAN RAPAPORT

מיט 30-יעהריגער פראקטיק אין וויען, דייטשלאנד און לעמבערג, נעמט אן פון 9 פריה ביז 1 מיטאג און פון 3 ביז 7 אוועגד

אין לאדז, פילסודסקיעגא № 23

פערזענליכעס ערשיינען פון קראנקע ביי מיר איז אומבעדינגט נויטיג.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז מיין סאדע-וואסער-פאבריק איז איבערגעטראגען געווארען
אויף פילסודסקיעגא 69

יעדע בעשטעלונג ווערט פינקטליך ערלעדיגט. ספעצ. כריינע באלאנען וואסער מיט אייז אויף שבת

טעלעפאן 190-48. מיט אכטונג **פרידוואלד**

Zakład Elektro-Mechaniczny
A. Brzozowski, Łódź,
91 Sienkiewicza 91

רעפערירט זעמטליכע מאטארען, דינאמא-מאשינען און פערלעגט פערשידענע פאבריקס- און וואוינונגס-אינסטאלאציעס. כ'קויף אויך גענוצטע מאטארען און צאהל די העכסטע פרייזען. —::— סאלידע בעהאנדלונג!

די פירמע עקזיסטירט פון 1905.

מעטאל-בעטען
מאטראצען אלע ארט
קינדער-וועגעלעך

אין א רייכען אויסוואהל וויזשימאטשקעס, אייז-קאסטענס. פעלד-בעטען פאטענט „Perfekt" א. ד. גל. קויפט מען

אמביליגסטן אין דער עלטסטער און רעעלסטער פירמע
J. B. WOŁKOWYSKI

עקזיסטירט פון יאהר 1896
פאבריקס-לאגער:
לאדז, נארוטאוויטשא 11
טעל. 137-70
געדענקט דעם אדרעס!
ספעצ. רעפעראטור-ווערקשטעל און לאקירער

ווערקשטעל פון שירמס און שפאציר-שטעקענס

ס. פייגענבוים

לאדז. נארוטאוויטשא 19
עמפפעהלט אין א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען- און מענער-שירמס און שטעקענס צו קאנקורענץ-פרייזען.
נעמט אן אלערליי רעפעראטורען פון שירמס און שטעקענס.

אמביליגסטע
קויפט איהר נאר אין דער עלטסטער פירמע
J. B. WOŁKOWYSKI

לאדז, נארוטאוויטשא 11.
טעל. 137-70
עקזיסטירט זייט 1896.
א גרויסער אויסוואהל פון קינדער-וועגעלעך מעטאל-בעטען, מאטראצען, אייז-קאסטענס פעלד-בעטען א. ד. גל.
געדענקט די אדרעס!

רעכער
ווערען אויפגענומען ביי ג. נארדמאן שוראמיעסקא 8.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט דער ג' קונדשאפט, אז אונזער פאבריקס=לאגער פון די בעריהמטע
רייזפערשלוסען
איז איבערגעטראגען געווארען אין הורט-גאלאנטעריע-געשעפט פון
ה. אפעלבוים
2 פולנאצנא 2

וואו מען בעקומט אויך אלערליי שטריקערייצודאטען ווי: קנעפ, טאשמעס, נאדלען א. א. וו.

מיט אכטונג
„שטאנצמעט" א. ג.
ביי ה. אפלבוים, פולנאצנא 2
טעל. 142-92, פ. ק. א. 68384

יוביליי-יאהר 1935—1895. עקזיסטירט 40 יאר
ארטאפעדישער אנשטאלט
ר. קאוואלסקי

11 ליסטאפאד 26, טעל. 132-59
מאדערנע ארטאפעדיש פון אייגענער פראדוקציע אונטער דער ליטונג פון בעריהמטע פאכמענער, וועלכע זענען געהאט אויסגעצייכענט מיט גאלדענע און זילבערנע מעדאליען אויף אויסשטעלונגען. עמפפעהלט בויך-פאסען (רוסטוראטוע) פראטעזען, גארסעטען אויף מעסט. פערקרימונגען פון ריקען-ביין, גלייך-האלטענדע אנלאגען אויף פלאטפוס. צאהלרייכע דאנקזאגונגען פאר ווירקזאמע אויסקורירונג פון קראנקע. דער ארטאפעדישער אנשטאלט איז אויפ'ן ארט. שנעלע און סאלידע אויספיהרונג. די פרייזען זענען צוגעפאסט צו יעדער נידריגע.

לעטשניצע
פאר ווענעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73.
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונט.
ווענעריש-קראנקע, מענער-שוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

אנ'אנגעזעהען געשעפט
אין צענטרום שטאט פיעטריקאווער גאס, מיט א ערליך שויפענסטער
זוכט א פערטרעטונג
פון גאלאנטעריע-לעדער-בראנזשע אדער פאסמאנטעריע טוועגסאווע צו בעטיילינגן זיך אלס שותף. אפערטען אונטער „R."

ד"ר
ל. שיפמאן
האט זיך איבערגעצויגען פון זשעראנא 3
אויף **זאכאדניא 64**
פראנט, 2-טער שטאק. טעל. 106-72.

Dr.
J. AJZNER
powrócił.

Dr. med. W. EYCHNER
פרויען-קראנקהייטען
צעגעלניאנא 4, טעל. 134-72
נעמט אן פון 2 ביז 3,30 נאכמיטאג
און פון 6.30 ביז 8.30 אוועגט
אין לעטשניצע זגערזשער 17
פון 10—12 מיטאג.

Dr. med.
A. TOCHTERMAN
וואוינט איצט
152 פיעטריקאווער 152

כעמיש-באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום
פ. שאץ, לאדז,
פיעטריקאווער 37.
פיהרט דורך זעמטל. ערצטליכע אנאליזען
פון אורין, בלוט, פלעגמע א. א.

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאגישען קליניק אין פאריז.
(ספעצ. פאר פרויען-קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
דיאטערמיע, עלעקטראקאגולאציע.
נעהמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03
נעהמט אן פון 8—10 און פון 4—6 נאכט

Dr. ROJTER
ספעצ. פון האר, הויט און ווענערישע קראנקהייטען
נארוטאוויטשא 24
נעמט אן פון 7 30—11 און פון 1—3 נאכמ.
פון 4.30 6,30 און פון 8—9 אוועגד.

Dr. med.
MARJA KOHNOWA
געוו. ארצט פון אויגען-קליניק אין וויען
ספעצ. פאר אויגען-קראנקהייטען
לאדז, פילסודסקיעגא 51.
טעל. 170-03.
נעהמט אן פון 1—12 און פון 4—6 נאכט.

Dr. Med.
J.Schlosser
כירורג
צעגעלניאנא 30 טעל. 122-16
נעהמט אן טעגליך פון 4-7 אוו.

ד"ר וואלפזאהן
אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקערט
נארוטאוויטש א 2, טעל. 128-83.

ד"ר העלער
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-98
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט
זונטאג פון 10—12 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייז.

דאס איבערגעטראגענע פון ווארשא
Laboratorjum analiz lekarskich
„SANITAS"
Mag. Chem. G. SZAMES
(abs. kurs. anal. lek. P. Z. H.)
Wólczańska 41, tel. 232-94
פיהרט אויס אלע ארט אנאליזען פון בלוט, אורין, פלעגמע א
אויפן טעלעפאנישען פערלאנג שיקען מיר נאך מאטעריאל און שיקען אפ די אנאליזען אהיים

ST. FELCZER
M. Gombinski
האט זיך איבערגעצויגען אויף
פיעטריקאווער 92, פראנט 2 שט.
טעל. 108 05
נעמט אן פון 3—5 נאכמיטאג

אכטונג, דאמען!
אין מיין ניי-ערעפענטן קליידער-אטעליער אויף בזשעזשינער 11
פראנט, 1. שטאק
בעקומט מען צו יעדער צייט פערש.
באלאוועס און חופה-קליידער
קאנקורענץ-פרייזען! סאלידע בעהאנדלונג!
Wypożyczalnia sukień balowych i ślubnych
M. Józefowiczowa
Brzezińska 11,
front, I piętro. m. 5.

וויכטיג פאר שטאדט און פראווינץ!
מצבות
פון 25 זל. און ביז די טייערסטע
גראניט - שטיינער. רעעל און פינקטליך
פיהרט אויס די פירמע
„גראניט" אינהאבער יוסף סאמט
לאדז. פאמארסקא 39. II הויף
קאסטענאנשלעגע אומזיסט!

Dr. med.
ANTONI ZALEWSKI
Chirurgja i Ortope[dja]
przeprowadził się
na ul. GŁÓWNĄ 5, tel. 136-60.
przyjmuje od 4–6 ppoł.

Dr. med.
IGNACY GRYNBERG
אינערליכע קראנקהייטען
(ספעציאליסט פאר הארץ-קראנקהייטען)
17 CEGIELNIANA 17
telefon 174-15.
נעהמט אן פון 6 ביז 8 אוועגד.

Dr B. ROBINSON
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 131-86.
עמפפאנגט פון $1^1/_2$–$2^1/_2$ פארמ.
און פון 4–5 נאכמ.
פון 6 א זייגער אן איז קאלומנא.
ווארשאווסקע גאס, ווילע נייהאוז.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס
און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג
פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1-טער שטאק.
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
spec. chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy)
Piotrkowska 70, tel. 181-38
Przyjmuje: od 8 do 1 rano, od 1-ej do 2 pp. i od 6 do 8 wiecz
W niedzielę i święta od 1 r. do 1 p.p

ד"ר
ס. קאנטאר
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (מענער-שוועכע)
פיעטריקאווער 90
טעל. 129-45.
נעמט אן פון 8–2 נ"מ און פון 6–9 אוו

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אן פון 2–3 און פון 6–8 אוו.

Dr.
Wajnberg
ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ- און סקלעראז-קראנקהייטען
צוריקגעקערט
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145,
טעל. 12(.)02.
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–5, 8–9 אוו.

אויערן, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צווישען אפעראציע א. ז. וו.) ווי אויך אמבולאטארישע פון 9–2 און פון 4–8 אוונט

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
צוריקגעקערט
נעמט אן ביז 8.30 פריה, פון 12 ביז 2 מיטאג און פון 7—9 אוו. זונטאג פון 10—1 נאכמאג.
אלע ארט אנאליזען.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

לעטשניצע
פון דאקטוירים - ספעציאליסטען
זגערזשער 17
טעל. 116-33
רענטגען-גאבינעט
ווענעראלאגישעס אמבולאטאריום
פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.
וויזיט 3 זל.

„JERZY MILL" Łódź, Piotrkowska 73 poleca wieczne pióra

Repr. wiecznych piór Dr. JUNGH'a na Rzp. Polską i w. m. Gdańsk.

דורך אַרטיזם. מאַכט און פערנייהם א. ג.

MARKIZA YORISAKA

Annabella, Charles Boyer i Inkiszynow

אין געוואָרען אַ פילם, וואָס האָט ענטציקט די וועלט. אין די הויפּט-ראָלען:
אָנהייב אין געוו. טעג 5.30 נאָכמיטאָג, שבת 4 נאָכמיטאָג, זונטאָג 2 בייטאָג.
נעכסטער פּראָגראַם: „PORWANIE" מיט Dorotea Wieck

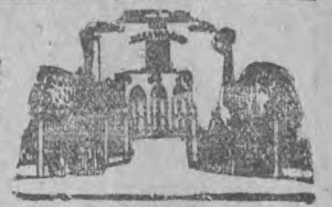

פּאַלאַץ-קינאָ-טעאַטער PRZEDWIOŚNIE זשעראָמסקיעגאָ 74/76 (רוג קאָפּערניקאַ)
היינט אין פאָלגענדע טעג

אין דער הויפּטראָלע: די אונפערגל. קאָמיקער FLIP i FLAP
„דאָ הערשט הומאָר"
I. אונזער קאָנקורענצלאָזער פּראָגראַם! גרויסע באָמבע פון געלעכטער!
ווי אויך Lupe Velez און Mickey Mouse, Polly Moran
II. גרויסע עפּאָפּעי פון ליבע און העלדישקייט!
„דער נאַכט-פליה"
עס נעהמען אָנטייל די 6 בעסטע עקראַן-שטערנס: John Barrymore, Clark Gable, Myrna Loy, Robert Montgomery, Helena Hayes, Lionel Barrymore
אָנהייב 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 12 בייטאָג. פרייזען 50 און 54 גר. די איבריגע 54 גר. און 1.09 זל.
דער זאַל איז זאָרגפעלטיג ווענטילירט און געקיהלט.

פּאַלאַץ-קינאָ-טעאַטער CORSO לעגיאָנוב 2/4

RYSZARD TAUBER
היינט און פאָלגענדע טעג! דער פענאָמענאַלער זינגער, דער געניאַלער אַרטיסט
„ליבעס-שטרעבונגען"
אין דער ראָלע פון Franciszek Szubert
אין דער גרעסטער וועלט-פּראָדוקציע — א. ג.
אָנהייב אין געוו. טעג. 4 נאָכמ. שבת, און זונטאָג 12 בייטאָג. אויפן ערשטען סעאַנס און פריהמאָרגען-פאָרשטעלונגען זענען די פרייזען צו 54 גר.
נעכסטער פּראָגראַם: „די בלומען פערקויפערין פון פּראַטער"

איינציגער פּאַלאַץ-קינאָ אין באַלוט RAKIETA
שענקעוויטשאַ 40 טעל. 141-22

METRO פּושעיאַזד 2
אָנהייב 4 נאָכמיטאָג.

היינט פּרעמיערע! גרויס מייסטערווערק רעזשי פון Karol Hasler
„די קעניגין פון דער ציגאַנעריע"
פילם, וועמענס הויפּט מעלה זענען די בילדער פון לעבען פון די ציגאַנעריע און הויפּטזעכליך די שעהנע ציגיינער-מעלאָדיעס.
אין די הויפּט ראָלען: ANTONI NAWOTNY
אויסערן פּראָגראַם: וואָכען זשורנאַל פון P.A.T.

היינט פּרעמיערע פון אונזער קאָנקורענצלאָזער פּראָגראַם! ווילסט זעהען פּאַלעסטינאַ אויפ'ן עקראַן? ס'ווערט דעמאָנסטרירט אַ הערליכער פילם א.ג. „מיט'ן וועג פון חלוצים" ווי אויך די דראַמע א.ג. „די שטערנס פון בראָדוויי"

קינאָ-טעאַטער „Miraż" 11 ליסטאָפּאַדאַ 16 (קאָנסטאַנטינער) אָנהייב 4 נאָכמ.

ADRIA גלובנאַ 1
אָנהייב 5 נאָכמיטאָג

פרייז פון אַנאַנאַס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאָטי

„קליינע אַנאָנסען"

פרייז פון אַנאַנאַס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאָטי

פאַרן אָפּפאָהרען אויף אורלויב, אויף זומער-וואוינונג, צום ים אָדער אין די בערג, פערזעה זיך מיט די נויטיגסטע זאכען אין דער בילינסטער איינקויפס-קוועלע אין קאָנסום!

KONSUM
PRZY WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE S.A.
KOKICIŃSKA 54. Dojazd Tramwajami 10 i 16

ס'ווערט געזוכט אַ קאַטלערין אויף אַ 22-גער מאַשין. פּולנאַצנאַ 19, פירמע נאָלאַ. 6951

ס'ווערט געזוכט אַ קוואַליפיצירטע שפּולערין אויף 6 שפּינדלען-טריס. צו ערפאַהרען בושעשינער 17 וו. 10.

Języka polskiego, arytmetyki handlowej szybko i gruntownie wyucza rutynowany nauczyciel. Dla starszych specjalny, praktyczny kurs polskiego wypróbowaną metodą. Piotrkowska 112 1-sze piętro, m. 6 goodz. 6—8 wiecz.

Zaginiony został kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej na zł. 10 za Nr 63040 z dn. 14/5 1930 na imię Perec Łomzer.

פאַרשריפטליכע פייערלעש-אַפּאַראַטען (Gaśnice pianowe) נייע און (Ładunki) געניצטע ווי אויך פילונגען צו אַלע טיפּען אַפּאַראַטען צו מעסיגע פרייזען. מ. באַטשאַן, פּאָמאָרסקאַ 25 רעכטע אָפ. 1. איינגאַנג 1. שטאָק, וו 28. איך קויף געניצטע פייערלעש-אַפּאַראַטען

איך וויל געלעגענהייטליך אָפּקויפען אַ קינדער-וועגעלע מיט אַ בויד. אָפּערטען פאַר „וועגעלע" אין אַדמיניסטראַציע פון „פאָלקסבלאַט" 9687

אַ שותף צו אַ חתונה און טאַנץ-זאַל ווערט געזוכט. אָפּערטען אונטער „שותף".

Buchalter-Bilansista
na stanowisku przyjmuje do prowadzenia księgi handlowe. Za uznanie ksiąg gwarantuje kaucją Leon Krell, Piotrkowska 79 m. 40 tel. 145-64.

צו פערקויפען אַ 9-ער הענדשקע-מאַשין אין גוטען צושטאַנד, פעפער-גאַס ביי שפּינדלער, געוונישען מעקלערס און פּריוואַט. 9638

אַ מעדעל מיט אַ מאַשין, וואָס וויל זיך לערנען שטיקען און נייהען מיט גוטע בעדינגונגען זשכאָדניאַ 68 וו. 28.

עס ווערט געזוכט אַ פאַכמאַן, וואָס איז בעקאַנט אין דער וואָל-בראַנזשע אַלס שותף אָדער אַלס אָנגעשטעלטער. אָפּערטען אונטער "N" אין אַדמיניסטראַציע

פערשידענעס

פריילין „סאַלאַ"! אויב דער ענין „פּאַלעסטינאַ" איז נאָך ביי אייך אַקטועל — שיקט אייער אַדרעס אין דער אַדמינ. פון דער צייטונג סוב "Piramowicza 8".

אַכטונג! איך נעם מיט אַ פריליין נאָך פּאַלעסטינאַ קעגען אַ מעסיגער בעלוינונג. אָפּערטען אין אַדמיניסטראַציע אונטער "Sienkiewicza 56".

איך זוך צו קויפען איין 4-ער שלייטען-מאַשין צו סוועטערס. אָפּערטען אונטער "4". 9296

צו פערקויפען 2 סוועטער-מאַשינען 8/90, מיט ספּעציאַל-פּאַגג, 10/80 אין גוטען צושטאַנד. פּאָלודניאָווע 18, וו. 35

Zaginione zostały jadąc Pabjanickim tramwajem: paszport na imię A. Ajzenberg oraz 3 kwity z Lombardu Łódzkiego i większa suma pieniędzy.

Uczciwy znalazca zechce takowe zwrócić do administracji niniejszego pisma za wynagrodzeniem. Dyskrecja zapewniona.

צו פערקויפען אַ 8 פערדיגען עלעקטרישען מאָטאָר „בערגמאַן בערלין" און אַ 2 פערדיגען A.E.G. אין בעסטען צושטאַנד אין שנוראָוואַדלע-פאַבריק פּולנאָצנאַ 27.

לאָקאַלען

צו פערמיטען 2 אָדער 3 שטובען און קוך מיט אַלע בעקוועמליכקייטען גדאַלודקאַ 12 ביים ווירט. 9634

אַ צימער אויף אַ געשעפט אָדער ביוראָ צו פערדינגען פּאָלודנאָוואַ 6 פראָנט 1-טער שטאָק.

צו פערמיטען אַ מעבלירט צימער מיט בעקוועמליכקייטען, 20 זל. אַ מאָנאַט זשעראָמסקעגאָ 16, וו. 37. 9648

אַ בעקוועם היגיעניש אָרט צו שלאָפען פאַר איינציגע יונגעלייט ביי אַ סאָלידער פאַמיליע, שרודמיעסקאַ 16 וו. 16 ערשטער שטאָק. 9650

פון זאָפאָרט צו פערמיטען אַ לעצט צימער פאַר אַ יונג פּאָרפאָלק ביי אַנ'אַנשטענדיגע פאַמיליע. פּילסודסקיעגאָ 49, וואוינונג 18. 9652

צו פערמיטען 2 צימער מיט אַ קיך אויפ'ן צווייטען שטאָק, פּאָמאָרסקאַ 17, טעלעפאָן 206-49. 9616

פרייע פּאָסטענס

ס'ווערט געזוכט אַ קוואַליפיצירטע מאַשין-נייהערין צו סוועטערס פּיעטריקאָווער 79 ביי שוואַרצבערג. 9621

זאַקען-מאַכער מיט 156-ער מאַשינען און 120-ער קליינע, קענען זיך ווענדען נאָוואָמיעסקאַ 26, וו. 20. 9624

Fabryka trykotaży poszukuje pierwszorzędnej siły do szycia na Flattlocku. Stałe zatrudnienie. Oferty kierować do administr. nin pisma sub „W. Z." 9609

אַ שיתוף מיט 1000 ביז 3000 זל. צו אַ גוט מסחר פערדינסט ווערט געברויכט, אויך סאָליבע פערקויפערס און פערקויפערנס, הויזירעס ווערן געברויכט אָפּצוגעבען אָפּערטען אין אדמ. אונטער „רעקלאַמע". 9635

דאַמען און הערן-קליידונג, אַנציגער, מאַנטלען, קליידער, קאָסטיומען, דיוואַנעס א. ז. וו. וואָס זענען צוריסען ווערן קונסט אַרטיג רעפּערירט נישט צום דערקענען צו זעהר ביליגע פרייזען. 11 ליסטאָפּאַדאַ 29 פּאַרטער, ביי ה. אָרגאַנעק.

ס'איז פערלוירען געוואָרען אַ טלית פאַר 2 וואָכען שבת, אָפּצוגעבען געגען בעלוינונג אין אַדמיניסטראַציע. 9694

איבער מאַשין אויף דער
ווערען אָנגענומען אויסצוניייען ביי
ג. נאָרדמאַן. שרודמיעסקאַ 8

דאַנקזאָגונג. דער ועד פון „חלוץ בעל מלאכה ביי בני ציון" דאַנקט דעם ה' ז. לעוויטין פאַר זיין אַנטייל מיט'ן כאָר פון כ' תמוז אין דער הרצל-ביאַליק-אַקאַדעמיע.
בברכת ציון וחלוץ בעל מלאכה.
הועד של התאחדות חלוץ בעל מלאכה „בני ציון" שוק גייער זשגאָווסקאַ 7

לעהרערס מיט רעגירונגס-רעכט 18 יאָהר פּראַקטיק ערטיילען פּויליש, יודיש, פראַנצויזיש, עספּעראַנטאָ, דייטש, בוכהאַלטעריע און מאַטעמאַטיק שוו. יאַקובאַ 12. רעכטע אָפיצינע 1 שט. וו. 30 שיף.

אַ שכן וואָס פערקויפט אין בעסערע הייזער ווערט געזוכט. אָפּערטען אין אדמ. פאַר „פאַבריקאַנט" 9649

אַ פּאַהיגער זשאַנדאַרע בעזיצט די בעסטע רעקאָמענדאַציעס, וויל אָנגעהמען איינציגע הייזער אַלס אַדמיניסטראַציע אָדער פיהרען מעלדונגען. אָפּערטען A.B.

אַנאָנסען-פרייזען פאַר אַ מילימעטער-שורה
פאַר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זעלבער שטאַלטען
פון טעקסט—40 60
זאָגען טעקסט—12 18
ביישפּיל דער שטאָרם 60 פּראָצ. פּיינער, אויסלאַנד 100 פּראָצ. טעלעגראַמען — 10 גר. אַ וואָרט

נעקראָלאָגען—20 גר. אַ מ/מ (אין דער זייט, שטאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אַבאָנעמענט-פרייז: אין לאָדז — אַ זלאָטע אַ חודש מיט אַוועקטראָגען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקע — 1 דאָל.

פּאָהלערן, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בעדערכטיגען נישט. צום איבערדרוקען די אַנאָנס אָדער בעריכטיגונגען פאַר דעם אַנאָנס

פאַר'ן אינהאַלט און טעקסט פון די אַנאָנסען איז די פירמע נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע האָט רעכט צו ... פון בייטונג און ...

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

סך-הכל פון דער באיקאט-בעוועגונג

דייטשלאנד'ס עקספארט געפאלן מיט 37 פראצ.—דער עקספארט קיין אמעריקא מיט 49 פראצ.

נ י ו - י א ר ק (יט"א) די אונפארטייאישע אנטי-נאצישע ליגע האט די טעג פערעפענטליכט סטאטיס-טישע ציפערען וועגען די רעזולטאטען פון דער אנטי-היטלעריסטישער באיקאט-בעוועגונג. פון די דאזיגע ציפערען איז צו זעהען, אז אין משך פון די לעצטע דריי יאהר איז דער אלגעמיינער דייטשער סחורות-עקספארט קיין אויסלאנד געפאלען מיט 37 פראצ. און אין דער זעלבער צייט איז דער דייטשער עקס-פארט קיין אמעריקא געפאלען מיט גאנצע 49 פראצ.

די סטאטיסטישע ציפערען נעהמען ארום די צייט פון 1932, 1933, 1934 און די ערשטע העלפט פון יאהר 1935.

אין די בעזונדערע עקספארט - צווייגען זענען די רעזולטאטען פון אנטי-נאצישען באיקאט נאך פאטאלער פאר דייטשלאנד. דער עקספארט פון דיי-טשע טעקסטיל-ארטיקלען איז געפאלען מיט 75 פרא-צענט. נאך ערגער האבען אפגעשניטען אנדערע עקס פארט-ארטיקלען. דער עקספארט פון שפילצייג איז געפאלען אויף גאנצע 95 פראצ. די ירידה פון דייטשען רויכווארג-עקספארט האט אין דער בעריכטס-צייט בעטראפען 60 פראצ.

אין אנ'ערקלערונג, וואס איז ביגעלעגט צום בע-ריכט פון דער אנטי-נאצי-ליגע, ווערט געזאגט:

די דאזיגע ציפערען זענען א שלאגענדער בעוויז פארן ערפאלג פון דער באיקאט - בעוועגונג. אויב מען דארף האבען נאך אנדערע בעווייזען, קען מען זיי שעפען ביי ד"ר שאכט גופא. דער פינאנץ-דיקטאטאר פון דייטשלאנד, וועלכער האט אפענהער-ציג צוגעגעבען, אז דער נאציאנאל - סאציאליזם שטעהט און פאלט מיטן ערפאלג אדער אונערפאלג פון דייטשען האנדעלס-עקספארט.

ד"ר שאכט האט זיך גענומען צו מיטלען, וועל-כע קיין שום רעגירונג האט נאך קיינמאל אין פרי-דענס-צייטען נישט אנגעווענדעט, ער האט נעמליך בעלאסטעט די אינדוסטרי אין גאנצען לאנד, כדי צו שאפען א פאנד צו ערמעגליכען אפצוזעצען פאר יעדען פרייז דייטשע סחורות אין אויסלאנד.

עס שיינט אבער, אז ד"ר שאכט לאזט דורך פון זיינע בעטראכטונגען איין וויכטיגען פאקט. קען זיין אז איהם זאל זיך איינגעבען צוצונעהמען ביי דער דייטשער אינדוסטרי איהר גאנצען פראפיט פאר צוועקען פון א דומפינג - עקספארט, איהם וועט זיך אבער קוים איינגעבען געפינען אין אויסלאנד א גענוגענדע צאהל מענשען, וואס וועלען זיין גרייט צו פערקויפען פאר ביליגע סחורות זייער געגנער-שאפט צום נאצישען סיסטעם פון בארבאריזם.

בראזיליע און פערו לאזען אריין פליטים

ס א ן - פ א ו ל א (יט"א) די רעגירונג פון שטאט האט ארויסגעגעבען א דעקרעט, וואס ערלייכטערט די אימיגראציע אין דעם דאזיגען שטאט. דער דעק-רעט בעצוועקט צו פערגרעסערן די פארען-קאלאני-זאציע אין סאן-פאולא.

ל י מ א (יט"א) דער שליח פון הויך-קאמיסאר-יאט ביים פעלקער-בונד פאר די ענינים פון דייטשע פליטים ד"ר סאמועל ג. אינמאן, האט בעקומען פון פרעזידענט און איניגע מיניסטארען פון דער רעפובליק די פערזיכערונג, אז די רעגירונג איז גרייט צו עפענען די טויערען פון פערו פאר אנ-אונבעגרעניצטער צאהל יודישע פליטים פון דייטש-לאנד.

אין צוזאמענהאנג מיטן בעזוך פון ד"ר אינמאן איז דא געגרינדעט געווארען א הילף - קאמיטעט פאר אימיגראנטען. אין קאמיטעט זענען בעזונדערס טע-טיג איניגע צייט לאנג אימיגרירטע דייטשע יודען בראש מיטן ארטיגען כלל-טוער לעאפאלד ווייל. דער קאמיטעט שטעהט אין קאנטאקט מיטן „חיקעם" אין פאריז און מיטן פליטים-הויך - קאמיסאריאט אין לאנדאן. דער קאמיטעט פיהרט אנ'אקציע צווישען יודישע אונטערנעהמער צו שאפען ארבייטס-מעגליכ-קייטען פאר יודישע פליטים פון דייטשלאנד, כדי אויסצומיידען א כאאס, איז דער קאמיטעט געקומען צו א פערשטענדיגונג מיט ד"ר טינמען, אז דער קאָ-מיטעט וועט אין זיין האנד האבען די פולע קאנטראל איבער דער אימיגראציע פון יודישע פליטים אין דייטשלאנד.

פון פולק. בערעק יאסעלעוויטש'ס קבר

פייערליכקייט ביים נעהמען ערד פון פולקאוניק בערעק יאסעלעוויטש'ס קבר פארן קאפיטל פון מארשאל פילסודסקי

ק א צ ק.

מיט צוויי יאהר צוריק האט מען אייגענטליך נישט געוואוסט, וואו עס געפינט זיך דער קבר פון פולק. בערעק יאסעלעוויטש. און ווען דער ראַ-בינער ראאב האט געוואלט ארגאניזירען די ערשטע פייערונג אויפן דאזיגען קבר, האבען אפיציעלע טע-לעפאנען געקלונגען קיין ווארשא און קיין ווילנא, עס איז געווען אפילו אנ'ענטפער, אז יאסעלעווי-טשעס ביינער רוהען אויפן... ווארשאווער בית-עולם. בכלל האט דער נאמען און דער קבר פון פולק. יאסעלעוויטש געקלונגען מעהר ווי א לעגענדע און ערשט אין די לעצטע צוויי יאהר האט זיך פון יע-נעם פעראייניזאמטען קבר הינטער קאצק אנגעהוי-בען ציהען פעדים אין אלע ווינקלען פון לאנד, יאסעלעוויטשעס קבר איז היינט פאפולער און אלע ווייסען שוין, וואס דער דאזיגער קבר בעדייט.

די פייערונג פון נעהמען ערד פון דאזיגען קבר איז אויסגעפאלען פיל אימפאזאנטער ווי די פייער-ערונג מיט צוויי יאהר צוריק.

אין קאצק זענען אנגעקומען דעלעגאציעס פון לובלין, פון „בערעק יאסעלעוויטש לעגיאן" אין ווארשא 8 פערזאן מיט די ה"ה: אדוו. זילבערבערג, איזאקסאן און אנד. א דעלעגאציע פון זעלבען לע-גיאן אין לאדז מיט די ה"ה: קאמענדאנט מייזלער, קינסטלער ארטור שיק און דער מיליטער - ראבינער, גאלדשטיין, א דעלעגאציע פון פארצעוו און א דע-לעגאציע פון ביאלאבזשעג מיטן ארטיגען וואיט אין דער שפיץ.

די געסט זענען אויפגענומען געווארען אין מא-גיסטראט דורכן בורמיסטוש, ד"ר לענקעוויטש.

אויפן ארט איז דורך די ה"ה פולק. טשאפלינסקי, ראבינער קאפ. ראאב און אדוו. שטיינהאמער צו-גויפגעשטעלט געווארען א פראטאקאל, אונטערגע-שריבען דורך אלע דעלעגאטען און דאן האט דער צוג מיטן ארקעסטער פון די ארטיגע פייערלעשער ארויסמארשירט צום קבר, ווערענדיג בעגלייט דורך דער גאנצער שטעטעלדיגער בעפעלקערונג יודען און קריסטען.

ביים קבר האט ראבינער קאפ. ראאב אפגעריכט א לאנגע תפילה, דער חזן ביעלייקין האט געמאכט א קל מלא רחמים דעם מארשאל פילסודסקין און בערעק יאסעלעוויטש. דערנאך האבען זיך אנגעהוי-בען רעדעס.

דער ערשטער האט גערעדט דער ראבינער ראאב ער האט כאראקטעריזירט יאסעלעוויטשען, וועמענס לעבען און טויט איז געווען א פערקערפערונג פון אהבה און אמונה — ליבשאפט צו פוילען און טריי-הייט צו זיין פאלק. ריהרענד איז געווען דער מא-מענט, ווען דער ראבינער האט זיך איינגעבויגען איבערן קבר און געבעטען יאסעלעוויטשען מחילה פאר בעאומרוהיגען זיין קבר.

— ווייס אבער בערעק — האט דער ראבינער געזאגט — אז די ערד, וואס וועט איצט גענומען ווערען פון דיין קבר, וועט אוועקגעפיהרט ווערען צום קאפיטל פון גרעסטען פאלאק, צו דעם וואס האט רעאליזירט דעם גרויסען אידעאל, פאר וועלכען דו האסט דיין לעבען אזוי פריהצייטיג און העלדיש אוועקגעגעבען.

דערנאך האט גערעדט דער פרעזעס פון קאמי-טעט פולק. טשאפלינסקי, וועלכער האט א בעזונ-דערען סענטימענט צום דאזיגען קבר און אויך איהם איז פיל צו פערדאנקען, וואס בערעק יאסעלעוויטש קבר האט אויפגעהערט צו זיין פעראייניזאמט.

פולק. טשאפלינסקי האט גערעדט וועגען דער בעזונדערער צערטליכקייט מיט וועלכער מען דארף צוגעהען צום דאזיגען קבר, וואס סימבאליזירט טריי-הייט און איבערגעגעבענקייט פון אלע בירגער אהן אונטערשיד פון רעליגיע, פארן פאטערלאנד פוילען און פערענדיגט זיין רעדע מיט א ביטע צום קאצקער בורמיסטוש, אז ער זאל ערלויבען צו נעהמען ערד פון דאזיגען קבר.

דער בורמיסטוש ענטפערט פון ארט: „איך ערלויב".

א לענגערע רעדע האט געהאלטען דער אדוו. זילבערבערג אין נאמען פון „בערעק יאסעלעוויטש לעגיאן" אין ווארשא. דערנאך האט גערעדט דער בורמיסטוש פון קאצק ה' ד"ר לענקעוויטש. א זעהר טרעפליכע און גוט-געבויטע רעדע האט געהאלטען דער ה' מייזלער אין נאמען פון „בערעק יאסעלע-וויטש לעגיאן" אין לאדז, זיין רעדע איז געשטאנען אויף א זעהר הויכע ניווא. אין נאמען פון די יודישע קאמבאטאנטען אין לובלין האט גערעדט דער אדוו. שטיינהאמער. דאס איז אויך געווען די איינציגע רעדע פון דער לובלינער יודישער געזעלשאפט, עס האט נאך געזאלט רעדען אויך דער פרעזעס בראמ-בערג, וועלכער האט צוליב טעכנישע סיבות אין דער לעצטער מינוט פון דער רעדע רעזיגנירט, דער לעצ-טער האט גערעדט ה' ריכטענבערג אין נאמען פון דער קאצקער קהלה.

דערנאך איז מען צוגעטרעטען צום פייערליכען אקט פון נעהמען די ערד.

דער ראבינער ראאב האט געמאלדען, אז ביים קבר געפינט זיך א בד"צ של שלשה: דער קאצקער רב ר' יוסף מארגענשטערן, דער קאצקער דיין און דער ראבינער גאלדשטיין און מיט זייער הסכם טרעט ער צו נעהמען די ערד פון קבר.

דער ראבינער אליין שיט אריין די ערשטע האנד ערד, דערנאך טוען עס אלע מיטגלידער פון בד"צ, פולק. טשאפלינסקי און צו איינצעלנע פארשטעהער פון אלע דעלעגאציעס, וועלכע ווערען אויסגערופען דורכן ראבינער ראאב.

די פייערונג אויפן קבר האט זיך פערענדיגט מיט אויסגעשרייען: „זאל לעבען פוילען"! „זאל לעבען דער מלוכה-פרעזידענט"! זאל לעבען די פוי-לישע ארמעע"!

דער ארקעסטער, שפילט דעם מלוכה הימן, דער ראבינער ראאב זאגט קדיש אויפן קבר און דער עולם הויבט זיך אן לאנגזאם פונאנדערצוגעהען.

צוריקקומענדיג אין שטאט זענען פאר די דעלע-גאטען איינגעארדענט געווארען אויפנאהמען דורכן קאצקער בורמיסטוש, דורכ'ן קאצקער רב און דורך דער קאצקער קהלה.

8 אווענד האבען די אויטאמאבילען מיט די דע-לעגאציעס פערלאזט קאצק.

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 101-93
ספעציאליסט
פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—8 אווענד

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15. טעל. 149-07
ספעציעל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג
און סעקסועלע בעראטונג.
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענד.
זונטאג פון 9—1 פארמיטאג.
פאר אונבעמיטעלטע—לעמשניצע-פרייזען

מיט וואס שמעקט דער נייער צענזוס-געזעץ?

דער נאר-וואס געשלאסענער טייט, האט אונז מזכה געווען אין זיינער צייט מיט א געזעץ וועגען צענזוסען פארי האנדעל.

אמת, ס'האט זיך איינגעגעבען אבצושרייען די גזרה אויף אזוי פיל, אז מען האט צוגעזאגט דעם צענזוס-געזעץ אזוי גיך נישט איינפיהרען אין לעבען לעצטענס אבער, איז ווי בעקאנט — לויט דער איניציאטיוו פון פוילישען סוחרים-פעראיין אין פוי-זען דורך אלע האנדעלס-קאמערען פונאנדערגעשיקט געווארען א אנקעטע, וועגען דער פראגע און מען קען זיך ריכטען, אז דער צענזוס-געזעץ וועט גאר בקרוב ווערען א געשעהענער פאקט.

די פראיעקט-געבער ארייננטוענדיג די טומאה אין דער יראה, זאגען, אז היות דער ניווא פון האנ-דעל ביי אונז אין פוילען איז זעהר א נידריגער, דארף מען דעם ניווא אויפהויבען, פאדערענדיג ביי די סוחרים א געוויסע בילדונג.

דאס איז דער אפיציעלער מאטיוו.

דער אמת'ער מאטיוו איז אבער, וואס די פויז נער און לעצטענס אויך די ווארשאווער פוילישע סוחרים רעכענען, אז מיט'ן צענזוס וועט מען קאנען צוברעכען דעם יודישען סוחר און ממילא פטור ווערען פון דער יודישער קאנקורענץ.

געגען איינפיהרען דעם צענזוס דארפען מיר קעמפען מיט אלע כחות, ווייל דאס וועט ברענגען אנ'אומגליק פאר'ן גאנצען האנדעל אין לאנד, אבער אמערסטען און אמגיכסטען וועט ליידען דער יודישער סוחר.

לאמיר אנאליזירען יעדען מין פון פראיעק-טירטען צענזוס.

בילדונגס - צענזוס

צי דען זענען די סוחרים אין פוילען אזוי אומגעבילדעט ?

אין דער גאנצער וועלט זענען די געבילדסטע צווישען דער בעפעלקערונג די פרייע פראפעסיעס, העכערע בעאמטע און נאכדעם געהט לויט דער רייהע סוחרים, האנדווערקער און צו-לעצט פויערים.

און אויך ביי אונז איז געוויס דאס זעלבע. איז מה-רעש ?

און אויב שוין יא א בילדונג-צענזוס איז ווי הויך זאל ער זיין, און דער עיקר אויף וואס פאר אנ'אופן וועט פארקומען דער עקזאמען און ווער וועלען זיין די עקזאמינאטארען ?

מיר ווייסען פון פאלען, ווען ביי אנ'עקזאמיניר קאמיסיע האט מען געגעבען די נישט-יודען צו שרייבען די ווערטער „טאטא", „מאמא" און די דען. Książe און Księżyc

מיר ווייסען אויך פון פאלען ווען מען האט געפרעגט אויף אנ'עקזאמיניר-קאמיסיע ביי א האנד-ווערקער, אויב ער ווייסט פון סאביעסקי'ן און גרונ-וואלד, אויף וואס דער עקזאמינירטער האט געענט-פערט רבותי איך בין שוין 45 יאהר א בעקער און איך הער צום ערשטען מאל, אז מען זאל אזעל-כע ארטיקלען אריינלייגען אין געבעקס !"

פראקטיק

דאס איז איינע פון די געפעהרליכסטע מאמענ-טען פאר אונז, ווייל דער פראיעקט איז אויך חל אויף די אנגעשטעלטע. שטעלט זיך א פראגע — דער יודישער סוחר ווערט א דאנק דעם צענזוס ארויסגעשטופט פון האנדעל, און ביי וועמען זאל א יודישער אנגעשטעלטער קענען האבען פראקטיק?

מאטעריאל

דער דאזיגער מין פון צענזוס איז פשוט אנ-אבסורד. עס איז בלויז אינטערעסאנט צו וויסען די מיינונג פון די פראיעקט געבערס, אויף וואס פאר אנ'אופן וועלען זיי פעסטשטעלען די הויך פון קא-פיטאל, וועלכע מען וועט דארפען וויזען ביים עפענען א קרעמעל פון סאדע-וואסער און פון א גאלד געשעפט.

מאראליש

פאר דעם דאזיגען צענזוס דארפען מיר אפילו קיין מורא נישט האבען. דער יודישער סוחר, פער-מאגט נאך אזוי פיל מאראל ווי דער נישט-יודישער; נאר מיר ווילען געוואו וויסען, וואס מיינט דערמיט און דער עיקר ווער וועט עס ארויסגעבען אט די מאראל-צייגניש.

דער בעגריף מאראל איז זעהר עלאסטיש און נישט ווילענדיג דערמאנען מיר זיך א ווארט פון א ??גגלישען שרייבער, וועלכער האט נאך דריי יאהר זיצען אין תפיסה געזאגט: ווי מיר דוכט זיך, זיצען אין תפיסה נישט קיין ערליכע מענשען אויך.

ארגאניזאציע

יעדער סוחר וועט מוזען געהערען צו אנ-ארגאניזאציע, דאס וואלט אפשר קיין סכנה נישט געווען, נאר ס'איז דאך מעגליך, אז לאמיר זאגען לובלינער סוחרים זאלען מוזען געהערען צום פוי-לישען סוחרים פעראיין אין ווארשע און ווארשע וועט קיין יודען נישט צונעהמען.

ווי מיר זעהען איז דער נייער צענזוס-געזעץ א טויט-פסק פאר'ן יודישען סוחר; נאר אפילו פון אלגעמיין מלוכהשען שטאנדפונקט איז עס א רואין פאר'ן אלגעמיינעם מסחר.

ס'זענען שוין ביי אונז פערהאן צווייגען פון לעבען, וואו ס'איז איינגעפיהרט געווארען א צענ-זוס, דאס זענען די פרייע פראפעסיעס, ווי למשל, דאקטוירים, אדוואקאטען א. א. וו. און זענען אין ווארשע גופא נישטא קיין הונדערטער מיטגלידער פון פרייע פראפעסיעס, וועלכע פערדינען נישט אפילו דעם מינימום פון לעבען-עקזיסטענץ?

אויך אין האנדעל זענען דאך שוין איינגע-פיהרט צענזוסען, ווי למשל: פוילישע קאאפעראַ-טיווען, וועלכע צאהלען קלענערע שטייערען און גע-ניסען פון קאלאסאלע קרעדיטען — און צי האט די מלוכה לעצטענס נישט אבגעשריבען 20 מיליאן פון זייערע חובות ?

אדער צי איז גערעטעוועט געווארען די אוי-טאבוסען-בראנזשע, וואו מ'האט איינגעפיהרט קאנ-צעסיעס ?

און צי איז אנ'אויסגאנג פון דער שווערער לאגע, אז מען זאל איבערבויען, ווי מען האט עס שוין געטון אפילו אהן צענזוס-געזעץ, צו פערקויפען צייטונגען בלויז דעם „רוך" אדער אלט אייזען דעם לאפ"פ.

אמת, אפילו די אנקעטע אליין זעהט פאר אז דער צענזוס געזעץ וועט חל זיין נאר אויף די נייע סוחרים, אקעגענזשע די אלטע וועלען פון דעם געזעץ זיין פריי דערמיט ווערט אבער די סכנה אויף אהאר נישט קלענער, ווייל מיר מוזען דאך זארגען פאר'ן גורל פון אונזערע קינדער, פאר וועל-כע כמעט אלע אנדערע קוואלען פון פרנסה זענען גבט לאסען.

לעת-עתה בעשעפטיגען זיך מיט דער פראגע די האנדעלס-קאמערען, וואו לויט די איצטיגע פערהעלטעניסען וועט, לויט אונזער מיינונג, דאס געזעץ דורכגעהען.

לאמיר טאקע האפען, אז די רעגירונג, וועמענס לאזונג ס'איז איצט: „מיט'ן פנים צום דארף". און וועלכע בעמיהט זיך צו פערמאכען די אזוי גערופענע שער ד. ה. דעם דיפערענץ צווישען די דארפישע און שטאטישע פראדוקטען — וועט פער-שטעהן, אז פאר דעם גרעסטען טייל פון איהרע בירגער, איז געוואונשען דווקא א פרייע קאנקורענץ צוליב וועלכער מען בעקומט אלץ ביליגער, און נישט מאנאפאליזירען דעם האנדעל אין הענד פון יחידים, און די רעגירונג וועט נישט דערלאזען, אז דאס צענזוס-געזעץ זאל ארייננטרעטען אין לעבען!

יעזר ישוויה.

וואס קומט איצט פאר אין דייטשלאנד

קאמף פאר דעם נאציאנאל-סאציאליסטישען כאראקטער אין דריטען רייך

נאך א לענגערער צייט האט די נעכטיגע „גאז. פאל.“ ווידער פערעפענטליכט א קארעספאנדענץ פון זייהר בערלינער קארעספאנדענט קאזימיעזש סמאגאזשעווסקי, וועלכער איז ווי בעוואוסט א הייסער פערעהרער פון היטלערן. ה׳ סמאגא-זשעווסקי שרייבט, אז זייט דריי וואכען פערגעהט נישט קיין טאג אין וועלכען עס זאל זיך נישט בעווייזען אין דער פרעסע קיין ידיעות, וואס ווייזט אן אז דער קאמף פון די נאציאנאל-סאציאליסטען פאר דער פערפעסטיגונג פון זייער מאכט דויערט ווייטער און אז די צאהלרייכע אינערליכע געגענער האבען נאך נישט שלום געמאכט מיט דעם נצחון פון דעם נאציאנאל סאציאליזם. אז זיי שטעלען א ווידערשטאנד און פלאנעווען פערשווערונגען געגען רעזשים. און ווי סמאגאזשעווסקי ער-קלערט האלט דער נאציאנאל-סאציאליזם כסדר אפ נצחונות. עס איז לעכערליך — שרייבט ער — צו גלויבען, אז נאך צוויי און א האלב יאהר פון קומען צו דער מאכט האט קאנצלער היטלער אנגעטרפאפען אויף וועלכע עס איז אינערליכע כחות וואס זאלען איהם צווינגען צו א דעפענסיווע. אבער הגם ער האט בעזייטיגט אלע פארמען פון לעגאלער אפאזיציע האט ער אבער נאך נישט גע-חינגען פאו׳ דער נאציאנאל סאציאליסטישער אידעי דאס גאנצע פאלק און ער קאן נאך נישט פולשטענ-דיג זיך פערלאזען אויף דער אדמיניסטראציע.

סמאגאזשעווסקי שרייבט ווייטער, אז אין דער דייטשער געזעלשאפט האט זיך געשאפען א שטי-מונג, אז די נאציאנאל סאציאליסטישער פארטיי האט פערלוירען איהר דינאמיק, אז זי שפילט שוין נישט די ראלע וואס זי האט געשפילט, אז די פא-ליטישע מאכט איז איבערגעגאנגען צו דער ביורא-קראטישע און איהר געזלשאפטליכער רעפארמיזם איז פאראליזירט געווארען דורך דער גרויסער אינדוסטריע.

די דאזיגע קלאנגען און שטימונגען — האלט סמאגאזשעווסקי — „מוז דער נאציאנאל סאציאליזם אפלייקענען נישט נאר מיט ווערטער. ער מוז מיט קאנקרעטע געשעהענע פאקטען, בעווייזען דעם גאנצען אונזין פון דער דאזיגער מיינונג פון שטאנדפונקט פון די אינטערעסען פון דריטען רייך איז דעריבער גוט ווען דער אינערן-מיניסטער פריק ערקלערט, אז דער נאציאנאל סאציאליסטישער פראגראם וועט אין זיינע 25 פונקטען פערווירק-ליכט ווערען אין גאנצען פערנעהם, עס איז בעסער ווען דער פיהרער פון ארבייטס-פראנט ד״ר לעי קען עפענטליך ערקלערען אז די נאציאנאל-סאציאליסטישע מלוכה שטיצט זיך אויף דריי זיילען: אויף דער פארטיי, ארבייטס-פראנט און ארמעי. עס איז גוט ווען די פארטיי-טוער ענטפע-רען אויף דער טעזע וועגען א מיליטערישע דיק-טאטור מיט א אויסברוך פון געלעכטער און דאן מיט א ענערגישע פעסטשטעלונג, אז דער איצטיגער קוואל פון מאכט אין דריטען רייך איז דער קאנצלער היטלער געשטיצט אויף דער נאציאנאל סאציא-ליסטישער פארטיי, עס איז בעסער ווען עס ווערט פערעפענטליכט א געזעץ וועגען דעם חוב פון א האלב יעהריגען ארבייטס דינסט, וואס פערזיכערט פאר די יונגע רעקרוטען פאר זייער יעהרליכען מיליטער-דינסט א 6 חדשים׳דיגע אויסבילדונג פון דער „וועלט אנשוואונג“. עס איז גוט ווען די גע-בעלס (אלס פון דעמזעלבען שטאנדפונקט) ערקלערט אין „ספארט פאלאסט“, אז די פארטיי רעגירט מיט מענשען און די מלוכה מיט מיטלען, און אזוי ווי מענשען זענען ווערטפולער ווי מיטלען, שטעהט די פארטיי אויפ׳ן ערשטען ארט און די מלוכה אויפ׳ן צווייטען; עס איז בעסער ווען יעדער זעהט ווי די מלוכה ארגאנען ערפילען דעם ווילען פון דער פארטיי: אפרעכענענדיג זיך מיט איהרע פערשידענע שונאים“.

ווייטער קומט סמאגאזשעווסקי צו רעדען וועגען די אינערליכע געגענער וואס ווערען געטיילט אין דריי הויפט גרופען: יודען, מארקסיסטען און רעאקציע.

די יודען האט דער נאציאנאל סאציאליזם גע-שטעלט מחוץ דעם דייטשען פאלקס-לעבען. ער האט איבערשטראכען די עמאנציפאציע, אויסגע-שלאסען די אסימילאציע און צוריקגעקעהרט דאס געטא. צום געטא ווערען צוגערעכענט נישט נאר די 600 טויזענד יודען פון משה׳ס גלויבען און נישט נאר די 400 טויזענד ריין ראסיגע יו-דען פון אנדערע גלויבענס נאר אויך א האלבען מיליאן יודיש-ארישע געמישטע. די יודישע פא-ליטיק פון דריטען רייך בעשטעהט נישט נאר אין א פולשטענדיגער ענטיודאאיזירונג פון דייטשען לעבען נאר אין פערמיאוסען זיי דעם אויפענט-האלט אין דייטשלאנד. עס איז זיך אבסאלוט טועה ווער עס מיינט, אז אין דער יודישער פראגע וועט דער נאציאנאל סאציאליזם געהען אויף וועל-כען עס איז קאמפראמיס.

צו די מארקסיסטען ווערען אין דייטשלאנד גע-רעכענט די סאציאל דעמאקראטען און קאמוניסטען אבער די סאציאל דעמאקראטען זענען פאטענט-ציאנעל איצט גלייך נול. די מאסען זענען איבער-געגאנגען אין ארבייטס-פראנט, א אמתער טע-טיגער כח, הגם בעגרעניצט און אונטערערדיש זענען די קאמוניסטען. זיי האבען נאך א געוויסען איינפלוס צווישען די ארבייטער אין בערלין, האמ-בורג אין די אינדוסטריע צענטרען וועסטפאליען, זאקסען און שלעזיען אבער זייער כח איז אויך א מינימאלער, וואס קומט כמעט נישט אין בע-טראכט.

די „רעאקציע“ דאס איז די שטארקסטע און צאהלרייכסטע גרופע געגענער פון נאציאנאל-סא-ציאליזם. מיט׳ן נאמען רעאקציע ווערען אין דייטש-לאנד גערופען די קרייזען וואס פיהרען א מעהר אדער ווייניגער מאסקירטע אפאזיציע אין נאמען פון א אנדערען פאליטישען אידעאל (למשל צוריק שטעלען די מאנארכיע), ווי אויך אין נאמען פון געזעלשאפטליכען קאנסערוואטיזם אדער אונטער׳ן לאזונג פון פערטיידיגען די פרייהייט פון רעליגיע.

לויט סמאגאזשעווסק קומט אלזא אויס, אז די איינציגע פאקטישע מאכט אין דייטשלאנד איז די נאציאנאל סאציאליסטישע פארטיי. און דער איצטיגער אויסברוך פון ווילדען אנטיסעמיטיזם אנטי קאטאליציזם איז נאר א ווילען צו דעמאנ-סטרירען און בעווייזען די וועלט, אז זיי זענען די איינציגע הערשער אין דריטען רייך.

מעהר ווייניגער אין דעמזעלבען ליכט שילדערט די לאגע אין דייטשלאנד דער בערלינער קארעס-פאנדענט פון „קוריער פאראני“ הגם ער איז מודה, אז אין דייטשלאנד שפילט זיך איצט אפ א שאר-פער קאמף פאר דעם נאציאנאל-סאציאליסטישען כאראקטער פון דריטען רייך.

„די דריי פאקטארען מיט וועלכע היטלער בע-נוצט זיך זענען די אדמיניסטראציע, ארמעי און פארטיי. היטלער וויל האלטען דאס גלייכגעוויכט צווישען די דריי פאקטארען.

הי׳ס האט זיך אבער ארויסגעשטעלט איז די גלייכגעוויכט צווישען די דריי עלעמענטען שוין לאנג געשטערט געווארען. די פארטיי וואס נאך אין אנהויב פון 1934 איז געווען דער וויכטיגסטער פאקטאר אי׳ דער מלוכה, האט אין די לעצטע חדשים פערלויר׳ען א סך פון איהר גלאנץ. דאס איז געווען די מיינונג פון יעדען דורכשניטליכען דייטש.

דער אויטאר רעכענט דאן אויס א גאנצע רייהע סיבות, וואס האבען גורם געווען דערצו. קודם כל די בעדייטונג, וואס די מלוכה אדמיניסטראציע האט בעקומען ביים אנפיהרען מיט דער מלוכה. עס האט זיך געשאפען א לאגע, אז דער נאציא-נאל סאציאליסט, וואס האט נישט בעקומען קיין פאסטען אין דער אדמיניסטראציע איז בעזייטיגט געווארען פון איינפלוס, דאן זענען געקומען די געשעהענישען פון 30 יוני, די אויפלעזונג פון די שטורמיסטען. אבער דעם גרעסטען קלאפ האט די פארטיי בעקומען מיט איינפיהרען דאס אלגע-מיינע מיליטער דינסט. א רייהע אנפיהרענדע נא-ציאנאל סאציאליסטען זענען אריינגעצויגען געווא-רען אין מיליטער און דארט האבען זיי בעקומען א גוטע „לעקציע“ פון די אפיצירען מיט א יונ-קערשע איינשטעלונג, וואס זענען אזוי שטארק בוטה אפילו פיינדליך צו דער נאציאנאל-סאציאליס טישער אידעאלאגיע. רעקרוטען וואס האבען אין דער פארטיי אדער ביי די שטורמיסטען געשפילט א אנגעזעהענע ראלע האבען אין דער ארמעי געמוזט שטעהען פאר׳ן קאפראל ווי א אונבעהאלפען קינד.

די מענשען פון דער פארטיי האבען מיט אומ-רוהיגקייט זיך צוגעקוקט צו דער ענטוויקלונג פון די געשעהענישען און דאס האט געגעבען דעם אימ-פולס פאר די שפיצען פון דער פארטיי צו ווערען אקטיווער. צוליב דער פערפאלגונג אין דער אר-מעי די נאציאנאל סאציאליסטען זענען א גרויסע צאהל אפיצירען בעזייטיגט געווארען פון דינסט, פערשטעהט זיך, אז דאס האט זיך אפגעשפילט הינ-טער די קוליסען און בסוד סודות.

זעהענדיג די אפשוואכונג פון דער פארטיי האבען אנגעהויבען צו ענטוויקלען א אאקטיוויטעט די אזוי גערופענע „רעאקציאנערע פאקטארען“ ד. ה. די אלע וועלכע ווילען נישט און קענען נישט צושטעהען צו די קאמוניסטען און זענען אבער צוליב די אדער יענע סבות געגען דער אידעאלאגיע פון דער פארטיי. א גוטע פלאטפארם פאר די דא-זיגע עלעמענטען איז געגען דער שטאלהעלם.

אויך דעם פאלק איז קלאר די שווערע לאגע אין וועלכער עס האט זיך געפינען די פארטיי. מען האט זי אנגעהויבען צו אטאקירען פון אלע זייטען. און דער קארעספאנדענט פערענדיגט אויף פאלגענדען אופן:

איצט האט זיך אנגעהויבען דער ענטשיידונגס קאמף וועגען דעם צי אדאלף היטלערס דריטע רייך זאל בלייבען א נאציאנאל סאציאליסטישע מלוכה, אדער נישט. אונז דוכט זיך, אז דער ענטפער וועט אויספאלען פאזיטיוו פאר די נאציא נאל סאציאליסטען.“

דער „לייב פון יהודה“ און דער „וואלף פון רוים“

וועגען אביסיניע און איטאליען

טונקעל און פערפלאנטערט זענען די וועגען פון דער געשיכטע. ווער וואלט עס געזאגט, ווער וואלט עס פאראויסגעזאגט ערשט מיט א האלב יאהר צוריק, אז די הערשאפט פון מוסאליניז וועט זיך אנהויבען צו וואקלען, און אז איטאליע וועט ווערען דער ערשטער „אבן נגף“, וואו עס וועט געשרוי-כעלט ווערען נישט בלויז דער פאשיזם, די דיקטא-טור, נאר אויך דער פעלקער-בונד און דער וועלט-שלום? מען איז געווען איבערצייגט, אז דער ערש-טער שטויס וועט קומען פון דייטשלאנד אדער פון יאפאן. דארט גרייט מען זיך אפען צו א מלחמה; סאליני איז געווארען „סאליד“ און באלעבאטיש, פארם, אין פולען אויפבליה.

אבער איטאליע האט דווקא פאר דער לעצטער צייט געשפילט די ראלע פון דעם קלוגען, בעטראכ-טען און פארזיכטיגען היטער פון די טויערען. מו-סאליני איז געווארען „סאליד“ און באלעבאטיש אפילו זיין פאשיזם האט אנגענומען א סטאטעטש-נערען כאראקטער. היטלער האט איהם ארויסגעהאל-פען. ווי די העלאטען אין ספארטא, די שקלאפען, וואס פלעגען זיך אנ״שיכור׳ען אין א בעשטימטען טאג פון יאהר און דערנידעריגען זיך אין זייער שיכרות ביז צו דער חיה, האבען די נאצים געדינט פאר מוסאליניז ווי א ביישפיל און א ווארנונג. וואס ווילדער און בארבארישער די נאצים זענען געווארען אלץ מענשליכער און קולטורעלער האט זיך גע-וואלט ארויסווייזען מוסאליני. און עס איז איהם געראטען אין א געוויסער מאס. זיין טיפ פון פא-שיזם איז שוין געווארען כמעט „סאלאן-פעהיג“.

עס האט זיך אויסגעוויזען, אז מוסאליני האט דער גרייכט אלצדינג, וואס ער האט געוואלט — פריינט-שאפט מיט פראנקרייך, א בונד מיט ענגלאנד; אנ-אפמאך מיט רוסלאנד, א צענטראלע שטעלונג אין דער אייראפעאישער פאליטיק. וואס נאך האט ער געקאנט פערלאנגען?

אט אזוי איז דאס געווען ביז מיט א קורצער צייט צוריק, און פלוצלינג האט זיך די לאגע רא-דיקאל געביטען. מיט אמאל איז איטאליע געווארען — אין די ענגלישע אויגען — דער שונא פון שלום. די גרעסטע סכנה פאר דער וועלט, און דאס הייסט — אין ענגלישער טערמינאלאגיע — פאר ענגלאנד. דער „לייב פון יהודה“ און דער „לייב“ פון גרויס-בריטאניע האבען זיך געגעבען פריינטשאפטליך און ברידערליך די לאפעם איבערן ים — דער אלטער, פערדארטער און כמעט פליכוואטער לייב פון די אביסינישע בערג און דער לייב פון די זיבען ימים מיט זיין מעכטיגער גריווע. און זיי ביידע קריצען די ציין און רעווען אויף דעם בעסטען לייבישען אופן, ווייל אנטשטאנען איז א געמיינזאמער שונא, דער רוימישער „וואלף“.

עס איז, ווייזט אויס, פארהאן א פאטום אין דעם געשיכטליכען לעבען פון איטאליע, רוים האט אנ-געהויבען איהר היסטארישע קאריערע אין אפריקע און ערשט פון דארטען, און ערשט נאך דעם ענטשיי-דענעם קאמף צווישען רוים און קרתא-חדתא האט זיך די רוימישע פאליטיק א קער געטון צו מזרח-צו, צו אזיע און אייראפע. עס איז געווען א צייט אין דער רוימישער געשיכטע, ווען די אפריקאנישע פרא-גע איז געשטאנען אין דעם מיטעל-פונקט פון אלע רוימישע אינטערעסען.

דעמאלט, ווי היינט, אין דער צייט פון סציפיאן דעם „אפריקאנער“ ווי אין דער צייט פון בעניטא מוסאליני, איז דער הויפט-פראבלעם פון רוים שטענ-דיג דער אייגענער — רוים, פלאץ, ערד, אנ׳ארט פאר די איבעריגע הענט פון איטאליע, א שפייכלער צו שפייזען די הונגעריגע מיילער, איטאליע איז צו קליין און צו ארעם, כדי צו בעפרידיגען די וואקסענדיגע בעפעלקערונג פון דעם לאנד.

איטאליע זוכט רוים. איהר טראגעדיע איז גע-ווען, וואס זי איז געקומען צו שפעט, זי איז גע-ווארען א פרייע, זעלבסשטענדיגע מאכט דעמאלט, ווען די ערד איז שוין געווען צעטיילט. ווי מיט דעם „פאעט“ אין שילערס בעריהמטען ליד. ער האט זיך אויך פערשפעטיגט, האט פערפאסט די געלעגענהייט און איז געבליבען אהן זיין חלק פון דער ירושה. אלע וועגען זענען פערשפארט פאר איטאליע. אין אייראפע אלצדינג בעזעצט, אין אזיע הערשט ענג-לאנד, אומעטום, אין דער גאנצער וועלט, וואו עס איז נאך דא א פרייער פלאץ, ווייהט די ענגלישע פאהן, און אפילו דארט, וואו עס פלאטערן אנדערע פאהנען, — דעם שליסעל צו דער פעסטונג האט דאך ענגלאנד אין איהר פויסט.

עס איז געווען א צייט, ווען איטאליע האט ארי-בערגעקוקט מיט קנאה איבער דער פראנצויזישער גרענעץ. עס איז געווען לאנג, לאנג פאר דעם פאשיזם נאך איידער מען האט אין איטאליע אפילו געהערט דעם נאמען פון מוסאליניז. מען האט דערפון נישט גערעדט אזוי אפען, אבער צווישען זיך האבען די איטאליענער תמיד געשטורעמט אנטקעגען פראנק-רייך און געהאפט אויף דעם טאג, ווען זיי וועלען קאנען אוועקנעהמען ניצא און טאוואיא און, דער עיקר, טונים. אט דאס איז אויך געווען דער מאטיוו, פארוואס איטאליע איז אריינגעטראטען מיט יאהרען צוריק אין דעם „דריי-בונד“. עס איז געווען אנ׳-אנטי-פראנצויזישע אריענטאציע.

אבער די מלחמה און די ערפאהרונגען פון די נאך-מלחמה-יאהרען האבען געענדערט די ליניע פון דער איטאליענישער פאליטיק. די איטאליענער האבען פערשטאנען, אז אלע חלומות וועגען די פראנ-צויזישע פראווינצן זענען כימערעס, נישט נאר פון א פאליטישען, נאר אויך פון אנ׳עקאנאמישען שטאנדפונקט.

און מוסאליני האט זיך אפגעזאגט פון זיין פרי-הערדיגער פראנצויזישער אריענטאציע, שלום גע-מאכט מיט פראנקרייך און צוגעווענדעט זיך צו דעם אלטען ציל פון דער איטאליענישער קאלאניאל פא-ליטיק — צו אביסיניע. קריספי, דער גרויסער איטא-ליענישער שטאטסמאן, האט שוין מיט עטליכע צעהנ-דליג יאהר אנגעקניפט די פעדים, ער האט דער ערשטער געמאכט דעם פערזוך צו פערפעסטיגען דעם איטאליענישען איינפלוס אין אביסיניע, און דער פערזוך איז נישט געראטען, אין דער שלאכט ביי אדאווא איז די איטאליענישע ארמיי צעקלאפט געווארען פון די אביסיניער, און איטאליע האט זיך אפגעזאגט אויף א צייט פון איהר פלאן. עס איז גע-ווען אויך נאטירליך, איטאליע איז געווען דעמאלט צו שוואך פאר אנ׳אויסגעהאלטענער קאלאניאל פא-ליטיק. שוואך נישט נאר עקאנאמיש און מיליטעריש, נאר אויך פאליטיש. און שוין דעמאלט האט זיך ענג-לאנד געשטעלט איטאליע אין וועג און פערשפארט איהר דעם צוגאנג צו אפריקע. אבער אביסיניע איז פארט דער איינציגער פונקט, וואו איטאליע קאן זיך נאך בעפעסטיגען. א גרויס לאנד, רייך אין מינערא-לען, אין רויה-שטאף, און א לאנד, וואס איז כמעט ליידיג. די צעהן אדער צוועלף מיליאן מענשען, וואס בעוואוינען דאס לאנד, שטעהען אויף א גאנץ פרי-מיטיווער ווירטשאפטליכער שטופע, זענען אונפעהיג צו בעארבייטען דאס לאנד, עס איז אפילו שווער צו רעדען פון אנ׳אביסינישען פאלק. עס זענען דארט פערהאן דריי אדער פיר פעלקער, וואס רעדען פער-שידענע שפראכען. האבען פערשידענע רעליגיעס, לע-בען אין א צושטאנד פון גאנץ פרימיטיווער באר-באריי. ערשט מיט צוויי אדער דריי חדשים צוריק האט דער נעגוס פון אביסיניען, הייל סעלאסיע, אפ-געשאפט, דורך א דעקרעט די שקלאפעריי. אבער דאס איז בלויז א פארמעלע אפשאפונג, בלויז אויפן פא-פיר. דאס פאלק ווייסט דערפון גארנישט. אויפן לאנד האט זיך עס נישט אפגערופען.

ווען דער פעלקער-בונד וואלט געווען אנ׳אמת׳ר ארגאן פאר און פון וועלט-פאליטיק, און נישט בלויז אנ׳אינסטרומענט אין דער האנט פון ענגלאנד, וואלט זיין ערשטע פאדערונג בעדארפט זיין: איהר אלע, וואס האט מעהר לאנד ווי מענשען, עפענט אייערע טויערען! דעמאלט וואלט אויך נישט גע-ווען קיין איטאליענישער פאשיזם, און אפילו נישט קיין דייטשער נאציזם, און קיין שום סכנות פון מל-חמה. און סאציאלע רעוואלוציעס. מען קאן נישט אפנארען די נאטור, מען קאן נישט פערשפארען פאר די מענשען די וועגען און פאדערען פון זיי רוה און ארדענונג, און אנשטענדיגקייט.

דער „וואלף“ פון רוים איז הונגעריג, ער ווארפט זיך אויפן ערשטען קרבן, אויף זיין היסטארישען קרבן, אויף אפריקע. און נישט דער „לייב פון יהודה“, און אפילו נישט דער לייב פון בריטאניע, וועט קאנען אפהאלטען דעם רוימישען, דעם וואלפי-שען שפרונג. אפשר וועט דאס זיין א שפרונג אין דעם אפגרונט, אבער אין דעם אפגרונט וועט אריינ-געצויגען ווערען די גאנצע מערב׳שע ציוויליזאציע. אפשר מוז קומען א נייער כאאס איידער עס וועט ווערען א נייע, אנ׳אמת׳ע ארדנונג.

ד״ר א. ק.

פאפולערע צוגען
נאך טשעכאטשינעק אפפאהר דעם 26 ר. ה. 4.34 8.70 זל.
נאך קאלומבע אפפאהר דעם 28 ר. ה 8.30 1.50 זל.
נאך גראטניק אפפאהר דעם 28 ר. ה. 8.06 1.30 זל.
בילעטען אין:
Wagons-Lits Cook
PIOTRKOWSKA 64, tel. 170-77.

ווען יודיש בלוט...

און ווידער גיהען די „בראַווען יונגען", די „שטראַמע" שטורם־לייט, דייטשלאַנד'ס „צוקונפט" און געגענוואַרט, איבער די גאַסען פון בערלין און זינגען פריש און פרעהליך —
ווען יודיש בלוט
פאָם מעסער שפּריצט....

און ווידער הערט מען אַלס אַקאָמפּאַניעמענט די „קלאַנגען" פון אויסגעהאַקטע שויבען אין יודישע קאַפע־הייזער און די געשרייען פון צוהרג'עטע און צובלוטיגטע יודען אויף קורפירסטענדאַם. און ווידער הוליען זיי און בושעווען, די וואַנדאַלען, די באַרבאַרען... פערניכטען יודיש האָב און גוטס... שענדען די עהרע פון מענשען, יאָגען זיי פון די גאַסען ווי געהעצטע ווילדע חיות...

און ענגלאַנד קאָקעטירט מיט די פּאָגראָמשצי־קעס און שליסט מיט זיי פריינדשאַפטליכע אָפּמאַכען.

און שיקט צו זיי ספּעציעלע דעלעגאַציעס פון קאָמבאַטאַנטען אויף אויסצודריקען זיי די „אויפריכטיגע סימפּאַטיע" פון ענגלישען פאָלק.

און דער פעלקערבונד האָט וויכטיגערע דאגות אויפ'ן קאָפּ ווי צו זאָרגען וועגען גורל פון די דייטשע יודען. ער האָט זיך שליסליך קיין מאָל נישט אינטערעסירט מיט קיינזיודישע ענינים. און איצט גראָד איז ער פערנומען מיט אַ גאָר גרויסען און שווערער אויפגאַבע: אויסצופועל'ן פאַר מוסאָליני'ן אַ „הכשר" אויף איינצושלינגען אַביסיניען אין נאָמען פון... וועלט־שלום.

און קיין שום אַנדערע מלוכה וויל נישט און „טאָר" זיך נישט אַריינמישען אין דייטשלאַנדס אינערליכע ענינים, ווייל פערפאָלגען און אויסראָטען יודען איז אַ „אינערליכע אַנגעלעגענהייט" פון שטאַנדפּונקט פון אינטערנאַציאָנאַלען רעכט באַטראַכט. און אינטערנאַציאָנאַלע פערפליכטונג ווערען שטרענג און היילינג אָפּגעהיט, ווי אַלעמען איז בעוואוסט.

און דייטשלאַנד טוט זיך ווייטער מיט איהרע יודען וואָס איהר האַרץ גלוסט.

און — עולם כמנהגו נוהג...

* * *

עס איז געווען אַ טעות זיך איינצורעדען, אַז נאָכ'ן איינפיהרען דעם אַריער־פּאַראַגראַף, נאָכ'ן אַרויסשטויסען די יודען פון אַלע פּאָזיציעס, נאָכ'ן אַרויסטרייבען זיי פון די פרייע פּראָפעסיעס, פון די וויסענשאַפטליכע אַנשטאַלטען, נאָכ'ן אַוועקנעהמען ביי זיי אַלע רעכט און דערקלערען די יודען, זייערע לעבענס און פערמעגענס פאַר הפקר, נאָכ'ן פול־שטענדיגען איזאָלירען און אַריינוואַרפען זיי אין „אַ חרם" אין סטיל פון פינסטערען מיטעלאַלטער, — אַז נאָך אַלעם דעם וועט מען זיי לאָזען צורוה, וועט מען שוין נישט האָבען צו טון מיט זיי.

דאָס איז געווען אַ טעות. מ'האָט געדאַרפט פערשטעהן, אַז כל זמן עס זענען נאָך פערבליבען יודען אין דייטשלאַנד, אפילו ווען זיי האָבען נישט קיין שום ווערדע און קיין שום השפּעה אין עפענטליכען לעבען, אויף קיין שום געביט, אָבער מ'פיהלט נאָך זייער פיזישע עקזיסטענץ, וועט נאָך אַלץ זיין אַ יודען־פראַגע, מיט וועלכער עס וועלען זיך גערן „בעשעפטיגען" די מאַכטהאָבער פון היטלער־דייטשלאַנד. מ'דאַרף נישט פערגעסען, אַז די יודען־פראַגע איז איגענטליך דער תוך און דער עיקר פון נאַצי־„פּראָגראַם", איינס פון די וויכטיגסטע העץ־ און קאַמף־מיטלען פאַר דעם „אינערליכען געברויך". אָהן יודען וואָלט מען גאָרנישט געקענט אויסקומען. „מ'וואָלט זיי געמוזט אויסטראַכטען, ווען זיי וואָלטען נישט געווען". אָהן יודען וואָלט מען נישט געהאַט מיט וואָס צו „בעשעפטיגען" די מאַסען, וואָלט נישט געווען אויף וועמען אָפּצווענדען דעם צאָרן פון די אומצופרידענע, וועלכע וואָלטען זיך דאַן זיכער „אויסגעלעבט" אין אַ גאַנץ אַנדער ריכטונג, אויף אַנ'אַנדער אופן.

צו די „בענייטע" אַנטי־יודישע עקסצעסן אין דייטשלאַנד

פון ישעיה אוגער

דאָס דריטע רייך פיהרט זיך ווי דאָס אַמאָליגע צאַריסטישע רוסלאַנד, מיט דעם אונטערשיד, וואָס אין רוסלאַנד האָט מען נישט געמאַכט קיין פּאָגראָמען אין דער רעזידענץ־שטאָט פּעטערבורג. אין היטלער־דייטשלאַנד דאַגעגען פּאָגראָמעוועט מען אין סאַמע בערלין, אין „האַרצען" פון אייראָפּאַ. אין אַלגעמיין אָבער האַלט מען זיך ביים רוסישען „סיסטעם" — דאָס איז אַנ'אַלטע, אויסגעפּרובטע „שיטה": איז דאָס פאָלק אומצופרידען, העצט מען עס געגען יודען און מען מאַכט פּאָגראָמען — און מען לעשט אַזוי אַרום דעם פאָלקס־צאָרן, מען דערשטיקט איהם אין יודיש בלוט. דער יוד איז שולדיג אין אַלעמען, שלאָגט דעם יוד! — אַזוי האָט עס געהייסען אין צאַריסטישען רוסלאַנד. דער יוד איז אונזער אומגליק, בעפרייט זיך פון איהם — הייסט עס היינט אויף אַלע שטענען און וועגען אין היטלער־דייטשלאַנד.

עס איז געווען אַ טעות זיך איינצורעדען, אַז נאָך די שרעקליכע רדיפות און נגישות, נאָך די אַלע רעכט־בעגרעניצונגען, נאָכדעם ווי מ'האָט פעסט צוגעשנורעוועט די שטריק אַרום די יודישע העלזער, אַז מ'האָט שוין נישט געקענט אָטעמען, וועט מען זיי ענדליך לאָזען צורוה. דער „קאַלטער פּאָגראָם", וואָס האָט זיך אָנגעהויבען נאָך די ערשטע „הייסע" טעג, נאָך די ערשטע „אַקטיווע" אַרויסטרעטונגען געגען יודען באַלד ביים אָנהויב פון היטלער־רעזשים, האָט איגענטליך נישט אויפגעהערט די גאַנצע צייט. „הייסע", פיזישע פּאָגראָמען האָט מען אָבער נאָר פעריאָדיש איינגעאָרדענט, יעדעס מאָל, ווען מ'האָט געדאַרפט אַנימירען, בעלעבען די מאַסען, „בעשעפטיגען" זיי מיט עפּעס, אָפּווענדען זייער אויפמערקזאַמקייט פון דער פאַקטישער לאַגע און נישט דערלאָזען, אַז זיי זאָלען זיך פערטראַכטען אפילו נאָר איין מאָמענט איבער דעם, אויף וויפיל עס זענען מקוים געוואָרען די הבטחות, וואָס מ'האָט זיי געגעבען, און ווי ווייט זיי זענען אָפּגענאַרט און פערפיהרט געוואָרען.

און איצט גראָד איז אַזאַ מאָמענט, ווען די מאַסען האָבען זיך גענומען ערנסט „פערטראַכטען". די אָפּאָזיציע לאָזט פון זיך הערען און פערשטאַרקט זיך מיט יעדען טאָג. די נאַצי־פיהרער זענען אין אַ גרויסער פערלעגענהייט. זיי האָבען צו טון מיט ווי־דערשפּעניגע קאַטאָליקען, מיט אַ אומצופרידענער אַרבייטערשאַפט, מיט סטודענטען, וועלכע ווילען נישט וויסען פון קיין צוואַנגס־אַרבייט און לאָזען זיך נישט „גלייכשאַלטען", מיט אַ אומרוהיגען שטאַלהעלם, וועלכען מ'האָט געמוזט פונאַנדערלאָזען, און מיט אַנדערע אינערליכע שוועריגקייטען, דאגות און קלאָפּאָטען. עס איז אַלזאָ גאָר נישט פרעהליך אין „דער מלוכה דענעמאַרק". איינאָרדענען „אין אַ־שיינעם אָווענד" אַ מאַסען־שחיטה, איבער'חזר'ן דאָס בלוט־בעדעל פון 30. יוני 1934 און אַזוי אַרום זיך „אָפּפּאַרטיגען" מיט די ווידערשפּעניגע ווי מיט רעהמ'ן און די הונדערט אַנדערע חברים, מיטאַרבייטער און נושאי־כלים היטלער'ס, איז ביי היינטיגען טאָג לחלוטין נישט מעגליך צוליב כמה וכמה טעמים.

זעהט מען דערווייל, אַז די מאַסען זאָלען נישט אַרומגעהן פוסט און פּאַס און צופיל נישט אַריינקלערען, און מען בעשעפטיגט זיי — מיט פּאָגראָמעווען יודען.

איבריגענס האָבען די נאַצי־פיהרער פאַרן לעצטען יאָהר נישט איינמאָל געוואָרענט די יודען, אַז זיי זאָלען זיך נישט איינשמועסען, אַז די יודען־פראַגע אין דייטשלאַנד איז שוין ענדגילטיג ערלעדיגט.

ניין, ערשט מיט אַ פאָר חדשים צוריק דערקלערט דער אינערן־מיניסטער פריק, עס ווערען צוגעגרייט אַ גאַנצע רייה נייע געזעץ־פּראָיעקטען און ראַדיקאַלע מיטלען, וואָס וועלען געבען די מעגליכקייט גול־קאָם צו „עלימינירען" די יודען פון אַלע לעבענס־געביטען אין דייטשלאַנד.

און אַנ'אַנדער „פיהרער" האָט ערשט נישט לאַנג דערקלערט: אַז תיכף ווי היטלער וועט זיך נאָר אָפּפאַרטיגען מיט דער אויסערליכער פּאָליטיק, וועט ער זיך דאַן פולשטענדיג ווידמען די אינערליכע אַנגעלעגענהייטען — און קודם כל דער יודען־פראַגע.

און אַ דריטער האָט ערשט די טעג געזאָגט אויף אַ צוזאַמענפאָהר פון „אונטערפיהרערס": ביז היינט האָבען מיר אַרויסגעשטויסען די יודען פון אומעטום; איצט בלייבט אונז נאָך אויסצוואָרצלען זיי פון ווירטשאַפטליכען לעבען — און מיר וועלען מיט „אַ רוהיג געוויסען" קענען זאָגען, אַז דייטשלאַנד איז יודען־ריין...

עס בלייבט נאָך אַלזאָ אַרויסצושטויסען די יודען פון ווירטשאַפטליכען לעבען. און מ'דאַרף זיי נאָך אַרויסטרייבען פון בערלין, וואו זיי האָבען זיך לעצטענס שטאַרק פערמעהרט, ווייל אין דער פּראָווינץ איז פאַר זיי דאָס לעבען געוואָרען אומדערטרעגליך, זיי זענען דאָרט איינפאַך איינגעשטעלט מיט'ן לעבען און אַנטלויפען דעריבער קיין בערלין.

בכדי אַדורכצופיהרען די פולקאָמענע און ענד־גילטיגע „עלימינירונג" פון יודישען עלעמענט, איז אַלזאָ נאָך דאָ, ווי מ'זעהט, גענוג וואָס צו טון. עס וועלען מוזען אָנגענומען ווערען ראַדיקאַלע מיטלען ווי ביז אהער, דערקלערט דער „פעלקישער בעאָבּאַכטער". דער לעצטער פּאָגראָם איז אַזוי אַרום נאָר אַנ'אָנזאָג, דער ערשטער שריט אין דער ריכטונג פון „לעזען" די יודען־פראַגע ענדגילטיג און פערפעקט.

מ'דאַרף אַלזאָ דערוואַרטען ווייטערדיגע „איבערראַשונגען" און וואָס אָנבעלאַנגט דעם גורל פון די „איינגעוואַנדערטע" און איינגעזעסענע יודען אין בערלין — האָט איצט צו „זאָרגען" פאַר זייער לעבען און זיכערקייט דער ניי־בעשטימטער פּאָליציי־פּרעזידענט פון היטלער'ס רעזידענץ, דער בעוואוסטער פּאָגראָמטשיק גראַף העלדאָרף.

אַ שוידער גיהט אַדורך, ווען מען דערמאָנט זיך, ווי אַ האַלב מיליאָן יודען, אַ האַלב מיליאָן אומשולדיגע מענשען צאַפּלען זיך אין די נעגעל פון ווילדע בעסטיעס. און נישטאָ ווער עס זאָל זיי קענען העלפען וויפיל עס איז, נישטאָ אפילו ווער עס זאָל דערהויבען זיין שטים געגען די באַרבאַרישע מעשים.

* * *

עס איז גאָרנישט קיין וואונדער, וואָס דער היטלעריזם האָט זיך ווידער אַזוי צעבושעוועט. לײדער האָט ער פאַרן לעצטען יאָהר צו פערצייכענען אַ גאַנצע רייה אויסערגעוועהנליכע נצחונות אויפן געביט פון דער אויסערליכער פּאָליטיק, נצחונות און ערפאָלגען, וועלכע מ'וואָלט נאָך מיט אַ פאָר יאָהר צוריק נישט געהאַלטען פאַר מעגליך.

היטלער־דייטשלאַנד האָט פאַקטיש צוריק גע־וואונען אַלץ, וואָס די דייטשען האָבען פערלוירען אין קריג, אויסער די טעריטאָריעס. און אויך טעריטאָריאַל האָבען זיי שוין עפּעס צוריק בעקומען: דאָס סאַאַר־געביט. עס איז אַלזאָ שוין געמאַכט געוואָרען אַנ'אָנהויב. און אויב עס וועט אַזוי ווייטער געהען אויב די גרויסע מלוכות, ספּעציעל אָבער ענגלאַנד וועט ווייטער מיט אַזוי פיל סימפּאַטיע און „מיטגעפיהל" בעהאַנדלען דייטשלאַנד און וועט פריינדליך אַנטקעגענקומען אַלע איהרע וואונשען און איהר צו העלפען זיך ווידער צו שטעלען אויף די פיס, צו ווערען אַ מאַכט מיט לייטען גלייך, אויפן ים און אויף דער יבשה, און ענטגילטיג אָפּצושאַפען פון דער וועלט דאָס פערדאַמטע „שטיקעל פּאַפּיר", וואָס הייסט ווערסאַילער טראַקטאַט. אויב מען וועט ווייטער אַרויסווייזען אַזוי פיל הומאַניטעט לגבי היטלערן, וועט דייטשלאַנד גאָר אין גיכען אויף דעם־זעלבּיגען „פרידליכען וועג", ווי ביז אהער, האָבען אַ מעגליכקייט אויף אַ בעפרידיגענדיגען אופן צו „רעגולירען" איהרע גרעניצען, בעזונדערס אין מזרח אייראָפּע, וואָס עס לאָזט זיך, און אפשר אויך צוריק קריגען די פערלוירענע קאָלאָניעס. און דאָס אַלץ אויב די בעציהונגען פון די אַנדערע מלוכות זאָלען בלייבען דיזעלבּיגע ווי ביז אהער, קען און וועט זי דערגרייכען אָהן אַ מלחמה, נישט פערלירענדיג קיין

(ווייטער זעה 19־טע זייט)

ס'איז אַמוזירענד צו זיין אַ יוד

(קלאַנגען און אָפּקלאַנגען) • פון לעא קעניג

„ווען איך בין אַ יוד, וואָל איך הנאה געהאַט פון דעם גאַנצען אונזין. עס מוז זיין אַמוזירענד צו ווערען בעטראַכט אַלס איינער פון די הויפּט־מיטעל אונטערן פאָרהאַנג פון דער גרויסער ליאַלקע־שפּיל. עס קען זיין, אַז די יודישע ראַסע האָט נאָך קיינמאָל פריהער נישט געהאַט אַזאַ טריומף ווי דאָס איצטיגע ווילדע גלויבען פון די נאַציס, אַז יודען שטרעבען אין געהיים צו פערשקלאַפען אַלע ראַסען, אַז אַלע מלחמות און רעוואָלוציעס זענען יודישע שפּיצלעך".

אַזוי האָט געשריבען אַנ'ענגלישער שריפטשטעלער וועגען דעם לעצטען נאַצישען אַנטיסימיטישען מאַניפעסט.

פאַר אַ סך יודען וועט אָט דער שטאַנדפּונקט זיין אינגאַנצען ניי.

ס'רוב יודען ווייסען פון די צוויי עקסטרעמע שטאַנדפּונקטען: אָדער ס'איז שווער צו זיין אַ יוד, אָדער ס'איז וואויל צו זיין אַ יוד; אָבער אַז ס'איז אויך אַמוזירענד צו זיין אַ יוד — אָט דעם שטאַנדפּונקט איז צווישען יודען נישט אַזוי פּאָפּולער.

און ס'איז אפשר אַ שאָד, וואָס אויך יודען קענען נישט פיהלען זיך אַמוזירט, און אפילו קאָמפּלימענטירט, פון די פאַנטאַסטיש־ווילדע אַטאַקעס פון די נאַציס און פונם אַנטיסעמיטיזם בכלל.

ס'איז אַ שאָד, וואָס מיר קענען נישט אַלע לאַכען און אפילו שטאָלצירען מיט די אַלע ווילדע לעגענדעס, וואָס מען האָט אויף אונז אויסגעטראַכט, און מען טראַכט נאָך אויס.

וואָס זיי, אונזערע נאַרישע שונאים, טראַכטען אַלץ נישט אויס אויף אונז:

מיר זענען די מאַכער פון אַלע מלחמות און רעוואָלוציעס; מיר איך, איהר, און אונזערע פעטערס און מוהמעס ציהען די שטריקלעך און רעגירונגען פאַלען און שטעהען אויף... מיר האָבען געגעבען דער וועלט אַ רעליגיע, כדי מיט איהר די וועלט צו מאַכען הכנעה־דיג און קנעכטיש.

מיר יודען זענען עס די נעפּעהרליכע־ראָן זשואַנס צווישען די אומות העולם און אַלע זייערע שעהנע [illegible]

ליידענשאַפטליכע נעצען וואָס אַ ליאַדע שוואַרצער יודישער בחור שפּרייט אויס פאַר זיי...

צוליב אונז יודען האָט די מעכטיגע דייטשע אַרמע מיט אַזעלכע פעלדמאַרשאַלען ווי הינדענבורג און לודענדאָרף פערשפּילט די מלחמה.

די רוסישע יודען (מנחם מענדעלס, טביה'ס און כאָנצעס) האָבען עס אַראָפּגעשלידערט דעם מעכטיגען צאַריזם, און מיט דער נייער קאָמוניסטישער רעליגיע זוכען מיר צו פערשקלאַפען די געזונדע, הויך־קולטורעלע, אַרישע פעלקער...

אַלץ מיר און מיר יודען.

וואָס מיר האָבען אַלץ נישט אָפּגעטון און אויפגעטון? וואָס, מיר זענען דען מענשען? ניין, מיר זע:ען טייוולאָנים, און נישט געוועהנליכע קליינינקע טייוולאָנים, נאָר בלויז סופּער־טייוולאָנים.

יעדער יוד איז אַ אשמדאי און האָט אַ הארעם פון הונדערטער בלאָנדע נאַקעטע לילית'עס.

איהר גייט זיך דורך אין ווייטשאַפּעל צי אויף די נאַלעווקעס), איהר זעהט דאָרט אַרומגעהן יודען און יודענעס... וואָס, איהר מיינט, זיי זענען פּשוט'ע אויסגעהאָרעוועטע שניידערס אָדער קרעמער מיט פערדרעהטע קעפּ — ווייס איך וואָס, דאָס האָבען זיי זיך נאָר אַזוי פערשטעלט און פערגרימירט.

דער צוכראַסטעטער שניידער וועט באַלד אַהיימגעהן זיך אָפּטונקען אין אַ גין־גאָלדענע מקוה, אַ פּאָר רבנים וועלען שטעהן און איהם בענשען, און באַלד וועט דער פערשטעלטער שניידער אַריינגעהן אין זיין אויפנאַהם־צימער, וואו עס וואַרטען שוין אויף איהם סטאַלינ'ס געהיימע אַמבאַסאַדאָרען, וועלכע זוכען ביי איהם אַנ'עצה ווי אַזוי גיכער צו פערשקלאַפען די מעכטיגע קולטורעלע אַרישע פעלקער.

און אָט דאָס קליינע יודעלע מיט זיין גרויסער, פעטער פערשוויצטער יודענע — וואָס מיינט איהר ער איז אַ פּשוט'ער „גרינגראָסער"? געהט שוין געהט, ער איז אַ שוואַרצער פּרינץ; איהר זעהט ווי ער קוקט... אָט באַלד ווער ער אפשר זיצען אין ביוראָ ביי איינעם פון די גרויסע ענגלישע באַנקירען, זיך בעראַטען מיט נאָרמאַן מאָנטאַגיו, דעם שעף פון דער באַנק אָף ענגלאַנד, וועגען דעם צי ס'איז שוין נישט צייט אַמאָל צו מאַכען אַ נייע וועלט־מלחמה. איהר שפּילט זיך מיט אונז יודען!

ווי יענע יודענע, וועלכע האָט זיך ביטער צעוויינט: „זי האָט גאָרנישט געוואוסט ווי ס'איז איהר שלעכט", נאָכדעם ווי אַ בריף־שרייבער האָט פאַר איהר אָנגעשריבען אַ בריף צו איהרע קינדער, אַזוי קענען מיר יודען אויסשרייען נאָך דעם ווי מיר לייענען זיך אָן מיט די נאַצישע „ליטעראַטור":

ווי אַ גדולה אויף אונז, מיר האָבען גאָרנישט געוואוסט, וואָס פאַר אַ מזיקים מיר זענען, וואָס פאַר שדים און מעכטיגע דיקטאַטאָרס מיר זענען!

מיר דרעהען זיך די קעפּ מיט אַזעלכע פּראָבלעמען ווי עמיגראַציע, ווי ווערט מען עס אַ פאָלק צו פעלקער גלייך מיט פּשוט'ע ערד אַרבייט — צום סוף ליגט גאָר די גאַנצע וועלט אונטער אונזערע פיס, צום סוף זענען מיר גאָר די בעלי בתים פון דער וועלט מיט איהרע אוצרות...

מיר יודען זענען עס די גאַנצע געשיכטע־מאַכער; מיר מאַכען געטער און געטשקעס פאַר די נאַרישע אומות העולם, און מיר צוברעכען די געטער ווען אונז לוינט זיך עס.

מיר מאַכען מלחמות כדי צו מאַכען נאָך זיי רעוואָלוציעס; מיר מאַכען רעוואָלוציעס כדי צו מאַכען נאָך זיי מלחמות.

וואָס מיר טוען אַלץ נישט אָפּ? וואָס מיר האָבען אַלץ נישט, און וואָס בעלאַנגט נישט צו אונז?

די פילם אינדוסטריען, די טעאַטערן, די וועלט־פּרעסע. דער פעלקער־בונד, די בריטישע אימפּעריע.. און אפילו אין אַביסיניען האָבען מיר אונזערען אַ „לייב פון יהודה".

און ס'ווערט שוין געשאַפען אַ סברא, אַז אפילו היטלער און זיין דריטע רייך איז נישט מעהר ווי אַ יודיש שפּיצעל, אַ שפּיצעל פון די יודישע קאַפּיטאַליסטען, וועלכע ווילען מיט זיי פאַרשטעלען, קאָמופלאַזשירען זייערע מאַכינאַציעס און צוגרייטונגען צו אַ נייער וועלט־מלחמה.

מען שמועסט שוין, אַז אָט די לעצטע משוגעת ענטוויקעלט זיך שוין צווישען היטלער'ס נאָהענטסטע מקורבים... און ס'וועלען מסתמא אין גיכען פאַר קומען שיסערייען צווישען זיי.

נו, איז אונז נישט גוט, איז אונז נישט וואויל? ווער האָט עס אויסגעקלערט, אַז ס'איז שווער צו זיין אַ יוד, אין דער צייט ווען ס'איז אַזוי אַמוזירענד צו זיין אַ יוד...

זעהט וואָס זיי מאַכען פון אונז אונזערע שונאים און... אויך אונזערע פריינד.

מיר זענען אַ פאָלק אָדער פון אויבער־מענשען, אָדער פון אויבער־טייוולאָנים.

דאָס יודישע פאָלק איז דאָס ראָד פון דער געשיכטע, אָדער דאָס זאַלץ פון דער ערד.

אַ האָספּער שפּאַנט אַרום אויף קברים פון אימפּעריעס און אַזוי וועט ער אַרומשפּאַנען עד סוף כל הדורות. צו זיין האַרצען האַלט ער צוגעדריקט דאָס „אייביגע בוך" און די קעשענעס פון זיין לאַנגען גרויען מאַנטעל זענען אָנגעפּילט מיט בלאָנדע נאַקעטע אַרישע יפת תואר'ס.

אַ פינסטערע מיסטעריע ברענט אין זיינע אויגען, און ער שפּאַנט אַזוי עד סוף כל הדורות..

וואָס, איהר גלויבט נישט אין דעם?

אָבער אַ וועלט מיט מיט יודישע שונאים גלויבען דאָך יאָ אין דעם...

און אַז אַ וועלט איז יאָ אַזוי פּרימיטיוו נאַריש און אַבערגלויביג, זענען מיר דאָך יאָ אַ פּנים שטיקלעך מענשען.

מיר לעבען נאָך אַלץ צווישען האַלב פינסטערע און פּרימיטיווע פעלקער.

געשיכטע פון יודען אין לאדז

ערשט אין 1854, ווען די שפינעריי־איינגענטימער האבען כמעט שוין געהאט רעאליזירט דעם פונאנדערבוי־פלאן פון זייערע אונטערנעהמונגען און פערגרעסערונג פון זייער פראדוקציע (אין 1847 איז די פראדוקציע פון גייער'ס אנשטאלטען דערגאנגען ביז 436 טויזענד פונט און אין 1849 — ביז 476 טויזענד פונט. אין שלאסערס שפינערייען איז די פראדוקציע אין 1849, דערגאנגען ביז איבער 350 טויזענד פונט און אין גראהמאנ'ס שפינעריי — ביז 68 טויזענד פונט. צו דער פערגרעסערונג פון דער פראדוקציע אין די שפינערייען פון לאנד, האט גורם געווען, געוויסערמאסען די רעוואלוציע אין 1848, וועלכע האט געצוואונגען דער רוסישער רעגירונג, אויס מורא פאר רעוואלוציאנערע אידעען, ענערגישער צו היטען די גרעניצען,, איז ממילא דער שמוגעל געפאלען ביז צו א מינימום, האבען זיי, בשותפות מיט די וועבערס דערלאנגט א מעמאריאל דער רעגירונג, אין וועלכען זיי האבען געבעטען א צאל־פערקלענערונג אויף גארן און פארב־מאטעריאלען, ביז אויף 50 פראצענט.

אין דער צווישענצייט איז די רעגירונג ארויף אויפ'ן וועג פון ליבעראלע רעפארמען אין דער ווירטשאפט און האט, צווישען אנדערן, טיילווייז אראפגענומען די רעגלעמאנטאציע און שטרענגע קאנטראל פונם גארן־האנדעל און ביינוועל־אויסארבייטונגען (1850 — 1851).

דער האנדעל, איצט א בעפרייטער פון די פראהיביציע־באנדען, האט זיך אנגעהויבען זעהר שנעל פונאנדערצעוואקסען. גלייכצייטיג מיט דעם האנדעלס־פונאנדערוואוקס, האבען זיך געהערט נייע אומצופרידענהייטען מצד די לאדזער אינדוסטריעלע ספערען: „ביי דעם היינטיגען סיסטעם, צוליב דער בעזונדערער פרייקייט און פרייהייט, מיט וועלכער עס איז בעשאנקען געווארען דער מסחר פון אויסלענדישען ביינוועל־גארן... פערנעמט זיך, כמעט יעדער יוד מיט'ן לארן־מסחר, אהן מורא איבערצופיהרען איהם פון איין שטאט אין דער צווייטער... דער יוד מיט'ן גארן־מסחר, אהן מורא איבערצופרייהייט, וואס יעדער אנדערער ערד־פראדוקט, ווי היי, אדער תבואה, למשל".

צוליב דער דאזיגער סיבה, צעוואקסט זיך ווייטער די קאנטראבאנדע, אין די גרעניץ־געגענדען. „דער גרעסטער טייל פויערים אוועקווארפענדיג זייערע בעשעפטיגונגען, ארום זייערע ווירטשאפטען, האט זיך געגעבען געווידמעט דער שווארצעריי... און די יודען, אין וועמענס הענט עס ליגט דער גאנצער האנדעל... צושיקען די טריפה'נע סחורות איבערן גאנצען לאנד, אויפ'ן סמך פון דורך זיי אויסגעשטעלטע רעכענונגען, אלס פולשטענדיג, לעגאליזירטען אביעקט". און אין אויספיהר פון דעם אויבען־ציטירטען, ווערט פערלאנגט, אז די רעגירונג זאל צוריקגעהן צו איהר רעגעלמאנטאציע און צו איהר ערשטער, שטרענגער אויפזיכט איבערן גארן־האנדעל.

סבות צו דעם שמוגעל־פונאנדערבליה

פון ד"ר פ. פרידמאן

(נאכדרוק פערבאטען)

אבער די גובערניאל־מאכט האט לגבי די אלע אנקלאגעס און פארערונגען פערנומען א דעציזירענדיגע, נעגאטיווע שטעלונג. דער ווארשאווער ציוויל־גובערנאטאר לאשטשינסקי האט געענטפערט, אז עס איז אנ'אונמעגליכקייט צו פערלאנגען צוריקצוגעהן צו א סיסטעם, וואס איז איינמאל פאר אלע מאל אפגעשאפט געווארען... און אזא וואגיגען ענין, ווי דער פארוואורף פון קאנטראבאנדע, קען מען נישט — לויט דעם גובערנאטאר — בעשטעהן אויף סתם פערקלאגונגען און גלאט־ריידעריי, נאר מען דארף אנגעבען „בפרטיות'דיגע ידיעות און בעווייזען מיט זיכערע פאקטען", און דעמאלט וועט די גובערניאלע מאכט דערפון מאכען דעם געהעריגען געברויך.

פערטראכטענדיג זיך איבער די סיבות פון דעם אונערפאלג פון די לאדזער פאבריקען, קומט לאשטשינסקי צו זעהר אינטערעסאנטע מסקנות און צו „בעמערקונגען וואר רוקן זיך מיר אונטער", אז דער ערפאלג פון האנדעל איז אומבעדינגט אפהענגיג פון די בעציהונגען, צווישען דער פראדוקציע און קאנסומציע... וויל וואו די פאבריקען און האנד־ארבייט ארבייטען מער אויס וויפיל ס'איז דער געברויך, מוז דער פרייז פון סחורה אומבעדינגט... פאלן. אמת, יעדער ארט האנדעל שטרעבט צו דערצילען א געוויסען ריווח, אבער דער ריווח קען דאך נישט זיין א מאנאטאנער, אנ'אייביג הויכער, צו וואס די היגע פאבריקאנטען זענען געוואוינט פון די פריהערדיגע, גינסטיגערע אומשטענדען"... ווייטער גיט די שריפט פון גובערנאטאר אנווייזונגען אויף וואסערען אופן מען דארף הייבען דעם אפזאץ פון די סחרות: מען דארף נישט איינשטעלען קיין פעסטע פרייזען און נישט קיין צו הויכע, מען דארף זיך אויך נישט אפזאגען אפילו פון צו פערקויפען אויף ביליגערע פרייזען.

א גרויסען בעדייט האט אויך די איכות פון דער אויסארבייטונג. לסוף מוז די נשמה פון דעם האנדעל זיין קרעדיט; אויסלענדישע פאבריקאנטען, האלטענדיג זיך ביים דאזיגען פרינציפ, שיקען זיי פונאנדער זייערע סחורות אויף אויסצאהל און זענען דערמיט גורם צו דעם פונדערבליה פון דער אינדוסטריע ביי זיי אין לאנד.

אויף אזא אופן האט די רעגירונג פון קעניגרייך פערטיידיגט די פרייהייט פון האנדעל און האט ארויסגעוויזען א טיפערע פערשטענדיגונג פאר די פערשידענע שוואכע זייטען פון דער לאדזער אינדוסטריע, מעהר ווי די פאבריקאנטען אליין.

איצט לאמיר זעהן, אויף וויפיל עס זענען גערעכט געווען די שטאנדפונקטען, בפרט בנוגע דעם שמוגעל־פארוואורף.

די שמוגלעריי איז בלתי ספק געווען א טונקעלער פלעק אין ווירטשאפטליכען לעבען פון קעניגרייך און האט אנגעמאכט בעדייטענדיגע שארענס דעם מלוכה־אוצר און נאך פיל מעהר דער געזעלשאפט. די שמוגלעריי האט בעשווערט די ענטוויקלונג פון דער לאנדס־אינדוסטריע, האט, טיילמאל גורם געווען צו אינדוסטריע־קריזיסען אין קעניגרייך, בפרט צו דעם שווערען קריזיס אין 4־טען יאהר צעהנדליג פון 19־טען יאהרהונדערט און, איז, לסוף געווארען אנ'ארגומענט אין די מיילער פון בעאמטע, עקאנאמיסטען און פון די רוסישע האנדעלס און אינדוסטריע־ספערען געגען דעם קעניגרייך פוילען.

די הויפט־סיבה צו שמוגלעריי איז — ווי מיר האבען שוין דערמאנט — געווען דער פראהיביציע סיסטעם און דערצו האבען אויך נאך א סך אנדערע, גינסטיגע אומשטענדען געהאלפען צו איהר שפעטערער ענטוויקלונג.

נישט בלויז האט דער צו־הויכער צאל־אפצאה: ארויסגערופען א יקרות אויף סחורה און האט אונטערגעגעבען חשק צו שמוגלעריי. די אינדוסטריע און די לאנדעס־מלאכה, געוואוינט זייענדיג צו דער זארגפעלטיגער שוץ פון דער רעגירונג און צו איהר פראטעקציע־פאליטיק, האט זי געזוכט צו הויכע רווחים, צום שאדען פון קאנסומענט. אינם רעגירונגס־פראיעקט פון דער „אינסטרוקציע פאר קאנטראל פון די אויסארבייטונגען" אין 1823 לייענען מיר למשל: „די טוך־פאבריקאנטען... אויסנוצענדיג דעם פערבאט ארייצוברענגען אין לאנד אריין אויסלענדישען טוך, פערקויפען זיי זעהר טייער זייערע אויסארבייטונגען, אויף וואס עס בעקלאגען זיך די בירגער און מיט רעכט". אינם יאהר 1842 און 1852, ווען דער אפזאץ פון לאדזער סחורה האט זיך בעדייטענדיג פערקלענערט, זענען די פאבריקאנטען בכוח געווען צו דערנידריגען דעם פרייז פון סחורה אויף א העלפט און דאס גיט אונז א געוויס בילד פון די דיפערענצען, צווישען די אייגענע קאסטען און די גענומענע פרייזען אויפ'ן מארק...

דער צאל און די גרויסע אפעטיטען פון די פאבריקאנטען, האבען גורם געווען צו דעם פונאנדערבליה פון געשמוגעלטע סחורות. ווען אין 1842 האבען די לאדזער פאבריקאנטען בעזוכט א גאנצע רייהע פראווינץ־שטעטלעך, וואו זיי האבען געזוכט צו פערקויפען זייערע סחורות, האבען זיי בעמערקט „אין יעדען יודישען געוועלב בעדייטענדע זאפאסען פון ביינוועל־סחרות צו אויסערגעווענליך ביליגע פרייזען", נידעריגערע נאך טיילמאל, פון דעם בלויזען צאל, וואס זי האט געראפען קאסטען. „למשל, אנ'אייל געדרוקטען פערקאל קען מען, אין יעדען יודישען געוועלב קויפען פאר 18 קאפיקעס, בעת דער בלויזער צאל־אפצאהל (ווען מען זאל די סחורה אריינברענגען אויפ'ן לעגאלען וועג) דארף קאסטען, ביז 16 קאפיקעס". בכלל די יודישע סוחרים, האבענדיג דעפראווידירטע סחרות, פערקויפען זיי איהר זעהר ביליג, דערמיט אליין שטערען זיי, אז די פרייזען פון דער פראדוקציע קענען נישט געהעכערט ווערען".

—=—

די זוכט א מאדערנע קרענקעל!..

די קרויזסאווע „מאגנאטקע" ביים דאקטאר

פון י. אבערזשאנעק

צו א היגען בעקאנטען דאקטאר, קומט די הייניגע וואך אריין א יודענע, וואס לויט איהר „פיזאנאמיע", האט זיך דער דאקטאר גלייך געשטעלט די פראגע: צו וואס דארף זי א דאקטאר? ווען זי זאל זיך שטעלען צו דער פאבאר־קאמיסיע, וואלט מען זיכער געזאגט: „גאדין וו' סטראי". מ'וואלט זי זיכער פערשריבען אויף „קאטעגאריע א" — א פארשוין, אנ'אסאבע, מיט א פאר ברייטע פלייצעס, פיס, הענד און א קאפ־און־צונג — א גאנצער ראטהויז!..

בעטראכט דער דאקטאר דאס „געשטעל", בעקוקט זי פון קאפ ביז פיס, און צום סוף פרעגט ער זי נישט דרייסט:

„טשי פאני דא מניע"?

— א שיינע שאלה, כ'לעבען, צו וועמען דען, רבי? — אוודאי בין איך געקומען צו אייך.

— „א זבאדאניע?"

וואס דען? באוויען זיך מיט אייך? צום באוויען זיך, האב איך וואזשנערע כלאפצעס פון אייך. אוודאי בין איך געקומען, איהר זאלט מיך זבאדען, נאר נישט פלעגמאטיטשנע ווי יענער אלטער טאבאק שמעקער האט מיך געזבאדעט: א טאפעלע אויף די פלייצעס, א גלעט ביים בויך — און פארטיג!... איך וויל, אז איהר זאלט מיך זבאדען „אך גלוב דא נוג", נישט פלעגמאטיטשנע. „ענערגיטשנע" זאלט איהר מיך זבאדען, זשאלעוועט נישט קיין קוועטש, וואס ארט אייך? ס'קאסט אייך געלד? איך בעצאהל און איהר קוועטשט. איהר זאלט אזוי קוועטשען, אז ביי יעדען קוועטש זאלען מיר פליהען פונקען פאר די אויגען. פון א טאפעלע אויף די פלייצעס און פון א גלעטעלע אויפ'ן בויך, וועט איהר ביי מיר גאר נישט געפינען. אויב איהר ווילט ביי מיר עפעס געפונען, טארט איהר נישט זשאלעווען קיין קוועטש — פערשטאנען?

אהא, ראזומיעם? — קוועטשען פא מענסקו — האט דער דאקטאר געענטפערט.

— אט, אט, אט־א דאס מיין איך טאקע, האט די יודענע געענטפערט — איך זעה שוין, אז איהר זענט א וואזשנע דאקטאר. אזא „דאקטאר" זוך איך מיט ליכט.

דער דאקטאר האט זי ווידער בעטראכט און געפרעגט

— „נאצא פאני טשערפי"?

כא... כא... כא... האט זיך די פאציענטקע פונאנדערגעלאכט — דאס איז דאך די גאנצע צרה, וואס איך טשערפיע נישט, צו דעם בין איך דאך געקומען צו אייך!

— „יא ניע ראזומיעם" „א צא פאני כארזשי"? צויגען מיט די פלייצעס — וואס הייסט? אויב איהר טשערפיעט נישט, טא צו וואס זענט איהר געקומען צו מיר?

דא האט די יודענע דעם דאקטאר אנגענומען מיט איין האנד פאר די לאצען און מיט דער צווייטער האנד — פאר דער גאמבע און „וויאשניעט":

— פאניע דאקטאזשע, איך בין אומגליקליך, איך קאן מיר קיין ארט נישט געפונען אין קיין שום טאוואזשיסטווע. איך זיץ ווי א ליימענער גולם, יעדע מענזשאטקע האט עפעס, און איך האב גארנישט. און אויב איהר, פאניע דאקטאזשע, וועט מיר נישט העלפען, וועל איך מיר דאס לעבען נעמען.

— „יא ניע ראזומיעם" „אצא פאני כארזשי"? האט דער דאקטאר ווידער נישט פערשטאנען, וואס זי וויל פון איהם.

— ניע ראזומיעם אהין און ניע ראזומיעם אהער א דאקטאר זאל האבען אזא פערשטאפטען קאפ — האט זיך די יודענע דערנעווירט; איך רעד דאך, דאכט זיך, „וויראזשנע" און איהר האלט אין איין ניע ראזומיען; איך זאג אייך נאך אמאל: אויב איהר וועט ביי מיר נישט עפעס געפינען א שטיקעל קרענקעל, וועל איך מיר דאס לעבען נעהמען!

דלאטשעגא? — האט דער דאקטאר זי געפרעגט.

— רבי יונה של עולם פון דער גאנצער וועלט! האט זיך די יודענע אויפגעכאפט. א דאקטאר זאל מען די גאנצע מעשה מוזען צולעגען אויף קליינגעלד? איך האב שוין איינמאל געזאגט און זאג אייך דאס אייגענע נאך אמאל:

איך קאן מיר קיין ארט נישט געפינען אין קיין שום טאוואזשיסטווא. יעדע מענזשאטקע האט עפעס און איך האב גארנישט. אלע רעדען און איך זיץ ווי א ליימענער גולם. איינע דערצעהלט פון איהרע „שטיינער", א צווייטע רעדט וועגען איהר „פאוויענקשאנע" לעבער, א דריטע האט א מילץ, א פערטע טשערפיעט אויף דער גאל; יעדע האט עפעס און איך האב גארנישט. איך זיץ ווי א ליימענער גולם, ווארים... ווארים איך האב דאך גארנישט! איך „טשערפיע" דאך אויף קיין שום זאך נישט! עס איז דאך מיר א חרפה און א בושה פאר מיינע קאלעזשאנקעס, אז מ'פרעגט מיך אין א טאוואזשיסטווע: „נא צא פאני טשערפי?" ווער איך טויט און רויט, איך ווייס נישט וואס צו ענטפערן. זאל איך זאגען, אז איך טשערפיע אינגאנצען נישט, וועל איך מיך בעגראבען פאר שאנדע. וואס פאר א פנים קאן האבען א נגידת'טע, וואס „טשערפיעט" נישט? די קאלעזשאנקעס וועלען דאך פון מיר לאכען אין די פויסטען אריין, וואס זיי וועלען זאגען, וועלען זיי דאך זיין גערעכט — א נגידת'טע אהן א פיצעל קרענקעל!...

האט דער דאקטאר געשמייכעלט אונטער די וואנסעס און געזאגט:

— „טעראז יוזש ראזומיעם".

— גלויבט צו גאט, אז איהר ראזומיעט שוין. אויב ס'איז אייך שוין אריין אין אייער נארישען קאפ אריין, טא טוט אייך אן ס'פארטוך און נעמט אייך צו די כלים.

האט דער דאקטאר געפאלגט, האט זיך אנגעטון דאס ווייסע פארטוך און געזאגט צו זיין פאציענטקע:

— „פראשען שען פאלאזשיטש!" ז ז

— „פראשען בארדזא, נאוועט ז' פשיעמנאשטשאן" — האט די יודענע א פרעהליכע זיך א ציה אויס געטון אויף דער קאזעטקע און איידער דער דאקטאר האט בעוויזען זיך אויסצודרעהען, איז זי זיך געלעגען „וויגארדנע" ווי אויף דער פליאזשע להבדיל....

דער דאקטאר האט זיך אוועקגעזעצט נעבען איהר, האט גענומען טאפען און קלאפען, און נאך די ערשטע דריי קלעפ, האט די יודענע א געשריי געטון:

— פאניע דאקטאזשע, מעהר „ענערגיטשנע!" מיט אזעלכע טאפעלעך, וועט איהר ביי מיר גאר נישט געפינען. זשאלעוועט נישט קיין קוועטש!

האט דער דאקטאר גענומען קוועטשען „ענערגיטשנע". ביי יעדען קוועטש האט זי געמאכט א יעלה־

אוי!... אוי, וויי!... גוט אזוי!.. קוועטשט... איהר וועט זיך עפעס אויסקוועטשען!...

נאך די ערשטע „ענערגיטשנע" קוועטש, פרעגט זי:

— פאניע דאקטאזשע, נו?

— גארנישט. די לעבער איז ביי אייך וו' פאזשאנדקו!

— אוי, א בראך צו מיר! אינגאנצען וו' פאזשאנדקו? טא קוועטשט ווייטער. אביסעל „אראפצוציהער". דארט ביי דער גאל, אפשר, וועט איהר דארט עפעס געפינען.

האט דער דאקטאר ווייטער געקוועטשט און געקוועטשט, נאך יעדען קוועטש, האט זי געסטענקעט:

— אוי... אוי, וויי, קוועטשט!... זשאלעוועט נישט קיין קוועטש!... און נאך א 10 מינוט קוועטשען, פרעגט זי ווייטער:

— פאניע דאקטאזשע, נו?

— ניע! די גאל איז „זופעלניע וו' פאזשאנדקו!"

— אנ'אומגליק האט מיך געטראפען! זופעלניע וו' פאזשאנדקו? פאניע דאקטאזשע, האט רחמנות און טאפט ווייטער!... איך וועל פון דאנען נישט אראפגעהן, ביז איהר וועט ביי מיר עפעס געפינען.

נו, האט דער דאקטאר געזעהן, אז ער איז מיאוס אריינגעפאלען, האט ער גענומען זוכען ביי די ניערען — טאמער דאך...

האט ער ווידער געקלאפט, געהארכט, געטאפט, די יודענע האט ווידער געשריגען און מיט טרעהרען אין די אויגען זיך געבעטען:

— פאניע דאקטאזשע, נאך איין קוועטש און איהר האט עס!...

האט דער דאקטאר געטאפט, געקוועטשט, געהארכט און געהארכט. דער שווייס האט פון איהם גערונען, ער האט געסאפעט ווי א לאקאמאטיוו. נאך א האלבע שעה סאפען, פרעגט איהם די יודענע מיט שרעק:

— פאניע דאקטאזשע, נו?

— „ניעסטעטי, ניע או פאני ניע זנאלאזלעם. פאני יעסט זדראווא יאק קאן!"...

דא האט די יודענע א פאכע געטון מיט די הענט און איז אוועקגעפאלען אין חלשות. אז דער דאקטאר האט זי אפגעמינטער, האט זי מיט טרעהרען אין די אויגען געזאגט:

— איך בין אומגליקליך... יעדע יודענע האט עפעס, און איך האב גארנישט — כ'וועל מיר דאס לעבען נעמען!

—=—

בלשאצר

ביבלישע פאעמע
דניאל, קאפ. ה'

יודיש: פסח קאפלאן

בלשאצר, דער קעניג פון בבל,
האט איינמאל א מאלצייט געמאכט
פאר הארען פערבעטענע טויזנט,
געטרונקען מיט אלעמען וויין.
און אז ער איז שיכור געווארען
האט ער זיינע דינערס בעפוילען,
צו ברענגען אין פאלאץ די כלים,
די כלים פון גאלד און פון זילבער,
וואס נבוכדנצאר זיין פאטער
האט אין ירושלים גערויבט
און מיט זיך קיין בבל געבראכט —
ער וויל טרינקען וויין אין די כלים
און ס'זאלען אויך טרינקען די הארען
מיט ווייבער און קעבסווייבער אלע.

און ס'האבען די דינערס געבראכט איהם
די כלים פון גאלד און פון זילבער
פון גאט'ס טעמפעל אין ירושלים.
האט דעמאלט בלשאצר גע'שכור'ט
און ס'האבען גע'שכור'ט די הארען
מיט ווייבער און קעבסווייבער אלע,
געטרונקען דעם וויין און געלויבט
די געטער פון גאלד און פון זילבער
פון קופער און אייזען,
פון האלץ און פון שטיינער — —
און פלוצים איז קעגען דעם לייכטער,
אויף ווייסקייט פון קאלך אין דער וואנט,
דערשינען א האנט פון א מענשען,
א האנט־דלאניע מיט פינגער פינף,
און האט פאר די אויגען פון קעניג
געשריבען א שריפט אויף דער וואנט.
געזעהען האט דער קיניג, און ס'איז באלד
זיין פנים פערענדערט געווארען,
פון שרעק די געדאנקען צוטומולעט,
די לענדען צוטרייסעלט, צופלאכטען,
און ס'קלאפט איהם א קני אן א קני.
און ס'שרייט אוים דער קיניג מיט כח,
מ'זאל תיכף ברענגען אהערצו
מכשפים און טרעפערס פון כשדים,
און ער האט געזאגט די חכמים,
אז ווער ס'לייענט איבער די שריפט
און זאגט איהם צונליך דעם בעדייט,
וועט קריגען א פורפורנע קלייד,
א גאלדענע קייט אויף זיין האלז
און וועט זיין א דריטער צום קיניג —
געוועלטיגען אין דער מלוכה,
באלד זענען געקומען חכמים,
מכשפים און טרעפערס פון כשדים, —
נישט איינער פון זיי האט פערשטאנען
דעם קעניג בלשאצר די שריפט
צו לייענען און אויך פערטייטשען.

און ווען ס'האט בלשאצר
זיך זעהר דערשראקען,
זיין פנים פערענדערט,
די הארען צוטומעלט, —
איז דעמאלם די מלכה
געקומען אין טרינק־הויז,
געהערט דעם געמורמעל
פון קיניג און הארען
און האט זיי געזאגט:
זאל לעבען דער קיניג אויף אייביג!
און זאל דיין געדאנק זיך נישט טומלען,
נישט ענדערן זאל זיך דיין פנים
פארהאן אין דיין מלכות א מאן
מיט גייסט פון די הייליגע געטער,
אין צייט פון דיין פאטער, דעם קיניג,
איז דער מאן בעלויכטען געווען
מיט ליכט פון פערשטאנד און פון חכמה,
געווען איז ער קלוג ווי די געטער,
און ס'האט איהם דיין פאטער, דער קיניג,
דערפאר פאר אנ'עלסטען געמאכט
אויף אלע חרטומים, מכשפים
און וואהר־זאגערס אלע פון כשדים;
דער מאן הייסט דניאל ־ בלשאצר,
ער פערמאגט גייסטיגע גרויסקייט,
און וויסענשאפט און טיפע חכמה,
קען טייטשען א חלום,
א רעטעניש טרעפען,
א פלאנטער צוקניפען —
אט איהם זאל מען רופען אצינדערט,
וועט ער דעם בעדייט דיר דערקלערען.
באלד האט מען צום קיניג געבראכט
דניאל'ן: פרעגט איהם בלשאצר:
ביזטו עם דניאל:
וואס נבוכדנצר,
מיין פאטער, דער קיניג,
געבראכט האט קיין בבל
פון גלות יהודה?
געהערט האב איך זאגען,
אז דו האסט פערשטאנד
און גייסטיגע גרויסקייט,
ביזט קלוג ווי די געטער;
אצינד האט מען מיינע
חכמים, מכשפים
און וואָרטזאגערס אלע
געבראכט דא פאר מיר,
זיי זאלען די שריפט
אט דא אויפ'ן וואנט
מיר לייענען באלד
און גלייך אויך פערטייטשען
נאר קיינער פון זיי
האט עס נישט געקענט;
אויף דיר אבער זאגט מען,
דו קענסט אלץ פערטייטשען
און פלאנטערס צוקניפען,
טא לייען די שריפט מיר:
און זאג דעם בעטייט
און כ'גיב דיר דערפאר
א פורפורנע קלייד,
א גאלדענע קייט,
און וועסט זיין דער דריטער
אין לאנד — דער געביטער!

און ס'ענטפערט דניאל דעם קיניג:
דיין גאב האלט פאר זיך, אדער שענק עס
פאר אנדערע, וועמען דו ווילסט.
די שריפט אבער לייען איך באלד
און זאג דיר אויך גלייך דעם בעדייט:
א, קיניג! ס'האט גאט דאך דער העכסטער
דיין פאטער געשענקט א מלוכה,
געגעבען איהם גרויסקייט און כבוד,
און ס'האבען געציטערט, געפלאטערט
פאר איהם אלע פעלקער און לענדער;
געוואלט, פלעגט ער עמיצען טויטען,
געוואלט, פלעגט ער עמיצען שמייסען,
געוואלט, פלעגט ער עמיצען הויבען,
געוואלט, פלעגט ער עמיצען ווארפען.
נאר ווען ס'האט זיך זיין הארץ געהויבען,
זיין גייסט האט געשטארקט זיך אין זינד,
האט מען איהם געשליידערט פון טראן,
בערויבט איהם זיין מלכות, זיין פראכט,
פעריאגט איהם פון צווישען די מענשען,
געמאכט איהם א הארץ פון א חיה,
געלאזט צווישען ווילד־אייזלען וואוינען,
געלאזט עסען גראז, ווי די אקסען,
באנעצען זיין לייב מיט טוי,
ביז ער וועט דערקענען, אז גאט,
דער העכסטער, געוועלטיגט אויף מענשען,
מאכט קיניגין וועמען ער וויל.
און דו, קיניג, ביזט דאך זיין זוהן,
דו האסט דאך געוואוסט דאס אלץ,
דיין מוט אבער איז נישט געפאלען,
דערהויבסט זיך אויף גאט פון די הימלען,
דו הייסט פון זיין טעמפעל די כלים
זיך ברענגען אצינד אין דיין טרינק־הויז
און טרינקסט אין זיי וויין מיט די הארען,
מיט ווייבער און קעבסווייבער אלע
און איהר לויבט און אכפערט די געטער
פון גאלד און פון זילבער,
פון קופער, פון אייזען,
פון האלץ און פון שטיינער
וואס זעהען נישט, הערען נישט, ווייסען נישט —
און אונזער איינציגען גאט,
וואס דיין אטעם ליגט אין זיין האנט,
וואס פיהרט דיך אויף וועגען און שטעגען,
איהם ווילסטו נישט קענען און לויבען,
דעריבער האט ער דיר געשיקט
א האנט־דלאניע דא אויפ'ן וואנט,
וואס האט דיר געצייכענט די שריפט.
און אט ווי די שריפט ווערט געלייזט:
מנא — מנא — תקל — ופרסין;
און אט דער בעדייט פון די ווערטער:
מנא — גאט האט איבערגעציילט
די יאהרען און טעג פון דיין מלכות
תקל — ער האט איבערגעוואויגען
אין שאל דיינע זינדיגע מעשים
ופרסין — צובראכען דיין מלכות,
אוועקגעשענקט מדי און פרס — — —

— — — — — — — — — —

האט קיניג בלשאצר בעפוילען
איהם אנטון א פורפורנע קלייד,
די גאלדענע קייט אויפ'ן האלז.
און אויסרופען, אז ער וועט זיין
אין מלכות א דריטער געביטער.

און אין יענער נאכט איז בלשאצר,
דער קיניג דערשלאגען געווארען.

— — — — — — — — — —

אן איבערזיכטיגע פרוי

(ערצעהלונג) ●●● פון נ. דריי

ס'איז געווען א יאהר פינף נאך אונזער הייראטען, דערצעהלט וועגען זיך א דאמע, א פרוי אין די דרייסיגער, גארנישט קיין מיאוס'ע און אויך גאר נישט קיין נארישע. איך און מיין מאן זענען אין אונזער פערהייראטען לעבען געווען זעהר גליקליך. איך האב מיין מאן משוגע ליב געהאט און ער האט מיך נאך מעהר, נאך שטארקער ליב געהאט ווי איך איהם. מיר האבען געהאט צוויי קינדערלעך. מיין מאן איז געווען אנ'אנגעשטעלטער אין א באנק. צופיל האט ער אפילו נישט פערדינט, אבער סיי־ווי זאנען מיר געווען גליקליך גאר אהן א סוף, אהן א ברעג.

מיר האט זיך אבער אנגעהויבען דאכטען, אז מיט מיין מאן קומט פאר עטוואס אזוינס, וואס ס'דארף נישט פארקומען. גוטע און בייזע ציינגער האבען מיר גענומען אונטערטראגען וועגען מיין מאן גרוסען, פון וועלכע מיר האט זיך גענומען הויבען דער מוח. שווערע, שווערע שטיינער האבען זיך מיר אויפ'ן הארצען אוועקגעלעגט. איך בין ארומגעגאנגען ווי א צומישטע.

איך האב אויסגעפונען, אז מיין מאן איז מיר אונטריי; אז הינטער מיינע פלייצעם פיהרט ער א ליבע מיט א געוויסער מיידעל. איך האב געפיהלט ווי די ערד פון אונטער מיינע פיס וואלט פערזונקען געווארען. איך בין געווען ערנידריגט, אפגענארט, בעליידיגט. די גאנצע וועלט איז מיר עקעלהאפט און פער'מיאוס'ט געווארען.

איך האב קיינמאל נישט געוואוסט, וואס אייפערזוכט בעדייט. ווען מען פלעגט מיר דערצעהלען מעשיות וועגען אייפערזיכטיגע פרויען, פלעגט דאס מיר אויסקומען ווי א געלעכטער. מיר אליין איז קיינמאל נישט אויסגעקומען צו וועמען ס'איז פיהלען אייפערזוכט. א מיידעל בין איך געווען גאר נישט קיין מיאוס'ע. גענוג, גענוג בחורים האבען זיך מיר אין ליבע ערקלערט. דאס־בין איך אלעמאל געווען די יעניגע, וועלכע האט הערצער געבראכען. ווי אזוי־זשע האב איך געקאנט וויסען וואס אייפערזוכט בעדייט? מיט דער ליבע צווישען מיר און מיין מאן איז אויך ער דער ערשטער געווען, וועלכער האט זיך מיר אין ליבע ערקלערט. און כאטש איך בין פאר איהם אויך גוט משוגע געווען, פונדעסטוועגען האב איך אזוי געהאנדעלט, אז דער בחור האט איבערגעלעבט גענוג הארץ־צאפלעניש, ביז ער האט דערלעבט צו הערען מיין צושטימונג.

ווען מען פלעגט מיר דערצעהלען מעשיות וועגען אומגעטרייע מענער, מיט וועמען זייערע פרויען האלטען זיך, פלעג איך נישט קענען פערשטעהן ווי אזוי איז דאס מעגליך. ביי מיר פלעגט אויסקומען, אז אזעלכע פרויען זענען גארנישט ווערט וואס די ערד טראגט זיי, ווייל מיין מיינונג איז געווען, אז מיט אנ'אומגעטרייען מאן דארף א פרוי גאר אהן איבעריגע צערעמאניעס שלאגען כפרות. דאך איצט, ווען איך אליין בין געקומען צו דעם, האב איך דערפיהלט, אז די זאך איז שוין גארנישט אזוי איינפאך.

מיין ערשטער געדאנק איז טאקע געווען פערכאפען מיינע צוויי קינדערלעך, מאכען פון מיין מאן דעם ריכטיגען געלעכטער, און מארש פון הויז ארויס! איך האב אבער גלייך דערזעהן, אז ס'טוט זיך נישט אזוי גרינג ווי ס'טראכט זיך. איך האב טאקע געברענט צו מיין מאן מיט האס, מיט כעס, און בין געווען גרייט איהם אויף שטיקער צוריסען. אבער גאר טיף אין הארצען האב איך געפיהלט, אז איך וועל אהן איהם נישט קענען לעבען.

מיין היים איז געווען פול מיט פרייד, מיט גליק, מיט צוויי קינדערלעך. ווי קען איך נעמען דאס אלץ און צוברעכען און צושמעטערען? האב איך איבערגעטראכט טויזענדער פלענער: איך וועל זיך אויך אויפזוכען א געליבטען. דאס וואלט מיר גארנישט שווער אנגעקומען, וועל איך מאכען מיין מאן אייפערזיכטיג, וועט ער וועגען זיין געליבטער פערגעסען. איך האב אבער געפיהלט, אז איך וועל דאס נישט קענען טון. ס'האט מיך געעקעלט פון דעם געדאנק צו פערפיהרען פאלשע אויף להכעים ליבעס מיט פרעמדע מענער. דער מארך האט מיר געברענט און א גיהנום איז אויפ'ן הארצען געווען.

מיין וועהטאג האב איך געהאלטען אין הארצען פערשטיקט און געשפילט די ראלע ווי איך וואלט פון גארנישט געוואוסט, ווי איך וואלט גארנישט פערדעכטיגט, ביז ס'איז מיר קאפ איינגעפאלען א מאדנער געדאנק:

איך האב זיך דערוואוסט וועגען א געשיכטעלע, ווי איינער א מאן איז געווען אומגעטריי צו זיין ווייב, געפיהרט א ליבעלע מיט א מיידעל. די ווייב האט געוואוסט, האט זי געקלאגט, געיאמערט, געסטראשעט. דער מאן האט זיין ווייב אין דר'ערד געהאט. מיט אמאל האט ער זיין ארבייט פערלוירען, נישט געהאט מעהר די נויטיגע דאלארען צו פערשווענדען אויף זיין געליבטער, געווען נעבעך אויף ריכטיגע צרות. איז געווארען אוים געליבטע. האט ער זיך שוין אין זיינע צרות פאר דעם ווייב געבוקט און געקניהט.

טראכטענדיג וועגען־אט דעם פאל, איז מיר אין קאפ אריין א מאדנער פלאן.

ס'האט מיר געקלאפט א געדאנק, אז ס'וואלט גארנישט שלעכט געווען ווען מיין פערליבטער מאן וואלט זיין ארבייט פערלוירען. אוי, וואלט ער געקריגען אונטערגעהאקטע פליגעלעך! ס'וואלט געווען א בראך אי צו איהם, אי צו זיין געליבטער. ער וואלט אויסגעהיילט געווארען פון אלע קראנקהייטען. ווי אזוי־זשע אבער וועט מען א לעבען מאכען? האב איך ווייטער געהאט פלענער:

כאטש מיין מאן פערדינט א צימליך קליינעם געהאלט, האב איך אבער אזוי אויסגערעכענט געפיהרט די באלעבאטישקייט, אז פאר די עטליכע יאהר, וואס מיר זענען געווען פערהייראט, האבען מיר געהאט אין דער באנק אפגעשפארט א ביסעל געלד. אין מיינע מיידעלשע יאהרען בין איך געווען בעשעפטיגט אין א געשעפט. איז מיין געדאנק געווען, אז ווען מיין מאנדעלע וואלט פערלוירען זיין ארבייט, וואלטען מיר געעפענט א וועלכע ס'איז קליינעם געוועלב. איך בין געווען זיכער, אז מיט מיין ערפאהרונג וואלטען מיר זיך צו עפעס דערשלאגען. וואלט שוין אויסגעקומען, אז איך וואלט געווען די זיגערין אויף אלע זייטען. האט דאך אבער מיין מאן געהאט ארבייט.

האב איך אפגעטון א ווילדע זאך: איך האב פעזוכט דעם הויפט־בעאמטען פון דער באנק, וואו מיין מאן איז געווען אנגעשטעלט. איך האב איהם פערטרויט מיין טראגעדיע און אין מיין ווילדער משוגענער אייפערזוכט האב איך זיך אויף אזוי פיל פערגעסען, דאס איך האב דעם הויפט־בעאמטען פון דער באנק געגעבען אנצוהערען, אז ס'איז נישט צופיל זיכער צו האלטען אין באנק א מאן, וועלכער איז פערהייראט און צו דערזעלבער צייט פיהרט ער מיאוס'ע זייטיגע ליבעס. דער ערנסטער, קאלטער געזיכט פון דעם באנק־בעאמטען האט איצט אויסגעקוקט גאר ווי א שטיק אייז. איך האב געוואוסט, אז איך האב מיין צוועק ערררייכט. איך האב געבעטען ביי דעם באנקבעאמטען, אז מיין מאן זאל זיך נישט דערוויסען וועגען מיין וויזיט. איך האב זיין פערשפרעכען געקריגען.

מיט עטליכע טעג שפעטער האט מען מיין מאן פון זיין שטעל אפגעזאגט. ער איז געקומען אהיים א פערפינסטערטער ווי די נאכט. איך האב פערשטאנען, וואס ס'איז געשעהן. ער האט מיר נאר אנגעזאגט זיין שלעכטע בשורה. שרעק, פערצווייפלונג האט פון זיינע אויגען ארויסגעקוקט. איך האב זיך דערפיהלט געמיין, נידעריג, מיין הארץ איז פערקלעמט געווארען פאר מיין מאן. מיר האט זיך גאר געוואלט אין אלץ מודה זיין זיך און נאר ווייל מיר האט אויסגעפעהלט מוט האב איך איהם נישט דערצעהלט דעם אמת.

איך האב מיין מאן געטרייסט. איך בין געווען צו איהם אויסערגעוועגליך גוט און צערטליך. ער איז געווען א צעררודערטער. מיר האט זיך געדאכט, אז ער פיהלט געוויסענסביסע איבער זיין אונטרייהייט צו מיר. דורך מיין מארך האט זיך דורכגעשניטען א געדאנק, אז וואס וואלט געווען ווען מיין מאן דערוויסט זיך וואס איך האב דא אויפגעטון? איך האב דערפיהלט ווי די פיס בייגען זיך מיר אונטער. איך האב דערפיהלט ווי טראפען שווייס קומען ארוים איבער מיין גאנצען קערפער.

מיין מאן האט געהאלטען אין איין זוכען אנ'אנדערן פאסטען. ער האט אבער גארנישט געפונען. ער האט גענומען פיהלען ביי זיך שטארק אראפגעפאלען. איך האב פון מיין זייט געטון וואס ס'איז נאר געווען מעגליך, דאס ווען מיין מאן פלעגט קומען אהיים זאל ער נאר וואס ווייניגער טראכטען וועגען זיין לאגע. איך האב אויפגעפאסט ארומצורינגלען איהם מיט פרייד און ליבע. איך האב נאר געפוצט און געצירט די קינדערלעך, איך האב געזעהען ווי ווייט ס'האט זיך נאר געלאזען פריי צו מאכען זיין הארץ פון יעדער זארג.

איך האב מיין מאן דערצעהלט וועגען מיין פלאן צו עפענען א קליין געוועלבעל. זיין שעהנער געזיכט איז פלוצים אזוי מיט ערד צומישט געווארען. טויט־שרעק האב איך געמערקט אין זיינע אויגען, מיט א נידריג־פערזונקענעם קאפ, מיט פערבראכענע הענט האט ער מודה געווען זיך אין זיין אומטרייהייט צו מיר. ער האט מיר דערצעהלט, אז ער האט ביז דעם לעצטען אפגעשפארטען דאלאר פערשוועגדעט אויף דער „געליבטער”. ער האט מיר דערצעהלט, אז זייט ער האט פערלוירען זיין ארבייט און האט מעהר נישט געקענט אויף איהר קיין געלד שפענדען, איז ביסלעכווייז געווארען א סוף צו איהר ליבע; אז זי פיהרט זיך איצט ארום מיט אנדערע מענער...

מיין מאן האט ביי מיר פערגעבונג געבעטען. איך האב א ווארט נישט דערמאנט וועגען די פערשוואונדענע געלד. איך האב איהם וועגען גארנישט אויפגעווארפען. איך האב קיין איין ווארט וועגען דעם אלעם נישט אויסגערעדט. ער איז פאר מיר אויף די קני געשטאנען. איך האב איהם אויפגעהויבען. איך האב איהם אויף מיין שויס אוועקגעזעצט. מיט וואס פאר א פייער ער האט מיר געצערטעלט און געקושט!

ווען ס'איז שוין מעהר נישט געווען קיין אפגעשפארט געלד, האט שוין נישט געקענט זיין קיין רייד וועגען עפענען א געוועלב. איז אונזער לאגע געווען נאך ערגער. איך בין געווען זעהר א גוטע מאדיסטקע. איך בין אין דעם פאך געווען במעט ווי א קינסטלערין. האב איך אויפגעזוכט אזא ארבייט

(ווייטער זעה 19־טע זייט)

גזירה פון רבין ר' מענדעלע פון רימאנאוו

אז יודען זאלען פערלאזען די דערפער

פון מנשה אונגער

עס איז א בעקאנטע זאך, אז חסידות, האט זעהר שטארק דערהויבען דעם פאלקס-מענש און עם-הארץ און איהם געשטעלט אויף איין מדרגה מיט דעם „שעהנעם יוד" און למדן. ס'וועט גענוג זיין בלויז צו דערמאנען דאס, וואס דאס חסידות האט געזאגט וועגען בעל-שם-טוב, אז ער האט זוכה געווען צו זיין א פיהרער ביי יודען, נישט ווייל ער האט זיך „אנגעשטאפט דעם בויך מיט גמרא און פוסקים", נאר ווייל ער האט געדאווענט מיט גרוים כונה — און דאוונען מיט כונה, זאגען מיט הארץ א קאפיטעל תהילים, דאס קאן יעדער כשר'ער יוד. די גרינדער פונם חסידות האבען איינגעטענה'ט מיט דעם פראסטען יודען, אז מיט איטליכען ווארט קאן מען זיך בעהעפטען מיט גאט, און „עס מוז נישט זיין דווקא א ווארט פון תורה אדער דאוונען, עס קאן זיין א ווארט, וואס מען זאגט עס ארוים רעדענדיג מיט א מענש אין מארק"... און מען קאן דורך דעם דערהויבען ווערען צו דער מדרגה פון א צדיק...

דאס חסידות האט אבער נישט בלויז דערהויבען דעם עם הארץ פון דער שטאט, נאר אויך דעם ישובניק פון דארף.

א גאר גרויסען טייל פון די חסידישע מעשיות, זענען געווידמעט די מופתים, וואס די רביים האבען בעוויזען פאר די ארענדארען אין די דערפער. עס זענען געווען רביים, וועלכע האבען זיך זייער גאנץ לעבען בעמיהט צו פערבעסערן דעם מצב פון די דארפס-יודן. א היפש ביסעל ווייסט דאס חסידות צו דערצעהלען וועגען ר' לייב שרה'ס, א ר' נחום טשערנאבלער, וואס זענען ארומגעפאהרען איבער פערשידענע שטעט, צונויפגעזאמעלט געלט פאר „פדיון שבויים", כדי אויסצולייזען די ארעמע קרעטשמערס וועלכע האבען נישט געהאט צו בעצאהלען דעם פריז. דאס חסידות האט אויך ארויסגעגעבען א חרם, געגען אויסדינגען קרעטשמעס, און דער חרם האט טאקע זעהר א סך געווירקט, אז די יודען זאלען נישט איבעררייסען די פרייזען ביים פריז, און עס זאל בלייבען זיצען אין דער קרעטשמע דער, וואס האט געהאט די „חזקה" פון פריהער.

א טייל פון די בעגרינדער פונם חסידות זענען אויך יאהרען-לאנג ארומגעגאנגען נע-ונד, אפגעריכט „גלות", כדי זיך צוצוקוקען וויאזוי עס לעבט דער פשוט'ער המון-עם, די פראסטאקעס. און די דארפס-יודען, ווי עס האבען א שטייגער געטון דער רבי אלימלך פון ליזשענסק מיט זיין ברודער, דער רבי ר' זישע, וועלכע האבען אריינגעבראכט דאס חסידות קיין גאליציען.

עס וואלט איבריגענס, געווען א טעות צו מיינען, אז תמיד זענען די ארענדארען געווען „גרוב-יאנעס". דאס חסידות ווייסט צו דערצעהלען א סך מעשיות וועגען דארפישע ארענדארען, וועלכע זענען געווען „בעהאלטענע למד-וואוו'ניקעס". עס איז גענוג צו דערמאנען, אז דער „לובלינער „חוזה" אליין, דער וואס איז געווען דער עמוד-החסידות פון פוילען, שטאמט פון אנ'ארענדארען משפחה, און אז דער זיידע זיינער, ר' קאפל, וועלכער איז טאקע אליין געווען אנ'ארענדאר אינם דארף ליקאווע, נעבען טארניגראד, איז געווען א יוד א תלמיד-חכם, א מופלג און א זעלטענער מכניס-אורח, אזוי, אז ער איז געווען בעריהמט אין גאנץ פוילען מיט זיין צדקה און גמילת חסדים, און ועל כולם — מיט זיין גאוניש'קייט און יראת-שמים.

דער רבי ר' מענדעלע פון רימאנאוו האט דערפיהלט, אז אין די דערפער וועט אונטערוואקסען א דור, וואס וועט זיין אינגאנצען אפגעריסען פון דער יודישער אמונה, האט ער ארויסגעגעבען א „גזירה" צו אלע ישובניקעס פון זיין געגענד, אז זיי זאלען אלע פערלאזען די דערפער און זיך אריבערקלייבען אין דער שטאט אריין.

דער רבי ר' מענדעלע דארף מען נישט פערגעסען, איז געווען נאך דער פטירה פון רבין ר' אלימלך פון ליזשענסק, דער גרעסטער רבי אין גאליציע און פאר זיינם א ווארט האבען געציטערט אלע רביים פון זיין דור. זיין „גזירה" האט דערפאר ארויסגערופען גרוים צערודערונג אין אלע דערפער, א קליינינקייט עפעס? געוואוינט אין די דערפער פון דור-דורות אן, דארט געהאט אייגענע פרנסות, אייגענע הייזלעך, אייגענע שטיקלעך פעלד, אייגענע בהמות און עופות, און מיט אמאל — איבערלאזען דאס אלעס און זיך אריינציהען אין דער שטאט אריין, אנהויבען זוכען נייע פרנסות, און אויסשטעהן די בזיונות פון די שטעטישע בעלי-בתים, וועלכע האלטען זיך פאר גאנצע לומדים און מאכען תמיד חוזק פון די דארפס-לייט. אבער, אז דער רבי הייסט, איז דאך נישט שייך! און ווער וועט זיך דאס וואגען איהם אקעגענצושטעלען?

די דארפס-לייט פון גאליציען האבען דערפאר אפגעהאלטען אנ'אסיפה און זיי האבען בעשלאסען זיך צו ווענדען צום רבי'ן ר' נפתלי פון ראפשיץ, וועלכער איז געווען א חסיד פון רבי'ן ר' מענדעלע, ער זאל זיי געבען אנ'עצה.

דער ראפשיצער רבי האט נעמליך געהייסען די ווען ער האט געהערט פון דער „גזירה", וואס דער רבי ר' מענדעלע האט ארויסגעגעבען, ער האט גע-וואוסט, אז דער רבי ר' מענדעלע איז זעהר א שטרענגער מענש און אז ער זאגט ארוים א ווארט — איז עס פערפאלען. אבער ווי אזוי קען מען ארויפלעגען א גזירה „שאין רוב צבור יכולין לעמוד בה"? א גזירה, וואס בעדייט פאר'ן גרעסטען טייל דארפס-יודען אנ'איינפאכער חורבן?

דער ראפשיצער רבי איז אבער געווען א גרויסער חכם, (ער ווערט אנגערופען: „דער חכם פון די רביים" און זיינע ווערטלעך זענען זעהר שטארק פערשפרייט צווישען די חסידים פון גאליציען און פוילען) האט ער די גזירה מבטל געמאכט אויף זעהר א פלינקען אופן.

דער ראפשיצער רבי האט נעמליך געהייסען די דארפס-יודען אביסעל צו ווארטען, ער האט זיך אויף א פאר מינוט פערטראכט און דערנאך האט ער א געשריי געטון צו זיין גבאי: „ברענג באלד א פערד און וואגען! מיר פאהרען תיכף ומיד קיין רימאנאוו!"

ווארים דער ראפשיצער רבי איז געפאלען אויף א המצאה ווי אזוי די גזירה מבטל צו מאכען.

דאס איז געווען ווינטער-צייט. די קעלט איז געווען זעהר גרוים, פשוט אומצוקומען. דער שניי און די זאווערוכע האט שיער נישט אראפגעריסען די בויד פון דעם וואגען און פערשיט די פערד, אבער אז מען פאהרט — דערפאהרט מען.

אנגעקומען קיין רימאנאוו, איז דער רבי ר' נפתלי ראפשיצער, גלייך פערפאהרען צום רבי'ן ר' מענדעלע אין הויז. דער רבי ר' מענדעלע איז ווי דער שטייגער איז, נישט געווען אין שטוב נאר אין בית המדרש, האט דער ראפשיצער רבי קיינעמען נישט געפרעגט קיין שאלות און האט זיך גלייך א ווארף אריינגעגעבען אין רבי ר' מענדעלע'ם בעט אריין...

ווען די גבאים האבען דערהערט, אז דער ראפשיצער רבי איז אנגעקומען און אז ער ליגט אין בעט, זענען זיי צו איהם אריין פרעגען וואס עס איז געשעהן. אבער דער ראפשיצער רבי האט זיי נארנישט געוואלט ענטפערן. ער האט נאר זעהר שטארק געקרעכצט און געהייסען דערצעהלען דעם רימאנאווער רבי'ן, אז ער איז אנגעקומען.

די גבאים האבען גלייך דערצעהלט דעם רבי'ן ר' מענדעלע די מעשה, און דער רבי ר' מענדעלע האט זיך זעהר שטארק דערשראקען, ער איז גלייך ארויסגעלאפען פון בית-המדרש זעהן וואס מיט זיין תלמיד, דעם ראפשיצער רבי איז אזוינס געשעהן.

ווען דער רבי ר' מענדעלע איז אריינגעקומען האט ער געטראפען דעם ראפשיצער רבי'ן ליגען אין בעט און אלע אברים האבען איהם געציטערט פאר קעלט, האט דער רבי ר' מענדעלע איהם געפרעגט וואס עס איז געשעהן, האט דער ראפשיצער רבי קרעכצענדיג געענטפערט, אז די קעלט האט איהם אויפ'ן וועג אדורכגענומען אדורך און אדורך, ממש עד כלות הנפש, און ער האט זיין אלטען רבי'ן דערצעהלט:

„פריהערדיגע צייטען — האט דער ראפשיצער רבי געקרעכצט — אז מיר פלעגען ווינטער-צייט פאהרען צום רבי'ן, פלעגען מיר אפטרעטען אין די יודישע קרעטשמעס, וואס זענען געווען אויפ'ן וועג, כאפען אביסעלע משקה, אביסעלע טיי זיך צו דערווארעמען די ביינער, און דערנאך ווייטער פאהרען. איצט אבער, נאך דעם רבינ'ס גזירה, ווען די דארפס יודען אנטלויפען פון די קרעטשמערס, איז נישטא צו וועמען אריינצוגעהן, ביי וועמען זיך אפצורוהען — איז טאקע ממש סכנות נפשות. איהר זעהט דאך רבי — האט דער ראפשיצער רבי ווייטער געזאגט — ווען איך, וואס האב נאך ווארעמע מלבושים, האב אזוי שווער געליטען פון דער קעלט, וואס-זשע וועט שוין זיין מיט די ארעמלייט, די מדינה-געהערס, וואס געהען צו-פוס פון איין שטאט אין דער צווייטער אריין? זיי וועלן פשוט אומקומען פאר קעלט"...

— אזוי, אזוי — האט דער רבי ר' מענדעלע געמורמעלט — יודען קענען נאך אומקומען, חלילה, און אלץ צוליב מיין גזירה?...

און דער רבי ר' מענדעלע האט זיך פערטראכט און ער האט פלוצלינג א געשריי געגעבען:

— היה לא תהיה! עס טאר אזוי נישט בלייבען! די גזירה מוז באלד בטל ווערען; יודען דארפען וואוינען אין די דערפער, כדי עס זאל זיין אנ'ארט, א מקום מקלט פאר די עוברי-דרכים!

— רבי — האט דער ראפשיצער א געשריי געגעבען — איך בין שוין געזונט!

אזוי ארום — דערצעהלט מען צווישען די חסידים אין גאליציען — איז דערהאלטען געווארען דער יודישער ישוב אין די דערפער פון גאליציען.

בכלל האט דער ראפשיצער רבי כל ימיו מקרב געווען די ישובניקעס און זיי געהייסען תמיד פערבלייבען ביי זייערע פעלדער און שענקען.

סבות, פאלגען און הייל-מעטאדען

(מעדיצינישע שמועסען וועגען סיפיליס)

פון ד"ר ה. רושאנער

סאלווארסאן

עס איז זיכער נישט פאראן קיין איין מעדיצין אין דער מאדערנער הייל-קונסט, וואס זאל זיין אזוי בעקאנט און פאפולער ווי סאלווארסאן.

ארויסרעדענדיג דאס ווארט סאלווארסאן, הויבט יעדער גלייך אן טראכטען מכח סיפיליס. ווען מיר וועלען דערצו צוגעבען, אז דאס דאזיגע הייל-מיטעל איז ענטדעקט געווארען דורכ'ן יודיש-דייטשען געלעהרטען פראפ. עהרליך, און אז די דאזיגע רפואה איז ביז'ן היינטיגען טאג די ווירקזאמסטע ביים היילען די סיפיליס - קראנקהייט, שעפען מיר דערמיט אוים כמעט אלץ, וואס עס ווייס וועגען דעם פרעפאראט דער ברייטע עפענטליכקייט.

עס וועט אבער יעדער מסכים זיין מיט אונז, אז דאס איז אביסעל צו-ווייניג. מיר וועלען דעריבער זיך בעמיהען אויפצוקלערען וואס עס איז אייגענטליך אזעלכעס דער סאלווארסאן, און וואס בעשטעהט זיין גרויסער אויפטו און דערגרייכונג.

סאלווארסאן איז אנ'ארשעניק - קאמפאזיציע, וואס ענטהאלט אין זיך א ריזיגען טייל פון דאזיגען עלעמענט, ד. ה. עס געפינט זיך אין איהם ארשעניק ביז 40 פראצ. אין אנהויב איז סאלווארסאן געווען בעקאנט אונטערן נאמען „606". עס איז אבער שווער געווען פראקטיש אנצווענדען דעם פרעפאראט, מחמת מ'האט איהם געמוזט צולאזען אין א גרויסער מענגע פון פליסיגקייטען. דערביי האט מען פריהער געדארפט ענטשפרעכענד צו נייטראליזירען דעם פרעפאראט. צוליב דעם דאזיגען טעם האט פראפ. ערליך געשטרעבט צו מאדיפיצירען דעם דאזיגען פרעפאראט, אז ער זאל לייכטער קענען בענוצט ווערען אין טעגליכען געברויך, ד. ה., אז ער זאל קענען צולאזען ווערען אהן שום פארבערייטונגען אין א קלענערער דאזע דיסטילירט וואסער. די דאזיגע בעמיהונגען זענען בעקרוינט געווארען מיט דערפאלג. פראפ. ערליך האט ענדליך ערפינדען דעם פרעפאראט „914", אדער נעא-סאלווארסאן, דאס איז א העל געלער פראשעק, וואס צופליסט לייכט אין דיסטילירט וואסער. אין פערקויף געפינט זיך דער דאזיגער פראשעק אין קליינע גלעזערנע פלעשלעך, פון וועלכע עס ווערט אויסגעפלומפט די לופט, דאס ווערט געמאכט צוליב דעם, כדי דער פרעפאראט זאל קענען בלייבען א לענגערע צייט אונפערענדערט. די לופט ענדערט דעם צוזאמענשטעל פון דעם פרעפאראט און ער ווערט זעהר גיפטיג און מען טאר איהם דאן מעהר נישט בענוצען.

איצט בענוצט מען כמעט אויסשליסליך נעא-סאלווארסאן. סאלווארסאן בענוצט מען נאר היינט נאר אין זעלטענע אויסנאהם-פאלען. אויב מיר רעדען אלזא וועגען סאלווארסאן, און מיר וועלען נאך אין דאזיגען ארטיקעל א סך מאל דערמאנען דעם אויסדרוק, מיינען מיר פאקטיש נעא-סאלווארסאן.

דער סאלווארסאן ווערט איינגעשפריצט נאר אין די אדערן (בלוט-וועגען) נאר אזא איינשפריצונג איז ווירקזאם. אנ'אנדער אופן פון איינשפריצען מיט סאלווארסאן, וועט נישט נאר האבען קיין שום ווירקונג, נאר דאס קען נאך ברענגען צו גאנץ שווערע פאלגען.

ביסמוט

ביסמוט איז דאס מוזיקעל אין דער משפחה פון די מיטלען געגען סיפיליס. הונדערטער יאהרען איז קוועקזילבער געווען די זעלבסהערשערין אין דער מלוכה פון קאמף געגען סיפיליס. סאלווארסאן האט רעגירט און פערנומען א גאר אנגעזעהן ארט, שיער נישט דעם סאמע אויבען-אן סך-הכל א צוויי צעהנדליג יאהר.

דער יונגסטער אין דער משפחה איז ביסמוט. אמת, נאך אין יאהר 1889 האט ד"ר באלזע גע-פרובט צו בענוצען ביסמוט ביי סיפיליס-קראנקע. די עקספערימענטען, וועלכע ער האט אדורכגעפיהרט אויף הינט, האבען נישט געבראכט קיין גינסטיגע רעזולטאטען.

ערשט די בעריהמטע פארשונגען פון לעוואדיטי האבען בעוויזען די וויכטיגקייט פון ביסמוט ביים היילען סיפיליס. אין אלע לענדער האבען די בעריהמטעסטע סיפילידאלאגען גענומען קאנטראלירען און פארשען די ענטדעקונג פון לעוואדיטי, דער רעזולטאט דערפון איז געווען, אז ביסמוט איז אנערקענט געווארען נישט נאר אלס א וויכטיג הייל-מיטעל, וואס קען דרייסט פערטרעטען דעם גרייז-גרויען פאטריארך קוועקזילבער, נאר ער איבערשטייגט איהם אפילו אין געוויסער הינזיכטען.

קוועקזילבער קען ארויסרופען א שטארקע אנצינדונג פון דער שליים-הויט פון מויל, איבערהויפט פון די דזשאנסלעס. נישט זעלטען רייצט אויך דער קוועקזילבער די נירען. צוליב דעם טאקי ווערט ער לעצטענס אפט ארויסגעשטופט פון דער טאג-טעגליכער פראקטיק און ווערט פערטרעטען פון דעם נייערפינדענעם ביסמוט.

מ'מוז אבער צוגעבען, אז אין געוויסע פאלען ווערט קוועקזילבער יא בענוצט, ספעציעל אין פראנקרייך. מיר בענוצען קוועקזילבער ביים ווידערהאלען די בעהאנדלונג, ווען ביסמוט איז שוין געווארען עטליכע מאל בענוצט. דאן פערטרעט איהם דער קוועקזילבער אדער דאן ווען די ביסמוט-פרעפאראטען ווערען שלעכט פערטראגען.

אויב מיר זאגען, אז ביסמוט איז א ווירקזאם מיטעל געגען סיפיליס, מוז מען אבער דערביי אונטערשטרייכען, אז נישט שטענדיג איז זיין ווירקונג אנ'אויסגעצייכענטע. אזוי, למשל, ווערען די קליינע סימפטאמען (הויט-אויסשלאג א. ד. גל.) אמבעסטען בעאיינפלוסט פון דאזיגען מעדיקאמענט. אבער דער מצב פון בלוט און רוקענמארק ווערט ווייניגער בעאיינפלוסט פון ביסמוט. אויף די מעטא-סיפיליטישע ערקראנקונגען ווירקט דער ביסמוט כמעט גארנישט.

עס איז א בעקאנטע זאך, אז דאס מוזיקעל אונאפהענגיג פון זיינע פעהיגקייטען און מעלות, איז דאס בעליבטעסטע קינד אין דער משפחה. דערמיט האבען פיל געוואלט אויסטייטשען די סיבה פון דער צוגעבונדענקייט פון פיל ספעציאליסטן צום ביסמוט. די אויספיהרונגען פון די פראפעסארען גוזשרא און מיליאן בעווייזען, אז דער ביסמוט האט פאקטיש אלע אייגענשאפטען צו ווערען אנערקענט און בענוצט. די דערמאנטע פראפעסארען, וועלענדיג אויף א פלאסטישען אופן און מיט א מאטעמאטישער פינקטליכקייט בעווייזען די געגענזייטיגע בעציהונג און ווירקונג פון די דריי וויכטיגסטע הייל-מיטלען געגען סיפיליס, ד. ה. ארשעניק - פרעפאראטען (סאלווארסאן). ביסמוט און קוועקזילבער, האבען געפונען א מאטעמאטישע אויסרעכנונג. אננעמענדיג, אז די ארשעניק - פרעפאראטען (סאלווערסאן) ווירקען אויף 10, איז די ווירקונג פון ביסמוט גלייך 7 און קוועקזילבער 4.

פּינילע מזיק
גיט לשון

צ׳געדענקץ, יאַטן, וואָס כאָב ענק פּויטן; אכטוגן פראַטיג פּאַציילט? צ׳געדענקץ, אַז איעך אין גיגאַנגע אָף אולאָפּ, יעץ על איעך ענק פּאַציילן ווי איעך בין, צ׳ווייסץ ווי איעה בין? באַן יאם בין איעך!

צ׳מיינץ, באַן לאָדזוער ים, באַ דעיר לודקע? באַן יאם לעיבן דיגיניע, אין קאַוויע, כבין גיגאַנגע פּיעכאָטע ב׳יז כ׳בין גיקימע קא קאַוויע.

כאַב דו גיטראַפּן א סאַך יאַטן פּין שמולן געסל, ווי זענע דא אין דעיר קלאַניע פּון זשעטעקאַק, אינדזוערס אַ יאַט, דעיר גרעיזוער, איז דאָ אַ גאַנצער קראַווניק. עיער גייט אין קאָרצע הויזן מיט א שפּאַלט אין פּירט די לאָדזשער יאַטן אָפּן יאַם

ווי זיי אָנע מיעך דערקנאַסט, אָבן זיי מיט מיער גיגאַט אַ גידילע:

— פּיניעלע! פּיניעלע מאַזיק — אָבן זיי גישריגן. מ׳דאַרף דיך דו מיטן לעיבן. קים אין דעיר קלאַניע, געב אַ קיק אָפּן קראַוונעק, אָפּן גרעיזוער מיט די קאָרצע הויזן, עסט די פּלאַצן פּין גילאַכטער.

אָב איעך גיזוגט לוי מיט א ספּודניצע — איעך גיי ניש, איעך בין גיקימע אָף אולאָפּ אין באַסטא!

אָבן זיי גיזוגט:

— פּיניעלע, קים עלן מיער דיער געיבן אַנ׳אַנדערן [illegible] נציק איבערציטיען, עסט אסזעיען ווי אַ גאַנצער טיליגענט.

אָב איעך צי זיי גיזוגט:

— גייץ אין ווערץ רועד אין צעשיט! אָט אַזוי גיי איעך. אין דעיעם אנציק גיי איעך. מאַן באַליטער הוילעך על איעך, ניש אַנדערש מאַבן! אָט אין מאַנע דזשוראַווע הייזליך, אין מאַן ליפּטיק מי־נאַרקעלע און אין דעים שובראַנע היטעלע על איעך ענק אָף ציזעצעניש גיין און טאַקיש דו באַ ענק אין קאַוויע, אימעטים בין איעך אַ באַליטער יאַט, דעיר ג׳שוואַוירענער בערגער פּין שמולן געסל. אַז ס׳גע־שפּעלט [illegible] ניש, קענט עץ ענק פּעשטעלן די שליפּיעס — צפּאַשטייט?

אָב איעך זיי גיט אַראַגיזוגט? דאַוואַל זאַצץ בעגריסט, אַ וואַרימע גרינסקע פּאַר אלא יאַטן אין יאַטיכעס פּון גאַנץ באַליט [illegible] פּין שמולן געסל.

ענקער פּיניעלע

גראַף קאַלי.

נישט אין לאַנד פון האָטענטאָטען

נישט אין לאַנד פון האָטענטאָטען,
נישט אין לאַנד פון מענשען-פרעסער,
נאָר אין לאַנד פון דיכטער, דענקער
ווידער הערשט די פויסט און מעסער,

און קיין פּיפּס נישט... אויף די מיילער
האָט מען אָנגעהאַנגען שלעסער....
דער ערלייזער — וואָס זיין נאָמען
נישט כדאַי איז צו דערמאָהנען...

אויפגעהעצט האָט זיינע „העלדען“
צו עקסצעסען און פּאָגראָמען.
אין דעם לאַנד פון שאָפּענהויער
און פון בעטהאָווען און קאַנט

הענגט אויף יודען איצט אַ טרויער,
הערשט אַצינד די שוואַרצע האַנט.
יודען קרעכצען, יודען זיפצען,
ס׳איז מיט זיי דאָך גאָרנישט גוט
וועט משיח איצט נישט קומען
זענען יודען דאָרט קאַפּוט....

* * *

קום שוין משיח אַראָפּ אויף דער ערד
קען זיין אויף אַ קליינענקען ווייסענקען פערד
קען זיין אויף אַנ׳אויטאָ, קען זיין אויף „עקספּרעס“
נאָר קום שוין וואָס שנעלער.... בעוויַיז אונז דיין נס....
קום שוין משיח, ס׳איז צייט שוין געווים
עס איז כלה פּרוטה אַצינד מן הכיס....
עס איז כולו חייב... סיי גרוסע, סיי קליינע
אפילו „זשענעווע“ זאָגט איצט: „ישקינו“....

מכּה פּענסיאָנאַטען

די קאַלומנער פּענסיאָנ[illegible]ן האָבען זיך ספּעצ־יאַליזירט אויף פאָלגענדען אופן:

אין שאַר׳ס פּענסיאָנאַט ווערען מאָגערע מענ־שען — דיק און פעט און אין אַנדערע פּענסיאָנאַטען פערקעהרט: דיקע ווייבער בעקומען די „ליניע“.

• • •

אַ ווישניאָווא־גורער פּענסיאָנאַט־אייגענטימער האָט דערצעהלט, אַז זיינע געסט האקען אַזויפיל אַריין אין זיך, אַז אָפּטמאָל מוז ער אַרויסרופען די סטראַזש־אָגניאָווע, אויסצופּלומפּן ביי זיינע געסט די מעגען.

* * *

מ׳האָט געפרעגט א פּאָדעמביער פּענסיאָנאַטניק

— פאַרוואָס זעהט איהר עפּעס אַזוי שלעכט אויס?

—צוליב׳ן עסען — האָט ער געענטפערט.

— דהיינו?

— איך האָב מיר געמאַכט א פּענסיאַנאַט, עסען מיך די געסט בדלות — האָט דער פּענסיאָנאַטיק געענטפערט.

קאַפּריזנער.

בּידע שרעקען זיך
נאָך חצות אין „העלענאָוו“

ער: פאַננע סטעפע, וואָס קוקען זי זיך עפּעס כסדר אַרום?

זי: כ׳האָב מורא די מאַמע קאָן מיך דאָ פּאַקען מיט איהן, וועט זי מיך שעלטען.

ער: און איך האָב מורא, זי זאָל אונז ביידע נישט בענשען...

קאַפּריזנער.

פּייטעל און טרייטעל

פּייטעל: זאָג מיר טרייטעל, וואָס איז דער אונטערשיד פון א יוד אַ סוחר ביז זיין ווייב די לעטניטשקע?

טרייטעל: דער חילוק איז דער, וואָס זי זיצט און נעמט צי, און ער „נעמט צו“ און דער־נאָך געהט ער „זיצען“.

[illegible]נער.

שוין איינמאָל אַ באַנע

מוסאָליני האָט אַרויסגעשיקט צום הויך קאָמי־סאַר פון די איטאַליענישע קאָלאָניעס אין אַפריקע גענעראל דע־באָנא אַ דאַנק־דעפּעשע פאַר זיין צוגרייטונגס־אַרבייט פאַר דער איטאַליענישער אר־מעע.

— יאָ, אַזאַ באַנע קומט אַמאָל שטאַרק צונוץ! בעניעלע זאַלץ.

דאָס עסען איז שולדיג

מאַדאַם (צו דער קעכין) וואָס איז מיט דיר רוזשע יעדע וואָך האָסטו אַנ׳אַנדערען חתן?

— וואָס זאָל איך טון, אַז די עסענס, וואָס מ[illegible] קאָכ[illegible] אונז שמעקען זיי נישט.

קאַפּריזנער.

דער קונדס

הומאָר ● סאַטירע ●

● צוזאַמענגעשטעלט פון אב—נעק

בײלאַגע צום „נייעם פאָלקס־בלאַט“ נומער 173 פרייטאַג, דעם 26 יולי 1935

אונטערהאַנדלונגען וועגען א פעראייניגטען יוד. וואהל־בלאָק...

פאליטיק פון דער וואך

וואס שטייט איצט אין מיטעלפונקט פון דער וועלט־פאליטיק ? נישט עפעס אנדערש, ווי די ביטערע לאגע פון היטלעריזם אין דייטשלאנד.

דאס פאלק האט זיך ווי מען זעהט, שוין ארומגעזעהען צו וואס עס דערפיהרט דאס פיהרעכטס פון דעם „פיהרער" און עס הויבט שוין אן צו מורמלען. אז עס האט גענוג די „גליקען". עס איז דארט אין דעם „פיהרערס" קעניגרייך גאר נישט אין ארדנונג.

שטעהען די וועלט־דיפלאמאטען און גאפען, מיטייטש ? שוין אזוי געשווינד זיך אליין דעמאסקירט ? ווילען דאך מאנכע אפהוזקן פון ענגלאנד הלמאי זי האט געשלאסען מיט׳ן נאצישען דייטשלאנד א ים־אפמאך. קומען אבער אנדערע און זאגען, אז מען זאל זיך פערלאזען אויפ׳ן ענגלענדער, וויל ער, דער ענגלענדער, זעהט שטענדיג מיט א מינוט פריהער, קומט אויס, אז דאס וואס מיר זעהען ערשט איצטער, וואס עס קומט פאר אין דעם נאצישען רייך, האט שוין דער ענגלענדער געזעהען פריהער.

יא, אזוי איז שוין דאס אויף אונזער דיפלאמאטישען וועלטעל ! עס הויבט זיך אן דער באנקראט פון „דריטען רייך" דארף מען שוין צוגרייטען א „פערטען רייך". נישטא וואס צו זאגען, נישטא וואס צו טענהן. מען מוז מודה זיין, אז דער דייטש, איז ארבייטסזאם א פאר פעסטע ידים האט ער נאר קאפ — דאס דארף מען זוכען ביים ענגלענדער, גאר נישט קיין וואונדער, וואס דער דייטש זעהט אזוי אויס צרהדיג — ער דרעהט זיך ארום אהן א קאפ !

זי האט זיי געהאט
און איהם האבען זיי געפעהלט

אין קאלומנע איז מען שטארק עוסק אין קארטען, דער עולם האלט אין איין „טאשן". מיסכאקט נא פראווא אי נא ליעווא, איינער פון די פענס־אנאט־געסט איז אזוי פערקאכט אין אויבער אייכעל, אז ער פערגעסט אינגאנצען אהיימצוקומען שלאפען.

די טעג האט זיך זיין ווייב גערעכט אין דער קימפעט. דער מאן האט ערגעץ ביינאכט „געטאשט" און דערווייל איז דאס ווייבעל געלעגן גע וואָרען מיט א בן זכר.

אהיימקומענדיג אין דער פריה, זאגט די קימפעטארין צום מאן :

— דו זעהסט, יונה, דו האסט ערגעץ געשפילט אין קארטען, און דא האבען מיך גוטע מלאכים געהיטען !

— דיך האבען זיי געהיטען, און דארט האבען זיי מיר געפעהלט — האט ר׳ יונה געענטפערט.

דערצעהלט פון בע—א—גע.

מאנספערשוינעז און מאנס־פערשוינעז
בעניעלע לערנט פשט

ווי די דייטשע צייטונגען מעלדען, האט מען איינגעזעצט אין תפיסה א 15 יעהריגען בחור, ווייל ער האט מאנס געווען א 9 יעהריגע ארישע מיידעל.

לייענענדיג די ידיעה, זאגט בעניעלע זאלץ אזוי :

— צי א 15 יעהריג יונגעל איז א מאנספער שוין בין איך שטארק מסופק. נאך מעהר בין איך מסופק, צי א 15 יעהריג יונגעל איז פעהיג מאנס צו זיין, נאר אז אלע דייטשען זענען מאנס־פערשוינען — אין דעם בין איך זיכער !

בעניעלע זאלץ.

שוין איינמאל א לאסט
שמועס אין סוחרים־פאראיין

— וואס געהט איהר, ר׳ יודעל, עפעס אזוי איינגעהויקערט ?

— וואס איז דער חידוש, איך בין דאך א טרעגער.

— וואס טראגט איהר ?

— דעם גאנצען „אורזשאנד" טראג איך אויף מיינע פלייצעס.

קאפריזנער.

גליקליכע און אומגליקליכע

אונזער קאפריזנער פילאזאף זאגט אזוי :

ווילסטו זיין גליקליך א חודש — האב חתונה

— ווילסטו זיין גליקליך אויף דעם גאנצען לעבען — בלייב א בחור.

קאפריזנער.

נאר א לעטניסקע !

— איהר ווייסט, א לעטניסקע איז באמת זעהר א גוטע זאך.

— איהר זיצט דאך נישט אויף דער לעטניסקע?

— ס׳איז גענוג, אז מיין ווייב זיצט.

א מענש מאכט א טעות
פון
ב. קאוונער

א מענש, אויב ער איז טאקע א מענש, מוז ער מאכען טעות׳ן.

נישט קיין מענש מאכט נישט קיין טעות ; דאס איז זיכער ווי צוויי מאל 5 איז 10 און 3 מאל 3 איז 9.

אפט קומען ארויס זעהר קאמישע טעות׳ן אויב מען האלט נישט אפען די אויגען.

און אמאל קומען ארויס טראגישע טעות׳ן ; זעהר טראגישע

איך ווייס, למשל, פון א פריינד וואס האט חתונה געהאט מיט א מיידעל וואס קומט פון א צווילינג. פערשטעהט זיך, אזביידע שוועסטער האבען אויסגעזעהען גלייך, די זעלבע הויך, די זעלבע שפראך, די זעלבע שמייכלען, די זעלבע האר, אויגען און געזיכטער. נישט מעהר וואס איינע האט מען גערופען זשעניא און דער צווייטער פעניא

האט מיין פריינד געהייראט מיט זשענין. אויף מארגען, נאך דער חופה, האט זשעניא ארייגענומען איהר שוועסטער, פעניין, צו זיך אין הויז, זי זאל האבען א היים. און אזוי ווי מיין פריינד האט זיך נישט געמאכט קיין סימן ווער עס איז זיין ווייבעל זשעניא און ווער עס איז איהר שוועסטער פעניא, האט ער אפטמאל געמאכט א טעות ; ער האט גענומען פעני׳ן אויפ׳ן שויס, געקושט זי, געהאלזט זי, אמאל זיך געקריגט מיט איהר, און זי גיט אפ אלע זיינע פערדינסטען אין די מאדע־מאגאזינען.

דער סוף איז געווען זעהר, זעהר א טראגישער ; צום יאהר איז מיין פריינד געווארען א פאטער פון צוויי יונגלעך ; ביידע שוועסטער זענען געלעגען אין קימפעט אין איין צייט, אין איין וואך ; און ער, דער פריינד מיינער, האט געדארפט פראווען צוויי ברית׳ן און האבען דאפעלטע הוצאות.

זיי טענה איז געווען : אז ער האט נישט געוואוסט ווער־איז־ווער ; ווער ס׳איז זיין פרוי זשעניא און ווער ס׳איז זיין פרוי׳ס שוועסטער פעניא ; ער האט פשוט געמאכט א טעות. און אזוי ווי זיין פרוי׳ס שוועסטער האט געשוויגען, נישט גערעדט א ווארט. האט ער אויך געשוויגען... וואס וועט ער געהען שרייען, אז זי שרייט נישט ? און ער איז דאך געווען זיכער, אז פעניא איז זשעניא.

ערשט איצט, ווען ביידע שוועסטער זענען געלעגען אין קימפעט, האט מען פערשטאנען, אז מיין פריינד האט געמאכט א טעות.

און כדי ער זאל ווייטער נישט מאכען קיין טעות, האט מען געשיקט נאך דער מאמען פון ביידע טעכטער. זי זאל אויסגעפינען ווער ס׳איז זשעניא און ווער ס׳איז פעניא ; ווער פון די צוויי שוועסטער עס האט חתונה געהאט און ווער נישט.

מחמת די מאמע פון דעם צווילינג האט געהאט א סימן : ביי דזשעני׳ן אונטער א פאכווע איז געווען א רויט פינטעלע, א קליינס, אזוי גרויס ווי א מאן־קערענדל, און ביי פעני׳ן, די נישט־פערהייראטע איז קיין רויט פינטעלע נישטא.

אז מען האט דאס אויסגעפונען, האט מען דזשעני׳ן אנגעטון א רויט בענדעל ארום האלז און פעני׳ן נישט.

האט מיין פריינד געוואוסט, אז די מיט׳ן רויטען בענדעל ארום האלז איז זיין געזעצליכע פרוי און די אהן דעם בענדעל איז נישט מעהר ווי זיין שוועגערין, פעניא.

און כדי די שוועגערין, דאס מיידעל, זאל נישט קריגען קיין שלעכטען נאמען, זי זאל קענען א שידוך טון און אויך חתונה האבען ווי איהר שוועסטער דזשעניא, האט מען בעשלאסען איהר קינד איבערגעבען צו דער פערהייראטער שוועסטער עס זאל הייסען, אז די פערהייראטע, האט געהאט א צווילינג, צוויי יונגלעך אזא זאך וועט זיך לייגען אויפ׳ן שכל : א מאמע פון א צווילינג האט אויך געהאט א צווילינג.

אט אזוי האט מען געראטעוועט די נישט פערהייראטע שוועסטער.

איז דאך, דאכט זיך, גוט און פיין און לאגיש ? האט עס ווידער נישט געטויגט !

וואס־זשע איז ווייטער פארגעקומען ? ווילט איהר וויסען, וועל איך אייך זאגען :

ווען זשעניא איז איינגעשלאפען און איהר שוואגער איז געווען ערגעץ אוועקגעגאנגען, איז פעניא געגאנגען און ארונטערגענומען דאס רויטע בענדעל פון איהר שוועסטער׳ס האלז און עס זיך אנגעטון...

פערשטעהט זיך, אז דער פריינד מיינער האט ווידער גענומען מאכען טעות׳ן...

אבער די שולד איז נישט געווען זיינע ; ער האט דאך בלויז געזוכט דעם האלז וואס טראגט דאס רויטע בענדעל...

זענען ווידער ארויסגעקומען גרויסע צרות.

זשעניא, די געזעצליכע פרוי, האט גע׳טענה׳ט, אז א חוץ דעם רויטען בענדעל ארום איהר האלז, איז אויך פערהאן א רויט פינטעלע אונטער׳ן ארעם. און אט א דאס פינטעלע קען מען ביי איהר נישט צונעמען ; דאס איז א געבורטס־פינטעלע ; און אז איהר מאן דארף עס שוין וויסען און אויפהערען מאכען אזעלכע טעות׳ן...

דער סוף איז געווען אי א קאמישער, אי א טראגישער : נאכדעם ווי [illegible] שוועסטער זענען ווידער אמאל געלעגען אין קימפעט, האט די אהן דעם רויטען פינטעלע, זיך ארויסגעצויגען און די מיט׳ן פינטעלע איז געבליבען אין הויז, אלס די געזעצליכע פרוי.

ערשט איצט ווייסט מיין פריינד ווער עס איז זיין פרוי און ווער עס איז זיין שוועגערין...

עס האט איהם גענומען דריי יאהר צייט אויסצוגעפינען די טעות׳ן.

קורצער פרייטאג
און שבת הגדול

קורצער פרייטאג : ערקלערט מיר, פאניע שבת הגדול, איהר לייענט דאך גאזעטען, טא ערקלערט מיר, פארוואס האבען היטלער׳ס תלמידים איצט ווידער גענומען ווילדעווען ?

שבת הגדול : וואס פאר א חודש האבען מיר איצט ?

קורצער פרייטאג : תמוז.

שבת הגדול : ווייסט איהר נישט, אז תמוז איז דער הויך־סעזאן פאר משוגעים !

בעניעלע זאלץ.

א בעקאנטער

קעלנער (צום גאסט) וואס קוקט איהר אזוי פערקלערט אריין אין דער זופ ?

גאסט : אין דער זופ ליגט א ביין, קאן איך מיך נישט דערמאהנען, וואו איך האב איהם פאראיאהרען געזעהן.

ביז מנחה למעריב
א קאפעלע פאליטיק

— האסט געהערט ? דער פראנצויזישער מיניסטער לאוואל ,האט ארויסגעגעבען 28 פונקטען ווע גען פערבעסערען די לאגע אין פראנקרייך.

— פארוואס עפעס גראד 28 פונקטען ?

— כמנין כח.

* * *

— איך פערשטעה נישט : פאר די וואהלען צום סיים און סענאט, טוט מען אזוי שטארק „קלויבען" און דאך כאפען זיך אריין אזויפיל ווערעמדיגע !..

* * *

— דו האסט געלייענט אין „פאלקסבלאט", אז אין נייעם סיים וועלען זיין 4 פרויען־דעפוטאטקעס?

— נו, יא, נאך „שלשה אבות" (דרייפאכיגע וואהלען צום : סיים, סענאט, פרעזידענט) קומען „ארבע אמהות".

* * *

דער „פעלקישער בעאבאכטער" פערעפענטליכט א בלבול, אז די יודען פון שטעטעל פארכים, האבען אויסגעגאסען אומריינינקייטען אויף די קעפ פון דייטשע זעלנער.

— דאס איז אן׳אומפערשעהמטער ליגען : צי וויסען דען נישט די דייטשען, אז אויב זיי זענען פארכים, איז שוין ביי זיי לאנג אויסגעגאסען אויף די קעפ !

די קאפ ! בעניעלע זאלץ.

פון וואהל־פראנט

מחמת דעם, וואס די סיים־וואהלען זענען בעשטימט געווארען אויפ׳ן אכטען (סעפטעמבער), האבען א סך פארטייען ארויסגעלאזט אויפרופען צו שטימען און אכטען. א צווייטע טייל דאגעגען — מ׳זאל נישט שטימען און די וואהלען פער־אכטען.

בעניעלע.

אויף דער פליאזשע

ערשטער : די בלאנדינקע מיט די בלויע אויגען, וואס ליגט דארט ביים ברעג איז זעהר א סימפאטישנע פרוי, א שאד, וואס זי האט שוין א מאן.

צווייטער : איך בעדויער דאס אויך — איך בין איהר מאן — נישט פאר אייך געדאכט.

קורץ און שארף
שמועס אין שניאווער וואלד

ער : נו, פאנע פייטשע ,ס׳איז איהן פשיעמנע צו שפאצירען מיט מיר אזוי שפעט אין וואלד ?

זי : וואס רעדען זי ? כ׳וואלט נישט מורא געהאט צו שפאצירען מיט איהן פון דאנען קיין לאדז צו ר׳ יאסעלע פיינער גלייך אונטער די חופה־דרענגלעך.

קאפריזנער.

א גלייך געשעפט

— זעה נאר, יאסעל, איך האב ביי דיר געבעטען א גמילת־חסד 50 זלאטעס, און דו האסט מיר געגעבען נאר 25 זלאטעס !

— מיר האבען געמאכט א גלייך געשעפט : דו האסט היזק 25 זל. און איך האב אויך היזק 25 זלאטעס.

קאפריזנער.

בעניעלעס 7 חכמות
פון דער וואך

.1

דער אנפיהרער פון פראנצויזישען צענטראל־קאמיטעט צו העלפען די פליטים פון דייטשלאנד, אנרי בעראנזשע, האט אפגעשטעלט די פינאנסיעלע הילף לטובת די פליטים.

יא, רבותי, דאס שטיצען געפאלענע, איז נישט קיין אנגענעהמע בראנזשע.

— .2 —

— וואס זענען די דייטשע נאציס ווידער אויסען מיט דער נייער כוואליע עקסצעסען ?

— זיי ווילען ביי די יודען מאכען אני׳עק צו עסען.

— .3 —

— פארוואס הערט נישט אויף צו רוישען און קאכען צווישען די מלוכות וועגען אביסיניען ?

— גאר פשוט : זיי אלע זענען אויסען נאר אביס ־ענין.

— 4 —

נארוועגיען האט ערקלערט, אז זי האט בדעה ארויסצוטרעטען פון פעלקער־בונד.

— זי זאגט ,אז נאר־וועגען איהר זאל זיך דער פעלקער־בונד נישט זארגען.

— .5 —

זאגט מיר, כ׳בעט אייך, ווער האט איצט איינגענטליך די שליטה אין דייטשלאנד ?

— די ס. א.

— וואס איז דאס ס. א. ?

— סטרא אחרא !

— .6 —

— פארוואס לויבען די דייטשע אנטיסעמיטען אזוי זייער ראסע ?

— ווייל „ראסע" מאכט : רשע אריער סימן עמלק.

— .7 —

— ווייסט איהר, ווי אזוי ס׳זענען געקומען די לעצטע אנטי־יודישע עקסצעסען אין דייטשלאנד ?

— יא, צוליב א קינא בילד.

— יא, פריינד, אלע יודישע צרות און אומגליקען קומען פון קנאה.

בעניעלע זאלץ.

ער האט איהם דערקענט

1־טער : איהר זענט מיר שטארק בעקאנט ; מיט 2 וואכען צוריק האב איך אייך געזעהען אין א רעסטאראן. כ׳דערקען אייך אן פאלטען.

2־טער : ווי אזוי ? איך האב דאך גאר דאמאלס קיין פאלטען נישט געטראגען ?

1־טער : יא, אבער איך האב איהם דאמאלס געטראגען !

קאפריזנער.

„יוסף און זיינע ברידער“

וועגען בייעם ראמאן ● פון טאמאס מאן ●

פון ד"ר א. קאראלניק

טאמאס מאן איז אריינגעקומען אין דער אייראפעאישער ליטעראטור מיט א יאהר דרייסיג צוריק — טאמאס מאן ווערט איצט אלט זעכציג יאהר — מיט דעם ראמאן „די בודענבראקס“, דעם ראמאן פון צעפאל. ער האט זיך געשטעלט א פראבלעם, די דעקאדענץ פון א לעבענסשטייגער, דער צעפאל פון בירגערליכקייט; דאס הייסט, לעבען ווערט דעקאדענט, פערלירט זיין אורשפרינגליכע קראפט און זיין נויטוועגדיגקייט, ווען דערפירט ביז צו דער בירגערליכער פארם, ביז צו דעם „עטאס“, דער מידה, דער מאראל. און אט אזוי געהט די ליניע. לכתחילה דער כאאס, שפריצט ארויס פון איהם א מעכטיגער לעבענס־שטראהל, שיילט זיך אויס א פערזענליכקייט און שאפט פאר זיך א וועג, מאכט דעם געזעץ, און געזעץ ווערט דער ווילען פון דעם איינצעלנעם. דערנאך צעטיילט עס זיך, ווייל עס צעשרייט זיך דער לעבענס־שטראהל. עס ווערט א פאנטאן, עס ווערט א רעגעל, א געוואוינהייט, א שטייגער, און די אורשפרינגליכע ענערגיע שעפט זיך אויס.

אזוי דער פראבלעם פון די „בודענבראקס“, דער פראבלעם פון דער מאראל און פון דער געזעלשאפט, דער בירגערליכער, ציוויליזירטער געזעלשאפט.

דער קינסטלער שטעלט זיך די פראגע: וואו איז מיין נויטוועגדיגקייט, וואס איז די נויטוועגדיגקייט פון אט דעם גאנצען קאמפלעקס פון געדאנקען און פון מידות, פון געוואוינהייטען און פון שטייגערס, וואס מען רופט אן קולטור? זענען זיי אלע בערעכטיגט, האבען זיי א ממשות, אדער איז עס בלויז א נעץ פון ווערטער, וואו מיר האבען זיי פערשפונען? האבען די ווערטער א ווערט, אדער זיי זענען נישט מעהר ווי זייפענבלאזען אין דער לופטען? „איך שטעה צווישען צוויי וועלטען, פיהל זיך נישט היימיש אין קיינער פון זיי, און עס איז מיר אביסעל שווער“. אזוי זאגט טאניאקרעגער אין טאמאס מאנ'ס בעוואוסטער דערציילונג. דער מענש, וואס איז א שארלאטאן און א קינסטלער, אנ'אויפריכטיגער און אנ'אפנארער אין דער אייגענער צייט; אזוי זאגט טאמאס מאן. און עס איז איהם אזוי שווער, אז ער דערפיהרט דעם פראבלעם צו א טראגישען סוף אין אנ'אנדער דערציילונג, אט דער וואונדערבארער געטאקטער, שפראכליך און פארמעל געשליפענער נאוועלע „דער טויט אין ווענעציע“. דארט דערצעהלט ער וועגען א קינסטלער, גוסטאוו אשענבאך, א דיכטער און א לעהרער, א רייפער מייסטער, צופרידען מיט זיך אליין און די וועלט מיט איהם. און אט פלוצלינג דערפיהלט ער, עס רייסט זיך אריין אין זיין לעבען, דעם אזוי איינגעארדענטען, דעם עטישען, די ברוטאלע מאכט פון ליידענשאפט, פון אומגעזעליכקייט, פון אומנארמאלקייט. ער פערליבט זיך אין א יונגעגאמן. און ער זעהט פאר זיך דעם תהום, די אלע ווידערשפרוכען פון דער נאטור, די אומנויטוועגדיגקייט פון אלע אונזערע ווערטען, די אוממעגליכקייט פון יעדער גאנצקייט. דאס אלץ ווערט אזא שווערע לאסט אויף דעם קינסטלער, אויף דעם קולטור מענשען, גוסטאוו אשענבאך, אז ער געפינט נישט קיין אנדער אויסוועג, ווי די צעשיידונג מיט'ן לעבען. ער געהט אריין אין דעם ים, געהט ווייטער און ווייטער, איבער די קני, איבער דעם קאפ, ביז ער פערשווינדט אין די כוואליעס. אויף דעם אפגרונט פון דעם זיין וויל ער געפינען דעם גרונט פון דעם לעבען.

און ווידער רוקט זיך אוועק דער מיטעלפונקט. אשענבאך האט אפשר געפונען דעם לעצטען ענטפער; טאמאס מאן — נישט. כל־זמן ער לעבט, כל־זמן דער מענש, יעדער מענש, לעבט, קומט פראגע און ענטפער, און נאך אמאל, מיט עקשנות. תמיד די איינענע פראגע און ענטפער, זענען בלויז דער איינציגער צוויי־געזאנג; ריכטיגער, אז זיי ביידע טאנצען מיט פערפלאכטענע הענט א דועט ארום דער אייזענער נויטוועגדיגקייט, דערפאר און דערפון די איראניע.

איראניע מיינט — שטעהן פון א זייט, אפילו פון זיך אליין. דער אמת'ער איראניקער איז א מין מאנסטער, ער האט צוויי פאר אויגען — די צוויי מענשליכע אויגען, וואס קוקען אין דער וועלט אריין, און צוויי אויגען אין דעם הינטער־קאפ, וואס עגבערן זיך איין אין דעם מארך, אין די פסיכישע פראצעסען. ער, דער איראניקער, זעהט נישט בלויז דאס געזעהענע, נאר דאס זעהען, און לאזט נישט צו, אז א כימערע זאל ווערען רעאל, אז אנ'איינבילדונג אדער א פארשטעלונג זאל ווערען ווירקליך. און אט אזא מייסטערווערק פון איראניע שאפט טאמאס מאן אין זיין „צויבער־בערג“.

שוין דער איינפאל אליין, די גאנצע קולטור וועלט אויסמאלען אין פארמען, אין סימבאלען פון קראנקהייט. א סאנאטאריע אויף א בארג, לונגען־קראנקע ראנגלען זיך מיט'ן טויט, געניסען דאס לעבען, אומעטיג, אפגעזונדערט, און דערפאר איז דאס גאנצע לעבען ביי זיי אזוי פערטיפט. יעדעס ווארט, טאקע ווייל עס בלייבט זיי אזוי ווייניג, בעקומט א מעטאל־קלאנג און שווערגעוויכט. גאנץ אייראפא געהט דארט פערביי. האנס קאסטראפ, דער דייטש; סטענברין, דער מערב־מענש פון לאטיינישער קולטור; קלאווידיא, רוסיש־אזיאטיש; נאפטא, דער יוד — אלערליי געשטאלטען און אלע אין א טויטען־טאנץ, אין א שלייער־טאנץ ביי דעם אפרונט. און איבער די אלע ווידערשפרוכען און דער גאנצער פאלעפאנישקייט פון דעם טויט־קראנקען און אייגענטליך נארמאלען — ווייל וואס איז דאס לעבען בכלל, אויב נישט קיין שפינעל־טאנץ מיט'ן טויט — שוועבט די פיינע, טרויעריג־שמייכלענדיגע איראניע פון טאמאס מאן. האנס קאסטראפ שטעהט ביי דעם בעט פון זיין טויטען שוועסטערקינד, יאאכים, און — ער וויינט. „אבער ער האט אויך געוואוסט, אז אין די דאזיגע טרעהרען איז געווען אביסעל מוקום און אלבומין“. האנס קאסטראפ, טאמאס מאן, טוזיאזם. סוף כל סוף — מוקום און אלבומין.

עס קומט די מלחמה, די נאך־מלחמה צייט. א ווייסט דעם סוד פון טרעהרען, און ווייסט, אז זיי זענען אויך א פיזיאלאגישער פראצעס, און מען דארף זיך נישט איבערנעמען מיט דעם טראגישען געפיהל און מען דארף זיך נישט גרויסען מיט ענגאנצע וועלט־ צעפלאכטען, צעשויבערט, פונאנדער, און טאמאס מאן פערלירט זיך אין איהר. ווייל ער וויל זיך אין איהר געפינען, ווערט ער אין איהר פערבלאנדזשעט, ווייל ער וויל שלום מאכען מיט א געוויסען עטאס, מיט א לעבענס־שטייגער, פערלירט ער זיין וועג. און ער הויבט אן אויך זיך צו וואונדערן און צו פרעגען: איז דא א נויטוועגדיגקייט? איז דא א צופאל? וואס איז דאס?

און דער קינסטלער זוכט דעם וועג אויף צוריק, צו דער יוגענט, צו דער פרישקייט, צו די צייטען, ווען דאס אלץ, וואס איז פאר אונז ווי אנ'אפגעטראגען קלייד, איז נאך געווען א נייער געוועב, אדער אפשר נאך מעהר — א פרישע פלאנץ, וואס האט געזאלט ווערען א געוועב. ווייל א קינסטלער, ווי טאמאס מאן, מוז זיך פרעגען ביי יעדען ווערק זיינעם: פארוואס? ווי איז ער צו איהם געקומען? פארוואס האט ער איהם געשריבען? ער איז נישט דער גלאט־דערצעהלער, מעשיות־שפינער, אויסטראכטער. ער בעזיצט נישט די געטהע'שע לוסט צו פארמולירען, די תאוה פון אויסטראכטען. ביי איהם איז אלצדינג צוויי־געשפרעך און צוויי־געזאנג. טאמאס מאן האט צוגעלעגט זיין אויער צו דעם אלטען קוואל און געוואלט דערהערען דעם אור־קלאנג, און האט דערצעהלט, וואס ער האט דערהערט, אויף א וואונדערליכען אופן, אזוי ניי און פריש, ווי קיינער נישט פאר איהם, אין דעם ראמאן — ניין, דאס ווארט פאסט נישט — אין דעם פסיכאלאגיש־איראנישען עפאס, „יוסף און זיינע ברידער“.

עס איז אייגענטליך נישט מעהר ווי די אזוי גוט בעקאנטע לעגענדע פון מכירת יוסף, אט די ביבלישע מעשה, וואס זי איז דערנאך געווארען אויסגעברייט און אויסגעפוצט פון די פערשידענע מדרשים און לעגענדעס. גארנישט צוגעגעבען, גארנישט גענומען. אבער די פארם, און די פערטיפונג!

עס האט מיך אפט געוואונדערט, פארוואס האבען יודען אזוי ווייניג ביבלישע ליטעראטור. וואונדערליכע טעמעס, פארטיגע בילדער, גרויסארטיגע געשטאלטען, און די יודישע האנט ריהרט זיך צו זיי נישט צו. די גריכען האבען אין זייער לעגענדען־אוצר געהאט נישט מעהר ווי דריי אדער פיר טעמעס — עדיפ, אגעמעמנאן, מעדעא; דאס הייסט, פאטער פראבלעם, הערשאפט, ליבע, און ארום די דאזיגע דריי פראבלעמען, און ארום די דאזיגע דריי טעמים האט אויפגעבליהט א געוואלטיגע דראמאטורגיע. יעדע דראמע פון עסכיל, סאפאקל אדער עווריפיד נישט מעהר ווי א וואריאציע אויף איינער פון די דאזיגע טעמעס. א אומדערשעפליכער קוואל פאר דער ווייטערער אייראפעאישער ליטעראטור.

ביי יודען אבער א מילגרוים פול מיט טעמעס און די קערנער צופאלען און קיינער הויבט זיי נישט אויף. און ריהרט זיך צו א מאדערנער יוד צו א ביבלישער טעמע, ווערט זי סענטימענטאל פאטעטיש־נאציאנאל, רעליגיעז; אבער דאס מענשליכע פעהלט — דאס אייביג־מענשליכע, אט, ווי, צום ביישפיל, אין ריכארד בער־האפמאנס דראמע „יעקב'ס חלום“. היסטארישע מעטאפיזיק, רעליגיעזער פאטאס, אבער יעקב דער מענש ווערט פערנעפלט, ווערט פערשוואונדען, און מען ווייסט נישט צוליב וואס דארף מען איהם אריבערטראגען פון דער אלטער, פרישער מזרח'דיגער בלויקייט אין דער צפונ'דיגער גרויקייט. אויב שוין לעגענדע, איז דאך די ביבלישע די מעגליכסטע. אזוי קורץ און פול מיט אנדייטונגען, מיט מעגליכקייטען. יודען האבען נישט קיין דיסטאנץ צו דער ביבעל און צו זיך אליין. זיי זענען אזוי נאהענט, אז זיי פיהלען נישט די פרישקייט, די מארגענדיגקייט פון דער ביבעל. מיר זעהען אברהם, יצחק און יעקב מיט היינטיגע אויגען. פאר אונז זענען זיי אויך די געפלאגטע און אלטע; מיר זעהען זיי שוין אין אונזער צער, אין אונזער אלטקייט און נישט אין זייער יוגענטליכער פרישקייט, ווייל זיי זענען יונג געווען אהן אנ'אנהויב.

טאמאס מאן האט דיסטאנץ. פאר איהם איז די ביבעל דער ערשטער קוויל־פונקט פון דער היינטיגער מערב'דיגער וועלט־געשיכטע, דער ערשטער שפראץ. אלט ווי די וועלט זאל נישט זיין, גרייז־גרוי שוין, דעמאלט, ווען אברהם איז ארויס פון אור כשדים, דארט ביי דעם מיטעלענדישען ים, אין כנען, ביי חברון, איז געווען אנ'אפשטעל. די וועלט געשיכטע האט זיך פערקירעוועט, און טאמאס מאן וויל זי זעהן נאך אמאל אין איהר ערשטען דרעה אויף א נייעם וועג, אין איהר ערשטער, נאר נישט אויטאמאטיש־געווארענער בעוועגונג. „זעהט, א שאטענדיגע לבנה־נאכט איבער א שטילער, קליינבארגיגער לאנדשאפט. פיהלט די מילדע פרישקייט פון אנ'אויסגעשטערענדער פריהלינג־נאכט“. אזוי פערענדיגט ער דעם פראלאג צו די געשיכטען פון יאקאב. און ער דערצעהלט זיי אונז, די חלומות פון יעקב, זיינע זכרונות; אט אזוי ווי יעקב דערצעהלט זיי, זיצענדיג אונטער דעם הייליגען בוים“, אין א פריהלינג־אווענד, אויף א בערגעל צום צפון פון חברון, צו מזרח פון דעם וועג, וואס פיהרט פון ירושלים — דערצעהלט זיי צו זיין זיבעצען־יעהריגען זוהן יוסף, זיין אויג אין קאפ, דער זוהן פון זיין עלטער, דער זוהן פון זיין ליבע. „דומוצי“, קינדעלע, אזוי האט איהם יעקב גערופען, אזוי האט איהם רחל גערופען אין זייער באבילאנישער שפראך. יוסף שעהן ווי א חלום, קלוג, געניט אין אלע וויסענשאפטען פון זיין צייט און מיט אלע פעהלערן און מעלות פון א קינסטלער. און דער גרעסטער פעהלער איז — צופיל געזעהן, צו־ווענינ געשוויגען. אלצדינג דערצעהלט און אלצדינג געפארבט.

טאמאס מאן שפרייט אויס פאר אונז די געצעל־

(ווייטער זעה 19־טע זייט)

די געשיכטע פון דער „דרייפוס-אפערע“

פון מ. יארבלום

עס האבען זיך נאך געפונען מענשען, וואס האבען נישט געהאט די איבערצייגונג, אז עסטערהאזי איז באמת דער מחבר פון „בארדערא“; פאן שווארצקאפען האט געמאכט א סוף צו די דאזיגע ספקות; מיט עטליכע יאהר צוריק זענען ערשינען די זכרונות פון דעם דאזיגען מיליטער אטאשע, וואס האט זיך בעטייליגט אין דער לעצטער מלחמה זיין געוויסען האט ווייזט אויס נישט גערוהט. ער האט געטראגען אויף זיך א מאראלען שולד — ער האט דאך געקענט מיט איין ערקלערונג מאכען א סוף צו די אלע מאכינאציעס פון גענעראל־שטאב; ער וואלט דאך געקענט זאגען קלאר און בולט, אז עסטערהאזי איז דער שפיאן. נאר ער האט דאס נישט געטון, לויט'ן בעפעהל פון בערלין, פון פאן בילאוו; די דייטשע רעגירונג און אויך שווארצקאפען האבען איינינע מאל געלאזט וויסען, אז זיי קענען נישט דרייפוסן, נאר מען האט זיי נישט געגלויבט, — עס איז דאך קיין ספק נישט געווען, אז א שפיאן האט פערקויפט דאקומענטען דעם דייטשען מיליטער־אטאשע, ווער איז ער, אויב נישט דרייפוס? דאס האט שווארצקאפען נישט געזאגט — זיין גאנץ לעבען האט ער געשוויגען. ערשט נאך זיין טויט זענען ערשינען זיינע זכרונות — אין וועלכע ער ערקלערט קלאר זיינע בעציהונגען מיט עסטערהאזי — וואס פלעגט איהם ברענגען דאקומענטען, אויך די יעניגע דאקומענטען, וואס זענען אויסגערעכענט אין „בארדערא“ — און אז דער דאזיגער „בארדערא“ איז פון עסטערהאזי'ס כתב יד.

דערמיט פערענדיגט זיך די געשיכטע פון דאזיגען בעריהמטען „בארדערא“, וואס איז געווען דער אנהויב און די סיבה פון א גראנדיעזען פראצעס און פון אזא לאנג דויערענדער מלחמה, ביי וועלכער עס זענען מאביליזירט געווארען אלע כחות פון לאנד — די כחות פון דער רעאקציע און פון דער דעמאקראטיע און פון דער וויסענשאפט! און געזיגט האט די דעמאקראטיע און די אמת'ע וויסענשאפט!

נאר עס וועט זיין איבערטריבען צו זאגען, אז אלע זענען שוין איצט איבערצייגט אין דעם, אז דער „בארדערא“ איז די ארבייט פון עסטערהאזי'ס האנד. ניין, עס איז נאך פערהאן א גרופע פראנצויזען, וואס האלטען זיך פעסט ביי דער מיינונג פון 1894. אפילו די קלארע ערקלערונגען פון וויכטיגסטע עדות — פון שווארצקאפען — האבען נישט געקענט ברעכען די אידעען פון די דאזיגע „טראדיציאניסטען“ — זיי גלויבען, אדער ריכטיגער, זיי רעדען איין דעם עולם, אז דער גענעראלשטאב איז געווען. איז און וועט אלעמאל זיין גערעכט. דאס איז א רופע ראיאליסטען, וואס לעבען נאך מיט האפנונג, אז דער גרויסער רעטער, דער קעניג, זיין מאיעסטעט וועט זיך ווידער זעצען אויפ'ן טראן און ראטעווען דאס לאנד פון די רעפובליקאנער, סאציאליסטען, פראגמאסאנען און יודען.

דער בעקאנטער גייסטיגער פיהרער פון דער דאזיגער סעקטע שארל מאראס, וואס איז נאך אין די ערשטע יאהרען פון דער אפערע געשטאנען אין די רייהען פון די אנטי־דרייפוסארען, שרייבט נאך ביז איצט, אז דרייפוס איז דער מחבר פון „בארדערא“. ער געפינט, אז עסטערהאזי אליין האט זיך פערקויפט די יודען, דערמיט וואס ער האט ערקלערט, אז דאס האט ער געשריבען דעם דאקומענט. עסטערהאזי — א יודישער אגענט!

א צווייטער מאנארכיסט, קאלאנעל לארפענט האט אנגעשריבען א בוך, אין וועלכען ער בעמיהט זיך צו מאכען צו נישט די זכרונות פון שווארצקאפען. און דאס אויפ'ן סמך פון די אלטע דאקומענטען און ארגומענטען, דורך און דורך פאלשע, בעהויפטונגען אין דער לופטען אהן בעווייזען, אהן לאגיק, און די דאזיגע עקשנות בעצוועקט איין ציל — ראטעווען דעם כבוד פון די מיליטער־שעפען. אויך אפילו פשוטע פאלסיפיקאטארען, וואס פאבריצירען אויפ'ן עקעלסטען אופן פאלשע דאקומענטען, — ווי דער קאלאנעל האנרי, ווערען העראאישע פאטריאטען און פאלען קרבנות פון זייער פאטריאטיזם.

די דאזיגע סעקטע האלט זיך פעסט ביי דער ערשטער תקופה פון דער געשיכטע פון „בארדערא“ גלויבען זיי ערנסט? דאס איז א ספק. נאר זיי דארפען דאס צו זייער טעזע. צו זייער אלגעמיינער פאליטיק — זשארזש קלעמאנסא. וואס איז ביי אלע זיינע חסרונות געווען אנ'אינטערעסאנטע גייסטרייכע פערזענליכקייט, און וואס האט בלי ספק געשפילט די בעדייטענסטע ראליע אין דער דרייפוס אפערע, האט נישט לאנג פאר זיין טויט אין א שמועס מיט זיינעם א פריינד, זעהר ריכטיג כאראקטעריזירט די דאזיגע לייט.

„בשעת דער מלחמה — זאגט קלעמאנסא — האב איך געטראפען דרייפוסארען און אנטי דרייפוסארען, און צווישען זיי אנטי־דרייפוסארען פערביסענע, וואס זענען גרייט געווען אריינצופאלען אין אטאקע, ווען מען האט נאר אנגעהויבען צו רעדען וועגען דעם ענין... א מיינסטען טייל שוטים... נאר אויך מענשען מיט א קלארען שכל מיט קעפ אויף זייערע פלייצעס... נאר וואס דען? זיי האבען נישט ליב די יודען; האלטען זיי, אז צוליב שנאה צו יודען און ליבע צו א מין פאטערלאנד, וואס זיי האבען זיך אויף זייער אופן ווילקירליך פאבריצירט. קען מען טרעטען מיט די פיס דעם שכל, דעם יושר און די מענשהייט... דאס הייסט אפשר געהען אביסעל צו ווייט — זאגט קלעמאנסא, מיט זיין געוועהנליכער איראניע. און צום סוף: „עסטערהאזי האט זיך מודה געווען אין זיין שולד — שמועסט קלעמאנסא — נאר די געשיכטע געהט שוין אויף אזא אופן. דאס ווערט א זאך פון גלויבען, א קאלעקטיווער היפנאטיזם — פונקט ווי יעזוס, וואס געהט אויף די כוואליעס. מען קען זיי זאגען: עס איז דאך נישט מעגליך צו געהן אויף די כוואליעס, זיי וועלען אייך ענטפערען: קלערט זיך דאס אויף, ווי איהר ווילט... איך האב געזעהען! דערויף איז נישט פערהאן קיין שום תשובה. אין דעם מאמענט, ווען מען דיסקוטירט נישט די פראגע, אויב דרייפוס איז שולדיג אדער נישט, נאר אויב עס [illegible] אדער נישט, אז דער שולדיגער זאל זיין א יוד, אויב עס איז שלעכט פאר דעם פאטערלאנד און פאר דער ארמעע, אז א מיליטער־געריכט זאל קענען האבען א טעות א. א. וו. קען דאס אייך פערפיהרען ביז צו דעם עק פון דער וועלט“.

דער אלטער קלעמאנסא, וואס האט בעסער, ווי ווער עס איז געקענט די „אפערע“ און וואס איז געווען געגען דעם, אז דרייפוס זאל אקצעפטירען די גנאדע, כדי בעסער צו קענען פיהרען ווייטער דעם קאמף — ער האט גוט געקענט די אנטי־דרייפוסארען און האט ריכטיג כאראקטעריזירט זייער מענטאליטעט. נאר מען דארף נאך צוגעבען איין זאך: א חוץ די דאזיגע פאנאטיקער, וואס האבען בלינד געוואלט גלויבען אין דרייפוס'עס שולד זענען געווען אויך בעוואוסטזיניגע פאליטיקאנער, וואס האבען געקענט אלע מאכינאציעס און שווינדלערייען פון די מיליטער לייט און פון די יעזואיטען, און האבען געוואוסט, וואס פאר א שארלאטאן עס איז געווען עסטערהאזי — זיי האבען געוואוסט אויך וואס איז בעגרינדעט די בעשולדיגונג געגען דרייפוסן — נאר זיי האבען בעוואוסטזיניג, צוליב זייערע צוועקען, מיטגעמאכט די דאזיגע [illegible] פאליטיק...

צו דער דאזיגער קאטעגאריע געהערט בלי ספק די גרופע פון קאלאנעל לארפענט, פון שארל מאראס — פון דער באנדע [illegible], וואס גרופירט זיך ארום זייער אנטיסעמיטישער ראיאליסטישער צייטונג „ל'אקסיאן פראנסעז“, זיי האבען איין צוועק: דיסקרעדיטירען די רעפובליק, די רעפובליקאנער, די סאציאליסטען, די יודען און דער ביי זענען אלע מיטלען גוט — אפילו פאלשקייטען.

און צום סוף: צווישען די קלעריקאלע עלעמענטען, וואס האבען פאנאטיש געגלויבט אין דרייפוסעס שולד, געפינען זיך איינציגע מוטיגע מענשען, וואס זוכען אליין דעם אמת. אין דעם פרט איז אינטערעסאנט דער גלח לעקאניע — ער האט ארויסגעלאזט א בוך איבער דער „קירכע אין פראנקרייך אונטער דער דריטער רעפובליק“; אין דעם דריטען חלק פון דאזיגען בוך, וואס האט צוליב פערשידענע אינטריגעס [illegible] דעם מחבר, לאנג נישט געקענט זעהען דאס ליכט, איז פערהאן א פרק געווידמעט דער דרייפוס־אפערע.

אט וואס דער גלח לעקאניע שרייבט:

„איך מוז זיך קודם כל מודה זיין: [illegible] וואס ביז דעם היינטיגען טאג אויפ'ן יסוד פון די אורטיילען פון די צוויי מיליטער געריכטען, און פון עדות זאגען פון פינף קריגס־מיניסטארען, האבען מיר געגלויבט אין דרייפוסעס שולד. אלזא שטודירענדיג אין משך פון [illegible] די קאמפליצירטע דאקומענטען פון דער אפערע, הויפטזעכליך די בעריכטען פון געריכט, די אנקעטעס און די ויכוחים פון קאסאציאנס־געריכט פאר רעווידירען דעם פראצעס פון רען, האבען מיר געפיהלט, אז אונזערע אידעען בייטען זיך, אונזערע פאראורטיילען פערשווינדען. מיר האבען פעסטגעשטעלט מיט א שמערצליכער געפיהל, אז מיר האבען געהאט אין יענער צייט א טעות. און מיר גלויבען, אז עס איז אוממעגליך צו פארשען מיט אויפמערקזאמקייט די דאזיגע אפערע און נישט צו קומען צום זעלבען אורטייל. ווי מיר, נאר איינמאל דעם אמת געפונען, צי קענען מיר דאס נישט פראקלאמירען הויך, אויב מיר ווילען נישט בלייבען ליגנער כלפי אונז גופא? און דאס געהען מיר טאקע טון, ריזיקירענדיג אפילו צו שטויסען די געפיהלען פון א סך מענשען“.

דאס הייסען רעדען מוטיג — א גוטע לעקציע פאר דער קליקע פון „אקסיאן פראנסעז“.

נאר דער גלח לעקאניע האט געהערט צו די אויסנאהמען.

(ענדע)

נייער פאלקסבלאט

דאָס לאָדזשער לעבּען

נייער פאלקסבלאט

ליקווידירטע פאַבריק-סכסוכים

אין די פירמעס „בּרידער פינטשעווסקי" און „האָראַק"

(א) אויף דער נעכטיגער קאָנפערענץ אין אַר־בּייטס־אינספּעקטאַריאַט איז ליקווידירט געוואָרען דער סכסוך אין דער פאַבּריק פון דער פירמע „בּרי־דער פינטשעווסקי", זדונסקע־וואָליע.
די אינהאַבּער פון דער פירמע האָבּען מסכים געווען צו אויסגלייכען די שכירות, און צו אויס־צאָהלען זיי אין 3 ראַטעס.
שטיצענדיג זיך אויף דעם, האָבּען די אַרבּייטער דעלעגאַטען גע'פּועל'ט בּיי די 300 שטרייקענדע אַר־בּייטער, זיי זאָלען אַרויס פון דער פאַבּריק, וועלכע זיי האָבּען געהאַט אָקופּירט.
די פאַבּריק גופא וועט אָבּער איצט מוזען בּלייּ־בּען שטיין אויף 5—6 וואָכען, מחמת'ן מאַנגעל אין בּעשטעלונגען.
נעכטען איז אויך ליקווידירט געוואָרען דער סכסוך אין דער פאַבּריק פון דער פירמע האָראַק, רודע־פּאַבּיאַניץ.

דאָס ווייסער פון אויג...

א קליינגקייט, מיט וואָס ער האָנדעלט אַלץ — מיט דענקמעלער, מיט טראַמוואַיען, מיט פּומערוואַרג און אַנדערוואַרג

(א) בּשעתו איז דורכן לאָדזשער שטאָטישען גע־ריכט פער'משפּט געוואָרען א געוויסער יוזעף קאַפּיד־לאָווסקי, וועלכער איז בּעשולדיגט געוואָרען אין א גאַנצער רייה שווינדלערייען — אויף 3 יאָהר טור־מע, און נאָכן אָפּקומען די שטראָף — אַרויסגעשיקט צו ווערען קיין קאָראַנאָווא אינם אַנשטאַלט פאַר אומ־פּערבּעסערליכע פערבּרעכער.
קאַפּידלאָווסקי האָט דאַן געגען דעם פּסק־דין אַפּע־לירט, און נעכטען איז פאָרגעקומען דער אַפּעלאַציע פּראָצעס אין היגען קרייז־געריכט.
בּעת'ן פּראָצעס האָט זיך אַרויסגעשטעלט:
זיין פּערבּרעכערישע קאַריערע האָט ער אָנגעהויבּ־בּען נאָך אין 1919, זייענדיג אין מיליטער, וואו ער האָט צוגע'גנב'עט פון דער מיליטערישער קאַסע 15 מיליאָן מאַרק, מיט דעם געלד דעזערטירט, און איז דאַן פער'משפּט געוואָרען אויף אַכטהאַלבּען יאָהר טורמע.
אין 1927 איז ער אַנגעקומען פון דער טורמע קיין לאָדז, און האָט אויף דער פּעטריקאָווער גאַס פערלייגט א בּיוראָ אויף צו פערקויפען פּאַרצעלאַציעס אין דער בּיאַלאָוויעזשער פּושטשע. אויף דער דאָזי־גער „אימפּרעזע" האָט ער „כּשר פערדינט" אָנ'ערך פון 2 מיליאָן זלאָטעס, און איז נעלם געוואָרען.
שפּעטער אַביסעל איז ער דערשינען אויפן וואַר־שאַווער האָריזאָנט, וואו ער האָט פערקויפט פאַר 12.000 זל. א סוחר פון פּויזען אויף שמעלץ דעם... דענקמאָל פונם קעניג זיגמונט.
אַזוי אַרום האָט ער זיך פערשאַפט אויף הוצאות הדרך און איז געקומען קיין לאָדז, וואו זיין ערשטע „טראַנזאַקציע" איז געווען צו פערקויפען עפּעס א פּויערל פון נאָוואָסאָלנאַ בּתור מציאה, פאַר 500 זל. בּסך הכל דעם... טראַמוואַי נומער 3.
גלייך דערנאָך האָט ער אָבּער געמוזט גיין אויף „ספּאַטשינעק" קיין וואַרשע, וואו מ'האָט איהם פער משפּט אויף 3 מיט א האַלבּ יאָהר, פאַרן פערקויפען דעם קעניגליכען דענקמאָל.
אָפּגעזעסען, ווי א טאַטע — קומט ער אין 1934 צוריק אין זיין ליבּלינג־שטאָט, אין לאָדז, קלינגט גלייך אָן טעלעפאָניש צו דער פירמע העסע, שטעלט זיך פאָר, אַלס אַדוואָקאַט פיליפּקאָווסקי, און הייסט זיך צושיקען א פּאַלטען, אָבּער א פיינעמסטען האַלץ־פּאַל־טען...
בּאַלד דערנאָך ווערט איהם קיהל אַרומצוגיין אין העסעס פּאַלטען, קלינגט ער ווידער צו דער פירמע גאָרעליק, און דאָס מאָל שוין, אַלס אַדוואָקאַט רומ־שעוויטש (פאַרוואָס נישט רומשטיקעוויטש — ווייסט מען נישט) און הייסט זיך צושיקען א פוטער פון פוטערלאַנד.
מיט'ן בּלויזען פּאַלטען און פוטער קאָן ער נאָך משמעות קיין שבת נישט מאַכען, בּעגייט ער נאָך א גאַנצע רייה פערשידענע גרעסערע און קלענערע שווינדלערייען, בּעטיטלענדיג זיך מיט יתרו'ס נעמען.
לסוף ווערט ער געוואויר, אַז א געוויסער זעל־ווער איז בּעשולדיגט געוואָרען אין קאָמוניזם, און אַז מ'האָט איהם אַרעסטירט — ווערט ער איבּער־נאַכט מגולגל אין א נעהיים־אַגענט און פערנעהמט דעם אַרעסטירטענס זאַכען — חפצים און מלבּושים — בּלומרשט אויף אַדורכצופיהרען א רעוויזיע, און פערפאָהרט מיט זיי בּיז צום טויער פון אויספּאַר־שונגס־אַמט, וואו ער לאָזט אָפּ דעם סטרוזש, וואָס איז מיט איהם מיטגעפאָהרען, און לאָזט זיך אַליין אַוועק אויף א זיכערען אָרט.
דעמאַסקירט איז ער ערשט שפּעטער געוואָרען אין פּיאָנטקאָווסקיס צוקערניע, וואו אויסגעבּענדיג זיך אַלס דאָקטאָר, האָט ער שפּעקולירט אויף א נייעם קרבּן.
אויף דעם נעכטיגען אַפּעלאַציע - פּראָצעס איז קיין שום נייעס אין דעם ענין נישט אַריינגעטראָגען און דאָס קרייז־געריכט האָט אַלס אַפּעלאַציע - אינ־סטאַנץ, בּעשטעטיגט דעם אורטייל פון שטאָט־גע־ריכט.

ציוניסטען־האַנדווערקער!

1

וועהלט אייערע פאָרשטעהער, וועלכע פיגורירען אויף דער ליסטע פון דער ציוניסטישער אָרגאַ־ניזאַציע אין פּוילען

ערמעגליכט זיי דעם קאַמף פאַר א מאַסען־עליה פון האַנטווערקער קיין ארץ־ישראל

1

שטימט פאַר דער ליסטע 1

פּרעזידענט לוסטריירט ווייטער די שטאָטישע אַרבּייטען

נעכטען האָט דער פּרעזידענט אינזש. גלאָזעק ווידער אַדורכגעפיהרט א לוסטראַציע אויף די אַר־בּייטען, וועלכע ווערען געפיהרט דורכען שטאָט־ראָט בּיים בּויען דעם פאָלקס־פּאַרק אויף קאָנסטאַנטינער פּאָלעשע.
דער פּרעזידענט האָט פעסטגעשטעלט, אַז די אַרבּייטען געהען פאָראויס און אַז בּקרוב וועט דאָרט שוין פערטיג ווערען דער גרויסער פּאַרק.
די לוסטראַציע האָט געדויערט א שעה צייט, בּעת וועלכער דער פּרעזידענט האָט זיך פאָראינטע־רעסירט מיט די אַלגעמיינע אַרבּייטען און גערעדט מיט די לייטער און די אַרבּייטער.

דער וואָיעוואָדע האָט איבּערגע־וויזען דער שטאָט־פּערוואַלטונג

א גרעסערע סומע אויף ערד־אַרבּייטען

נעכטען האָט דער ה' וואָיעוואָדע האַוקע־נאַוואַק איבּערגעגעבּען דער שטאָט - פערוואַלטונג אין לאָדז א דאָטאַציע אין דער הויך פון 49 טויזענד זל. פון דיספּאָזיציע־פאָנד, וואָס דער וואָיעוואָדע האָט מצד דעם אַרבּייטס־פאָנד.
די דאָזיגע סומע האָט דער וואָיעוואָדע בּע־שטימט אויף ערד־אַרבּייט אין די פאָרשטעט און פּערי־פעריעס פון דער שטאָט און דער עיקר אויף אויס־טרוקענען און רעגולירען א רייה פערנאַכלעסיגטע גאַסען און טיילווייזע לעגען טראָטואַרען.
אויף דעם אופן וועט קענען געגעבּען ווערען אַרבּייט פאַר א נייע פּאַרטיע אַרבּייטער, וואָס וועט בּרענגען צו ענטלאַסט די אַרבּייטסלאָזיגקייט אין אונ־זער שטאָט.

ס'וועט זיין — א מעשה אהן אַ'ן עק

אַז מ'אָל אַזוי אָנהויבּען צו פערקלאָגען די לאָדזשער שטאָט־פּערוואַלטונג

(א) דעם 18 ד. ח. איז אויף פּעטריקאָווער גאַס, נעבּען נומער 256 צושמעטערט געוואָרען א טאַק־סובּקע, וועלכע עס האָט געפיהרט דער שאָפער ער־ווין שניידער (פון זאַמענהאָפא 29).
דער שאָפער גופא איז דאַן שטאַרק צוקאַליעט־שעט געוואָרען.
די סיבּה פון דער קאַטאַסטראָפע איז געווען די — וואָס בּיי דעם אָרט, וואו מ'האָט געהאַלטען אין פערריכטען דעם בּרוק איז נישט געווען קיין וואָר־נונגס־טאָוועל.
איצט קלאָגט דער שאָפער אָן אין געריכט די לאָדזשער שטאָט־פּערוואַלטונג.

יונג־טעאַטער

קינסטל. אָנפיהרונג: ד"ר מיכאל בּראַנדט.

זאַל פילהאַרמאָניע

נאַרוטאָוויטשאַ 20. טעל. 213-84

היינט פרייטאָג, 9.15 אָוונט

פּרעמיערע

טרופּעטאַנענצאַפּ

א גאָלדפאָרען־שפּיל אין א גאַליציש שטעטעל. אינסצעניזאַציע און רעזשי: ד"ר מ. בּראַנדט.
מוזיק: א. גאָלדפאַדען. כאָרעאָגראַפיע: פּ. ציטנאַ ווי...מאַקס.
דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: דינה מאַטוס.

מאָרגען שבּת און זונטאָג

צו 2 פאָרשטעלונגען

4.30 נאָכמיטאָג און 9.15 אָוונט.

PROSZKI
«KOWALSKINA»
STOSUJE SIĘ PRZY UPORCZYWYCH
BÓLACH GŁOWY
KONIECZNIE ZE ZNAKIEM „SERCE W PIERŚCIENIU"
FABRYKA CHEM.-FARMAC. A.KOWALSKI, WARSZAWA

א מציאה פון א גנב

א שווינדעל, וואָס האָט א שייכות מיט צייט...

(א) איינער סטעפאַן אָסוטעק, פון אָזאָרקאָוו, האָט זיך נעכטען אָפּגעשטעלט שמועסען אויפן בּאַ־לוטער מאַרק מיט איינעם א פּערשוין, וואָס האָט איהם פאָרגעשלאָגען צו קויפען א גאָלדענעם זייגער מיט א גאָלדענער דעווייזע—עכט שבּעכט, 56 פּראָ־בּע, וואָס בּעסער קאָן גאָר נישט זיין...
און געבּעטען האָט דער פּערשוין פאַר די צוויי גילדערנע חפצים 120 זלאָטעס.
האָט זיך געדונגען—אהין און אהער—א זלאָטע אַרויף, א זלאָטע אַראָפּ, בּיז מ'איז מיט מזל מושווה־געוואָרען אויף 80 זלאָטעס קאַסן־ממש.
הכלל, אָסוטעק מק"ס אָזאָרקאָוו האָט דעם פּערשוין בּעצאָהלט אין א טויער די 80 גילדען, און בּעקומען דעם גאָלדענעם זייגער מיט דער גאָלדע־נער דעווייזע, און אַז דער „פערקויפער" איז אַוועק האָט זיך דער „קונה" גענומען נאָך אַרומקו־קען די קניה, און זיך בּאַלד געכאַפּט, אַז שטאָט די ריכטיגע גילדענע חפצים, האָט יענער איהם א ריינגעשליערט חפצים פון אָזויגערופענעם פראַנ־צייטען־גאָלד...
מ'זוכט דעם פּערשוין מיט די 80 זלאָטעס.

פרייטאָג	יולי
26	זון־אויפגאַנג 3.47
כ"ה	זון־אונטערגאַנג 7.37
תמוז תרצה	ליכט־צינדען: 7.20

צוגאַבּ־פּאָבּאָר

(א) מאָנטאָג, דעם 29 ד. ח. 8 א זייגער פריה, וועט אויף פּיעטרקאָווער 165 אַמטירען א צוגאָבּ־פּאָבּאָר־קאָמיסיע פאַר דעם יאָהרגאַנג 1914 און עלטערע, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון די קאָמיסאַריאַטען 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14, וועלכע האָבּען צוליבּ וועלכע ס'איז סיבּות זיך בּשעת' נישט צוגעשטעלט צו דער רעקרוטען־קאָמיסיע.

אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט - דיזשורען

(א) היינט בּיינאַכט דיזשורירען:
מ. קאַצפּערקיעוויטש (זגערזשער 54), י. סיט־קיעוויטש (קאָפּערניקאַ 26), י. זונדעלעוויטש (פּעט ריקאָווער 25), בּאַיאַרסקי און שאָט (פּשעיאַזד 19), מ. ליפּיעץ (פּעטריקאָווער 193), ריכטער און לאַ־כּאַרא (11ליסטאָפּאַדאַ 86).

מיט 25 פּראָצענט

איז טייערער געוואָרען פלייש

(א) נעכטען איז פאָרגעקומען א זיצונג פון דער קאָמיסיע וועגען פעסטשטעלען די פּרייזען אויף פלייש און פלייש־אויסאַרבּייטונגען.
עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען א נייער פּרייז־קוראַנט לויט וועלכען פלייש ווערט טייערער מיט 25 פּראָצענט.

וויפיל אַרבּייטער זענען בּעשעפטיגט

בּיי די שטאָטישע אַרבּייטען

בּיי די שטאָטישע אַרבּייטען זענען בּעשעפטיגט פאָלגענדע אַרבּייטער:
בּיי דער קאַנאַליזאַציע און וואַסער־לייטונג 1983 אַרבּייטער, פּלאַנטאַציעס 37. בּוי־אָפּטיילונג און וועג־אָפּטיילונג 1112 אַרבּייטער.
אין אַלגעמיין זענען בּעשעפטיגט 3466 אַרבּיי־טער.

ענדערונגען אין דער פינאַנץ־קאַמער

(א) מיר דערוויסען זיך, אַז אין לאָדז ווייל איצט דער דעלעגאַט פון דער העכסטער מלוכה'־שער קאָנטראָל־קאַמער, ה' דירעקטאָר ליפּסקי וועל־כער פיהרט אַדורך א לוסטראַציע פון דער טעטיג־קייט פון דער „איזבּא סקאַרבּאָווי" אין לאָדז.
א לוסטראַציע ווערט אויך געפיהרט דורכ'ן דע־לעגאַט פון דער קרייז־קאָנטראָל דירעקציע, ראַטנע־בּער ניעדזשוויעדזש.
די דאָזיגע לוסטראַציעס וועלען אוודאי בּרענגען צו געוויסע שנוים סיי אין דער „איזבּא סקאַרבּאָווא", סיי אויף די שטעלעס פון בּעזונדערע פינאַנץ־אַמ־טען.

40 שפּיל־פּלעצער פאַר קינדער

דעם 16. יוני זענען דורך דער שטאָט־פּערוואַל־טונג געשאַפען געוואָרען אין לאָדז 40 שפּיל־פּלעצער פאַר קינדער, וועלכע האָבּען נישט געהאַט די מעג־ליכקייט אַרויסצופאָהרען אויפן דאָרף.
די פּלעצער זענען טעטיג פון 8 א זייגער פריה בּיזן אָוונד און געפינען זיך אין פערשידענע פּונק־טען פון דער שטאָט און אויפגעבּויט פון די שטאָטי־שע גערטנער.
די פּלעצער האָבּען פערשידענע ספּאָרט־מכשירים מיט וועלכע די קינדער בּענוצען זיך.
פון 4 בּיז 7 ווערען די ספּאָרט־שפּילען געפיהרט דורך א קוואַליפיצירטען פּערזאָנאַל. אויף די פּלע־צער געפינען זיך איבּער 6000 קינדער.

יבערגעפאַהרע

(א) אויף לימאַנאָווסקיעגאָ גאַס איז איבּערגע־פאָהרען געוואָרען דורך א וואָגען דער 64 - יאָהריגער שמעון קופּערמאַן (פון זאַווישאַ 11).
א שטאַרק צושטעדיגטען האָט איהם פּאָגאָטאָוו־יע אָפּגעפיהרט אהיים.

זעלבּסטמאָרד פון א אַרבּייטסלאָזען

(א) אין זיין אייגענער וואוינונג אויף יעשיאָנאָוו סקאַ 25 האָט זיך פער'סמ'ט דער 38־יאָהריגער אַר־בּייטסלאָזער מיכאל קוליטשקאָווסקי.
אין א שווערען צושטאַנד האָט איהם פּאָגאָטאָוו־יע אָפּגעפיהרט אין קרייז־שפּיטאָל.

Dr. med. P. Braun

ספּעציאַליסט פאַר הויט און וועגערישע קראַנקה
נעהמט אָן פון 8—1 און פון 4—8 אָוו.
Cegielniana 4, tel. 100-57.

1 ציוניסטען וועהלער! 1

די ליסטע פון שעפערישען און בויענדען ציוניזם — איז די ליסטע נומער 1

פראפ פעראיינען אדורכגעפיהרט די וואהלען

אין די וואהל=קאלעגיעס פון די דריי וואהל=קרייזען

נעכטען זענען אדורכגעפיהרט געווארען די וואהלען פון דעלעגאטען צו די וואהל־קאלעגיעס פון די פראפעסיאנעלע ארבייטער און אינטעלעקטועלע פעראיינען, די וואהלען האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען:

פראפעסיאנעלע קלאסען - פעראיינען
(סאציאליסטען)

15־טער קרייז — בעדנארעק סטאניסלאוו, שאליט יחיאל, קאץ שמואל, סטאניסלאוו לאנדסמאן, אלעקסאנדער בזשעזשינסקי, וואיטשעך האפמאן, אנטאני בערקאווסקי, באלעסלאוו קראשעווסקי, ווינצענטי סטאניעווסקי, יאן האנעמאן, וולאדיסלאוו מאראווסקי, אסוואלד גראבאטש. פראנטשישעק ראשאפ.

16־טער קרייז — ראבערט זארעמבא, אדאם וואלטשאק, לעאנארד זיידעל, סטאניסלאוו פזשינאוועק, הערש רובינשטיין, סטאניסלאוו גאלינסקי, יוזעפא זיידלאווא, עדמונד קאדינסקי, אלעקסאנדער מאזורקעוויטש, סטאניסלאוו באווארקעוויטש. יוזעף לארענץ, ארטור שעווטשיק, איגנאצי פאוולאווסקי.

17־טער קרייז — יוליאן קוקולסקי, נאפיעראלסקי אנטאני, מאקס שניאדאוויטש, עמיל צערבע, אטא אסבערגער. יאן קוטשינסקי, זיגמונט טייכמאן, קארל גערטנער, טעאפיל גובערט, אנטאני שליטמאן, קאזשימיעזש שעפטשאק און קטאנטשוק בראניסלאוו

קולטור - אמט
(בונדישע פראפעסיאנעלע פעראיינען)

15־טער קרייז — שמואל בינשטאק.

ראט פון די פראפעסיאנעלע פעראיניען
(לינקע פועלי ציון)

אין 15־טען קרייז יהודית טאפטשא.

יודישער מייסטער - פעראין

15־טען קרייז — שמואל קאנסקער.
16־טען קרייז — טאביאש פאנסקי.

יודישער לעהרער - פעראיין

אין 15־טען קרייז — אליה טאבאקסבלאט
אין 16־טען קרייז — סאלאמאן זילבערשטיין
ז. ז. ז. (סאנאטארישע פראפעסיאנעלע פעראיינען)
15־טען קרייז — שקאדזשינסקי, גראבאוויעצקי
16־טען קרייז — קאמאראווסקי, גאלאנט.
17־טען קרייז — שוויצער, ראמאלעווסקי און פיעקארסקי.

אוניע פון די פעראיינען פון דייטשע ארבייטער

15־טען קרייז — מילעווסקי, בראטשיק, ארשיק, האראדינסקי, ווישניעווסקי, זעץ, דאמיניק.
16־טען קרייז: שענקעוויטש, מיראלסקי, באדאקאווסקי, ביסקופסקי, סלאווינסקי, שמעקטשינסקי פראנאווסקי, קלאס און מילעווסקי.
17־טען קרייז: ניעשאווסקי, קאלינסקי, סמאלארעק, מיעלעווסקי, פייפער, קאמאראווסקי, כאינאצקי טערן און פאווליקאווסקי.

פון די כאדעקישע פעראיינען

אין 15־טען קריין: בארוצקי, וועסאלאווסקי, בינקאווסקי, וויסאצקי.
אין 16־טען קריין — דעלטשינסקי, טשיסקאווסקי ציראנוסקי, יעזשערסקי און פראנטשאק.
אין 17־טען קרייז: קלעצקי, וואוושינטשאק, שמיאלאווסקי.

פעראיין פון די פוילישע לעהרער

אין 15־טען קרייז — שאמאש, וואשילעווסקי, יאן בראון.
אין 16־טען קרייז — זיגמונט לארעאץ.
אין 17־טען קרייז — סטאניסלאווא מארטשינסקא און עדווארד דוטקעוויטש.

טריקאטאזש - ארבייטער פעראיין

אין 16־טען קרייז — מיעטשיסלאוו שרוטקא.

„פראצא"

אין 15־טען קרייז — מאלאלעפשי, ראטקאווסקי און סטאווטשינסקי.
אין 16־טען קרייז — קאזלאווסקי, ראגאווסקי סאבאטש.
אין 17־טען קרייז — ארטעל, פאוולאווסקי, פאך, קוביאק און מיעכאווסקי.

פראצא פאלסקא

,דאס איז דער איינציגער ענדעקישער פעראיין, אין 17־טען קרייז — לעוואנדאווסקי.

פעראיין פון כעמישע ארבייטער

15־טען קרייז — יאן מארטעל.
16־טען קרייז — קוביאק און נאווויצקי.

פאסט-בעאמטע

אין 17־טען קרייז — בראניסלאוו פעליקאן

די פארזיצערס פון די וואהל-קרייזען אמטירען שוין

נעכטען האבען שוין אנגעהויבען צו אמטירען די פארזיצערס פון די וואהל־קרייזען. פון 15־טען קרייז איז דער פארזיצער ריכטער וועסצליי, פון 16־טען איז פארזיצער ריכטער שווידערסקי און פון 17־טען קרייז — ריכטער לעוואנדאוויטש.

די פארזיצערס אמטירען אין בנין פון קרייז־געריכט צווישען 6 און 8 אווענד.

די ערשטע ארבייט פון די פארזיצערס איז דאס בעשטימען די פארזיצערס און זייערע פערטרעטער פון די 204 וואהל־אבוואדען, וועלכע וועלען פונקציאנירען אויפ'ן געביט פון דער שטאט לאדז.

די רעיענטען האבען נאך נישט קיין אינסטרוקציעס

נעכטען האט זיך שוין אנגעהויבען די ערשטע וואהל־ארבייט צווישען די בירגער אליין, ווי בעקאנט האבען יעדע 500 בירגער דאס רעכט צו דעלעגירען זייערס א פארשטעהער אין די וואהל־קאלעגיעס. די אונטערשריפטען פו די בירגער דארפען אבער זיין בעשטעטיגט דורכ'ן רעיענט און יעדע בעשטעטיגונג פון דער אונטערשריפט דארף קאסטען, לויט די בעשטימונגען פו דער וואהל־ארדינאציע 10 גר.

נעכטען האבען שוין די ערשטע בירגער אנגעהויבען צו קומען צו די רעיענטען צו בעשטעטיגען זייערע אונטערשריפטען אויף די ליסטעס, וועלכע דארפען דעלעגירען אין די וואהל־קאלעגיעס. די רעיענטען האבען פערלאנגט פאר דער בעשטעטיגונג פון יעדער אונטערשריפט צו... 4 זל., ערקלערענדיג, אז זיי האבען נאך קיין שום אינסטרוקציעס וועגען 10 גראשען נישט בעקומען. פערשטעהט זיך, אז אזא פרייז איז פאר די בירגער געווען צו טייער.

ווער זענען די לאדזער וואהל-קאמיסארן

דער הויפט וואהל־קאמיסאר האט נעכטען, אין הסכם מיט דעם וואהל־רעגולאמין, נאמינירט די קאמיסארען פאר די דריי וואהל־קרייזען.

אלס קאמיסארען זענען בעשטימט געווארען: אין 15־טען וואהל־קרייז אינזש. וואצלאוו וואיעוואדזקי, אין 16טען וואהל־קרייז — אדוו. אלפרעד בולעק, אין 17־טען וואהל־קרייז — ג. רעפוטאט פראנטשישעק וואשקעוויטש

אויספלוג קיי ווילנא

פון דער היגער געזעלשאפט פ־יינד פון ייוואַ

די פערוואלטונג פון דער היגער געזעלשאפט פריינד פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט איז איצט, נאך דער פערענדיגונג פון דער אקציע, וואס זי האט אדורכגעפיהרט אין לאדז, צוגעטרעטען צו דער רעארגאניזאציע פון דער געזעלשאפט. בשייכות דערמיט זענען אנגענומען געווארען א גאנצע רייה בעשלוסען. צווישען אנדערע האט אויך די פערוואלטונג בעשל... אויף דער צייט פון דער אלוועלטליכער קאנפערענץ, וואס וועט פארקומען אין ווילנע, אין דער צייט פון 14—19 אויגוסט איינצוארדענען א גרויסען אויספלוג, וועלכער זאגט צו צו זיין זעהר אינטערעסאנט.

די בעטייליגטע אינ'ם אויספלוג וועלען גלייכצייטיג זיין די גאסט פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט און פון דעם אלוועלטליכען צוזאמענפאר.

פרטים וועגען דעם אויספלוג וועלען מיטגעטיילט ווערען שוין אין די נאהענטסטע טעג.

ביי דער „בארא[כאוו]-יוגענד"

די „בארכאוו־יוגענד" און דער „יונגבארסקויט" האט ארגאניזירט א זומער־קאלאניע אין טעאדארע, הינטער לאסק. עס ווערען ארויסגעשיקט איבער 150 שילער און יוגענדליכע ארבייטער.

* * *

עס וועט אויך פארקומען אנ'אינסטרוקטארען קורס, וועלכער נעמט ארום דעם לאדזער קרייז. אלס רעפערענטען און לעקטארען נעמען אנטייל די ארבייטער־שולער ד"ר ג. גערשו.., אינזש. שטיינמעץ, י. סטאלארסקי פון ווארשא, בן־אפרים פון ארץ - ישראל, י. ויידע, מאלי, לעוואנדא און אנטיגנוס.

הײנט — פרעמיערע פון „טרופע טאנענצאפ" אין פילהארמאניע

„יונג - טעאטער", וואס האט ארויסגערופען גרויס אנערקענונג און בעגייסטערונג אין לאדז מיט „באסטאן", טרעט ארויס היינט מיט דער צווייטער אויפפיהרונג א. נ. „טרופע טאנענצאפ".

דא ס׳איז א ספעקטאקל, וואס האט א גאר אנדערן כאראקטער, ווי דער ערשטער, דאס איז א נייער, אינטערעסאנטער עקספערימענט, וואס פעראייניגט בינע און זאל. די גאנצע פארשטעלונג, וואס איז געהאלטען אין א ספעציעלען סטיל, פערמאגט א סך שפילעוודיגקייט און הומאר, פארביגקייט און סענטימענט, און צייכענט זיך אויס מיט פיינע, הארציגע געזאנג־ און טאנצנומערן.

דעם אריגינעלען, פריילעכען ספעקטאקל האט אויפגעבויט ד"ר מיכאל בראנדט. די כארעאגראפישע זייט האט צוגעגרייט טאציאנא וויסאצקא, דעקאראציעס און קאסטיומען — דינה מאטוס. די מעלאדישע מוזיק איז פון אברהם גאלדפאדען.

אין דער אויפפיהרונג נעמט אנטייל דער גאנצער אנסאמבל פון „יונג־טעאטער".

אין ציכאצינעק

איז צו בעקומען טעגליך דעם נייעם פאלקסבלאט ביי ש. סוכעצקי, זדראיאווא 10.

1 ציוניסטישע יוגענד!

העלפט דעם נצחון פון אונזער ליסטע!

שטעלט זיך אלע צו דער וואהל ארבייט פאר דער ליסטע פון דער אלגעמיינער ציוניסטישער ארגאניזאציע

פאר דער ליסטע 1

זיינע אקציעס שטייען גוט

2 דאמען שלאגען זיך איבער איהם אויף דער פיעטער האוועד גאס

(א) דער עלעגאנטער פאצעט און „פרעסער פון פרויען־הערצער", א געוויסער ראמאן נ. האט עהערנעכטען 10 אין אווענד געהאט אראפצושלינגען א ביטערע פיל.

געשעהען איז נעמליך אט־וואס:

בעת ער האט גאנץ געמיטליך און „קאריאקעדיק" שפאצירט מיט זיין דאמע מארטא נ. אויף דער פעטריקאווער גאס, איז לעם נאווראט צו זיין בעגלייטערין צוגעשפרונגען זיינע א פריהערדיגע געליבטע, פונם „רומבא"־פעריאר, און ס'איז געווארען אין גאס — אין מיטען מיטוואך — אמת'ע חגא....

די צוויי דאמען זענען זיך געגענזייטיג ארייגעפאהרען מיט די מאניקירטע נענעל אין די געפארבטע פיסקלעך אריין, און ס'האט געדויערט א לענגערע צייט ביז פאליציי האט זיך מיט זיי אנ'עצה געגעבען.

דער דאמאנטישער נ. האט עוקר געווען.

6 חדשים ארעסט

פאר דראהען א פאבריקס־דירעקטאר מיט דערשיסען

(א) נעכטען איז געשטאנען פארן געריכט דער ארבייטער מיקאלאי מאלינאווסקי, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין דעם, אז דעם 25 יוני ה. י. האט ער, אלס ארבייטער - דעלעגאט, בעת דעם שטרייק אין דער לאדזער גארן־פאבריק אויף ווידזעוו, געדראהט דעם פאבריקס - דירעקטאר יעזשי קאווענטרי — אז ער וועט איהם שיסען...

דער דירעקטאר האט דעם ענין געבראכט פארן געריכט, און מאלינאווסקי האט נעכטען בעקומען א פסק־דין, 6 חדשים ארעסט, מיט אפלייגען די שטראף אויף 3 יאהר.

Dr.

Wołkowyski

האט זיך איבערגעצויגען אויף ציגעל=גאס 11, טעל. 238-02

נעמהט אן אין הויט- און וועענערישע קראנקהייטען, מענער=שוועכע

פון 8–11 בייטאג און פון 4–9 אווענד

Doktór

Z. Henrykowski

ספעציאל־ארצט פאר וועענערישע הויט־קראנקהייטען און מענער־שוועכע

וואוינט יעצט

9 טראוגוטא 9

טעל. 262-98

נעהמט אן פון 8 - 11 און פון 6—9 אווענד

פאר פרויען אספעצ. ווארטע־זאל

Dr. med. H. LUBICZ

פאר הויט, וועענערישע און געשלעכטס־קראנקה.

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 114-32

עמפפאנגס־שטונדען 8—10, 12—2 און 5—8 אווענד

זונטאג פון 9—11 בייטאג און יום־טוב פון 9—1.

פאר דאמען - א בעזונדערער ווארטע־זאל.

ראטעוועט אייער געזונד

קראנקע אויף רופטורען (בראך-קראנקהייטען)

ספעציעלע ארטאפעדישע הייל־גומי־באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפען ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציעם פון אלע מינים בראך־קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און הישטעם בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע גומי־באנדאזשען. אויף אויסגעקרימטע רוקען־ביין (הויקערס) ארטאפעדישע הייל־גארסעטן אויף ביינער־שווינדזוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטאפעדישע הייל־אפאראטען אויף פלאטפוס.

פעציעלע איינלאגען לויט גיפס־מאדעלען, אויף זשילאסעם - גומי־זאקן לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל=ארטאפעדיע

Spec. Ortop. O. PETRYKIEWICZ אויס לעמבערג

לאדז, פיראמאוויטשא 9 (אלגינסקא)

(פראנט פארטער), טעל. 177-09 נאהנט פון לאדזער פאבריקס־באהנהויף

בעמערקונג: דאס ערשיינען פון די קראנקע איזאומבעדינגט נויטיג. צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק־בריף.

(אין זגערזש אויף סלאמאצקא № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

וויכטיגער צירקולאר פון פינאנץ־מיניסטעריום

וועגן אנוועגדען הנחות ביי פערלעגענע שטייערן

(אג. אין שייכות מיט דער אונאיינהייטליכער פּראַקטיק פון דער שטייער־מאַכט ביים אנווענדען הנחות ביים פערלעגענע שטייערן לויט דער פערארדנונג פון 15 אַפּריל 1935, האָט דאָס פינאַנץ־מיניסטעריום אין דער פערגאַנגענער וואָך אַרויסגעגעבען אַ צירקולאַר, וואָס מאַכט אויפמערקזאַם אויף דער נישט געהעריגער האַנדלונג פון אייניגע שטייער־אַמטען. בעזונדערס מאַכט דער דערמאָנטער צירקולאַר אויפמערקזאַם אויף דעם בעגריף „בעצאָהלט אין דעם בודזשעט־יאָהר 1934/35". אויב למשל מען האָט דעם שטייער־צאָהלער צוגעשריבען אין יאָהר 1943/35 הכנסה—שטייער אין דער הויך פון 1000 זל. און ער האָט אין דעם זעלבען בודזשעט־יאָהר בעצאָהלט 1000 זל. פון וועלכע 300 זל. האָט מען איהם פערעכענט אויף צודעקען דעם שטייער פון 1934, און 700 זל. אויף די פערלעגענע שטייערן פון 1929, האָט ער דערמיט ערפילט פולשטענדיג זיין חוב פון בעצאָהלען דעם ווערט פון דעם בעשטימטען שטייער אויף 1943/35. ער מוז דעריבער געניסען פון אַלע הנחות אויב עס האַנדעלט זיך וועגען פערלעגענע שטייערן פון פאַר׳ן 1־טען אַפּריל 1935. די איבריגע סומע פון 700 זל.. וואָס קומט נאָך צו פאַר׳ן יאָהר 1943/53 האָט ער דאָס רעכט צו בעצאָהלען ביז דעם 31 מערץ 1936.

דאַן מאַכט נאָך דאָס פינאַנץ־מיניסטעריום אויפמערקזאַם אויף דער גרויס פון די געמיינזאַמע פערלעגענע שטייערן, וואָס זענען ענטשטאַנען פון דער צייט פון פאַר דעם 1־טען אַפּריל 1935. עס האַנדעלט זיך וועגען דעם, אַז אַנ׳איינפלוס אויף דעם מבטל מאַכען די פערלעגענע שטייערן האָבען נאָר די איינצאָהלונגען אין דער צייט ביז׳ן 31 מערץ 1935, דאַגעגען די אַנדערע איינצאָהלונגען, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען נאָכ׳ן 31 מערץ 1935 האָבען שוין נישט קיין שום בעדייטונג און זיי קענען פערעכענט ווערן אויפ׳ן חשבון פון די אָפּגעלעגטע פערלעגענע שטייערן מיט אַ 25־פּראָצענטיגער באָניפיקאַציע, אָדער זיי קענען לויט דער פאָדערונג פון שטייער־צאָהלער צוריקגעגעבען ווערען אויב ער האָט נישט קיין אַנדערע פערלעגענע שטייערן, וואָס אונטערליגען נישט די הנחות.

לודוויק זאַץ אין „ליידיגגייער"

צו זיינע גאַסטראָלען אין „ראָזמאַיטאָשטשי"

צו דער צווייטער פרעמיערע איז לודוויק זאַץ אויפגעטרעטען אין אַ פּיעסע „דער ליידיגגייער".

וואָסערע פּיעסע דאָס איז? צו וואָס פרעגען קשיות וועגען דער פּיעסע, ווען מען זעהט בעשיינפערלעך, אַז זאַץ איז נישט געקומען צו אונז וויי־זען גוטע סצענישע שטיק, נאָר זיך אַליין. זאַץ איז נישט ערגער און נישט בעסער אין דער היינזיכט פון אַלע אַמעריקאַנער סטאַרען, וועלכע קומען אַהער צו אונז. דער שטייגער איז שוין אַזוי פון אַ סטאַר צו ווייזען זיין אייגענעם כוח. איהם געהט נאָר אָן זיין אייגענער איך.

ענגאַיזם איז די שוואַכקייט פון די סטאַרען. ליידען טאַקע דערפון אַלע. עס ליידט דער עולם, עס ליידען די אַקטיאָרען און דער סטאַר אַליין ליידט אויך אַנ׳עוולה.

ליידט דען נישט קיין עוולה אַזאַ נישט געוועהנליך אַרטיסטישער כח ווי עס איז לודוויק זאַץ, ווען ער ציהט אויף זיך אַרויף אַזאַ אָרים שטיק ווי עס איז „דער ליידיגגייער"? און דאָך, דאָך שפּילט זאַץ נישט אין קיין אַנדערע שטיק ווי נאָר פון דעם דאָזיגען מין, מן הסתם קאָן דאָך אַנדערש נישט זיין, אויב עס איז אַזוי און נישט אַנדערש...

בלייבט נאָר ווידער אַמאָל איבער בלויז צו וועגען די אויפמערקזאַמקייט אויף זאַץ׳ן אַליין. זאַץ האָט זיך אויך דאָס מאָל צוגעפּאַסט אַ גוטע ראָל פאַר זיך און ער בעווייזט ווידער אַמאָל, אַז ער איז אַ גרויסער אַקטיאָר. ער אַליין אַרבייט נעבעך און האָרעוועט שווער, נאָר אַ טיפּ פירט ער אַרויס. וואָס וויל נישט אַנדערש ווי נאָר בעווייזען, אַז אַ מענש קאָן אויסקומען זיין לעבען און נאָר נישט אַרבייטען. די ראָל איז אַ מין פרעדיגעכטס אַרומצוגעהן אין לעבען פּוסט און פּאַסט און אויב מען גלויבט מען נישט אין אַזאַ מעגליכקייט, זאָגט דערויף דער „ליידיגגייער": מילא דו זעהסט דאָך!... און מען זעהט טאַקע ווי ער שטופּט זיך אַדורך אין דריי אַקטען מיט בלויז ווערטער, טוט גאָרנישט און „מאַכט צום סוף אַ פערמעגענם".

נאָר ווי שוין געזאָגט, איז נישטאָ צו רעדען וועגען „ליידיגגייער" נאָר וועגען לודוויג זאַץ׳ם שפּילען. דאָ בלייבט נאָר איבער צו פערצייכענען דעם אויסדרוק: קאָנצערט. אין דער ראָל גיט זאַץ קאָנצערט, ער טראָגט אונטער מייסטערהאַפט אַ טיפּ פון אַ גוטמוטיגען בלאָפער וועלכען מען בעגעגענט נישט זעלטען אין די פערשידענסטע קרייזען מענשען. זאַץ מאַכט דאָס פּשוט און בעשיידען אויף זיין אייגענאַרטיגען שטייגער און רופט ביי אונז אַרויס אַ האַרציג לאַכען.

וואָס שייך זיינע מיטשפּילער, האָט ער פאַר זיי וויייניג וואָס געזאָרגט און האָט זיי בעקליידט מיט ראָלען, אין וועלכען זיי קאָנען זיך קנאַפּ וואָס אויסצייכענען.

טעאַטער מענש

SUDORYN „Ap. Kowalski" usuwa POT i WON Wystrzegać się naśladownictw.

קונצע ווייזט אַ קונץ

אוז נישט־מיר, נישט־דיר. שרייבט חר צו אַ „פיר"...

(א) פרוי עממא מילער פון הוזאַרסקאַ 14 האָט אין נאָוועמבער פ. י. געטון אַ טובה איהר שכן ה׳ היינריך קונצע, און איהם געבאָרגט 1,200 זלאָטעס אויף אַנדערהאַלבען פּראָצענט אַ חודש.

דעם 14 אַפּריל, ה. י. האָט קונצע בעצאָהלט דער פרוי מילער די פערלעגענע פּראָצענטער, און דערויף בעקומען אַ קוויטונג מיט דער צושר פ... [illegible]

וואָס זשע טוט דער האָכוואָהל געבאָרענער ה׳ היינריך קונצע?

ער, גאָרנישט, ער נעהמט און שרייבט בלויז צו אַ „4", אַזוי אַז עס קומט אויס, דאָס די פרוי מילער נעהמט ביי איהם 4 פּראָצענט אַ חודש, וואָס דאָס בעדייט — אַ ליכווע־פּראָצענט.. האָבענדיג אין קעשענע אַזאַ דאָקומענט, קריגט דער „קונצענמאַכער" חשק אינגאַנצען נישט צו צאָהלען דעם חוב, און ער קלאָגט אָן די פרוי מילער אין געריכט —

און דאַ ווייזט זיך נעכטען, אין שטאָטישען געריכט, אַרויס דיי גאַנצע מיאוס׳ע געשיכטע, די „ספּראַווע" איז איצט געווענדט געגען קונצען, און ער וועט אודאי מוזען אַ בלעטער טון איניס בעריהמטען „מיין קאַמף", בכדי ער זאָל נישט מוזען ליגען איינגעלייגט.

פאָדערונג צונויפצורופען דעם קהלה־ראַט

כדי צו פּראָטעסטירען געגען די בייטע פערפאָלגונגען יענע יודען אין דייטשלאַנד

די פראַקציע פון די אונפּאַרטייאיש - רעליגיעזע יודען האָט זיך געווענדעט צום קהלה־פּרעזעס מינצבערג מיט דער פאָדערונג צונויפצורופען אַ ספּעציעלע זיצונג פון קהלה־פערוואַלטונג און קהלה־ראַט, כדי אָנצונעהמען אַ פּראָטעסט געגען די נייע פערפאָלגונגען אויף יודען אין דייטשלאַנד.

זיך „מוחם געוועזן"

ער אויף זיי, און זיי—אויף איהם...

(א) צום רוסישען עמיגראַנט, סטעפאַן מעדיעוו. האָבען זיך געמעלדען 2 פּערשוין, אַ פּגע ריסענע־אָפּגעשליסענע און אָנגעבענדיג זיך אַלס ענטלאָפענע פון ראָטען־פערבאַנד, אַלס אָרימע און היימלאָזע, האָבען זיי ביי איהם בעקומען אַ פיינע נדבה—10 זלאָטעס.

אַז זיי זענען אוועקגעגאַנגען האָט מעדיעוו תיכף בעמערקט, אַז די „דאַנקבאַרע זמליאַקעס" האָבען צוגעשאַרט אַ גאָלדענע בראַנזאָלעטל און 50 זלאָטעס. .

האָט ער זיך געלאָזט זיי נאָכלויפען און זיי מיט דער הילף פון פערבייגעהער באַלד געכאַפּט די צוויי חברה־לייט הייסען: ניקאָלאַי יוסטינאָוו און אַנטאָן קאָסטיענקאַ, רוסישע עמיגראַנטען. וואָס וואוינען אין קאַליש, און זענען שוין עטליכע מאָל בעשטראָפט געוואָרען פאַר פער שידענע שווינדעל־מעשים.

בעשטראָפטע אַרבייטס־געבער

(א) דער שטראָף־רעפעראַט ביים אַרבייטס־אינספּעקטאָריאַט האָט בעטראַכט אַ ריהע פּראָצעסען פון אַרבייטס־געבער, וואָס זענען בעשולדיגט געוואָרען אין עובר זיין אויף די געזעצען וועגען אַרבייטס־צייט, אורלויבען, קאָלעקטיווע־אָפּמאַכען א. א. וו.

עס זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען פערשידענע שטראָפען.

אויספלוגען קיין פּאַלעסטינע פון 630.— זל. אָן

ארגאניזירט

„אַרביס" פּיעטריקאָווער 18, טעל. 249-33

אויך הנחה־פּעסער קיין טשעכאָסלאָוואַקיי און יוגאָסלאַוויע. אויך קיין עסטרייך.

ציוניסטישע מאַסען!

אין קאַמף געגען

קלאַסען־האַס און גרופּען־אינטערעסען — ענגהאַרציגע פּאָליטישע אַמביציעס

פאַר

דעם נצחון פון ריינעם מלוכה׳שען ציוניזם

ממשות׳דיגע און קאָנסטרוקטיווע אויפבוי־אַרבייט אין א״י.

אַ שטאַרקע איינהייטליכע ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע

שטימט פאַר דער ליסטע נומער 1

די משומדים

ר. אייזראַעל

סענסאַצ. שפּאַנענדער ראָמאַן פון היינטיגען יודישען לעבען

77)

— גוט, איך וועל געהען, האָט דער קריפּעל אונטערטעניג געזאָגט, אָבער איך בין מסופּק צו דאָס וועט עפּעס העלפען.

— דו רעדסט שוין ווידער וואָס דו ברויכסט נישט, האָט דער באַנדיט אַרויסגעדונערט, ווען איך זאָג געהען זאָל זיין געהען.

— גוט, איך געה, איך האָב גאָרנישט געזאָגט.

אינערליך האָט דער הויקער אינגאַנצען געציטערט פאַר פחד, ער האָט געפיהלט, אַז עס רוקט זיך אָן דער מאָמענט ווען ער וועט אויסגעלייזט ווערען פון די שרעקליכע צרות, אין וועלכע ער געפינט זיך איצט.

— אָבער הער, וואָס איך וועל דיר נאָך זאָגען, דו געהסט מיט איהם, איך בין איבערצייגט, אַז דו וועסט בעקומען דאָס מאָל געלד פאַר מיר, גענוג האָט ער זיך דאָ אָנגעליטען, אַז עס זאָל איהם נאָכאַמאָל פערגלוסטען אַהערצוקומען, נאָר אויב ס׳וועט פּאַסירען אַזאַ פאַל, אַז דו זאָלסט קיין געלד נישט בעקומען, זאָג איך דיר קאַטעגאָריש אָן, אַז דו זאָלסט צוריקקומען אַליין אָהן איהם...

— גוט, איך וועל צוריק קומען אַליין אָהן איהם..

— אָבער מיט דער ידיעה און סמנים, אַז דער הונד לעבט נישט מעהר.

— וואָס? וואָס? איך זאָל איהם ערמאָרדען אַ ניין, דאָס האָב איך נאָך קיינמאָל נישט געטון און כ׳וועל דאָס אויך איצט נישט טון...

— גענוג, אַז איך האָב דיר געזאָגט און איך זאָג דיר נאָך איין וואָרנונג, אויב דו וועסט נישט אויספיהרען דאָס וואָס איך האָב דיך געהייסען וועסט דו האָבען מיט מיר צו טון.

— ניין, איך וועל דאָס נישט טון...

— דו וועסט דאָס יאָ טון, ווייל איך האָב געהייסען.

מאַריאַן איז אויפגעבונדען געוואָרען פון די שטריק, ער האָט אויסגעגלייכט די ביינער. ער איז געווען אַזוי צושלאָגען, אַז ווען ער וואָלט זיך אָנגעקוקט אין שפּיגעל וואָלט ער זיכער נישט געוואָלט דעם קאָפּ אַרויסשטעקען אין גאַס אַריין.

— דו וועסט זיך צוגרייטען צו געהען אין גאַס אַריין, וועסט געהען מיט׳ן הויקער צו דיין טרייוויבעל און צו דיין ליבען פריינד, נאָר געדענק, אַז דו האָסט צוגעזאָגט, אַז ווען דו וועסט אַליין געהען וועסט די ברענגען דאָס פערלאַנגטע געלד.

— איך וועל גיך ברענגען, האָט מאַריאַן שנעל געזאָגט. מורא האָבענדיג, אַז דער באַנדיט זאָל דערווייל נישט קיין חרטה האָבען.

— נאָר געה, וואַש זיך אַביסעל אָרום, ווייל דו זעהסט אויס ווי אַ טייוועל, זאָלען זיי דאָרט נישט מיינען, אַז מ׳האָט דיך דאַ שלעכט בעהאַנדעלט, זיי קענען נאָך מיינען, אַז מ׳האָט דיך דאָ געשלאָגען..

מאַריאַן האָט נישט געוואָלט ענטפערען אויף דער דאָזיגער חוצפּה פון דעם ריקזשטשלאָזען מענשען, ער האָט שוין געוואָלט זיין דרויסען, מאַריאַן האָט אפילו נישט געטראַכט וועגען דעם, אַז ער זאָל אָפּנאַרען, ער האָט אויפריכטיג געמיינט צו שאַפען זיך באַלד געלד און פּטור ווערען פון דער צרה.

— וועל איך אַליין געהען? האָט מאַריאַן פאָרזיכטיג געפרעגט.

— אי ניין, אַזוי גוט איז דיר נאָך נישט, אַליין וועסט דו נישט געהען, מיט דיר וועט מיטגעהען דער דאָזיגער עקעלהאַפטער קריפּעל, וועלכער דאַרף דיך לערנען אויפ׳ן ווייי שכל, דו זאָלסט נישט פּרובען עפּיס מיט דיין אייגענעם שכל צו טון, ווייל דו וועסט אפילו שוין נישט האָבען קיין צייט חרטה צו האָבען דערויף וואָס ס׳וועט פאָרקומען.

— איך האָב אייך צוגעזאָגט, אַז איך וועל זיך בעמיהען מיט אַלע מעגליכקייטען און איך בין זיכער, אַז דאָס וועט מיר געלונגען — אַז איהר זאָלט בעקומען די סומע, וועלכע איהר פערלאַנגט פון מיר, מיט אַזאַ סומע קען איך זיך נאָך אַליין אַנ׳עצה געבען.

— איז גוט, וועט דיר גאָרנישט געשעהען, וועסט די זיך דעמאָלס איבערצייגען, אַז מיין וואָרט איז אויך עפּיס ווערט.

דער קריפּעל איז אַרויס צוזאַמען מיט מאַריאַנען.

— איך וועל צוזאַמען מיט איר, נישט געהען, האָט דער הויקער, זייענדיג שוין אַ ביסעל ווייטער פון דעם הויז, פון וועלכען זיי זענען אַרויס, איהר שעמט זיך דאָך געוויס מיט מיר צוזאַמען צו געהען, געהט איהר פאָראויס און איך וועל געהען נאָך אייך, מיין מיינונג איז, אז איהר זאָלט נישט געהען צו זיך אַהיים. צו אייער פרוי נאָר צו אייער פריינד הענריק פאָוסט, אייער פרוי וועט סיי־ווי־סיי גאָר נישט טון אָהן איהם און ער וועט זיך בכלל גיכער אַנ׳עצה געבען.

מאַריאַן האָט מסכים געווען דערמיט, זיי זענען אַוועק צו הערמאַן פאָוסט, וועלכען זיי האָבען אויך געטראָפען אין בירוא.

הערמאַן איז שיער נישט געפאַלען אין חלשות ווען ער האָט דערזעהען מאַריאַנען.

— מאַריאַן? מאיר? וואָס איז מיט דיר געשעהען? וואָס האָבען זיי מיט דיר געמאַכט?

הערמאַן האָט געמאַכט פאָרוואורפען דעם קריפּעל. פאָרוואָס יענער האָט איהם אָפּגערעדט פון געבען געלד און דערמיט איז דערלאָזט געוואָרען, אַז מ׳זאָל מאַריאַנען פאַרריכטען אויף אַזאַ אופן

מאַריאַנען האָבען זיך געשטעלט טרעהרען אין די אויגען, ער האָט קוים געקענט אַרויסרעדען אַ וואָרט.

— פאַרוואָס, האָט ער מיט פאָרוואורף גערעדט צו מאַריאַנען, האָט איהר מיך געלאָזען ליידען, איך האָב דאָך נישט געוואָלט דיין געלד, נאָר מיינס.

— מאַך מיר נישט קיין פאָרוואורפען מאַריאַן, ס׳איז נישט מיין שולד.

— ווער דען איז שולדיג? אפשר האַנקאַ?

— ניין, חלילה, האַנקאַ איז אינגאַנצען נישט שולדיג, זי האָט אפילו נישט געוואוסט, אַז איך האָב נישט געגעבען קיין געלד.

— דאָס בין איך שולדיג, גנעדיגע הערען, איך האָב געמיינט מיין טובה און אויך אייער טובה.

— וואָס וועלען מיר דאָ פיל רעדען, איז הענריק געוואָרען אונגעדולדיג, ווי אַזוי זעהט איצט אויס די לאַגע.

דער קריפּעל האָט דערצעהלט, וואָס ס׳איז פאָרגעקומען און איז ענטשוויגען געוואָרען.

— וואָס דאַרף מען איצט טון?

איהר זאָלט קיין געלד נישט געבען, ווייל אויב איהר וועט געבען וועט מען אייך כסדר שיקאַנירען און שאַנטאַזשירען. מיין עצה איז, אַז איהר זאָלט מיר געבען עפּיס געלד, אַז איך זאָל ענטלויפען פון דאַנען און אייך וועל איך אייך בערלאָזען אינדערהיים, איהר דאַרפט מעהר גאָר קיין מורא נישט האָבען פאַר זיי, ווייל זיי האָבען מעהר מורא פאַר אייך.

הענריק האָט גערען געהאַט צו ערלעדיגען אַלץ סוחריש. שנעל און ראַדיקאַל, אַז מען זאָל זיך נישט דאַרפען מעהר צום ענין צוריקקעהרען.

— וויפיל ווילט איהר געלד? האָט הענריק געפרעגט דעם קריפּעל.

— איך וויל אַזויפיל, אַז איך זאָל קענען ענטלויפען פון דאַנען איבער דער גרעניץ אַהיים.

— וואו איז אייער היים?

— אין לאָנדאָן.

— אַלזאָ קאָנקרעט וויפיל געלד דאַרף דאָס קאָסטען?

— אַנערך צוויי טויזענד זלאָטיס אויף אייער געלד.

— גוט איהר וועט בעקומען דאָס געלד, אָבער פון וואַנען האָבען מיר די זיכערקייט, אַז דאָס וועט זיין אַ ראַדיקאַלע ערלעדיגונג פון דעם ענין, אַז די באַנדיטען וועלען זיך נישט ווייטער טשעפּען צו מאַריאַנען, אָדער צו אימיצען אַנדערש פון זיי.

— איך וועל אָנשרייבען אַ בריף צו דער פּאָליציי אין אייער געגענוואַרט, איהר וועט איהם אַוועקשיקען, ס׳דאַרף דויערען אַ האַלבע שעה, ביז זיי וועלען זיצען אין טורמע און איהר וועט רוהיג קענען שלאָפען.

(פאָרטזעצונג קומט)